

شماره ۴ مَنَتَقَ مَا

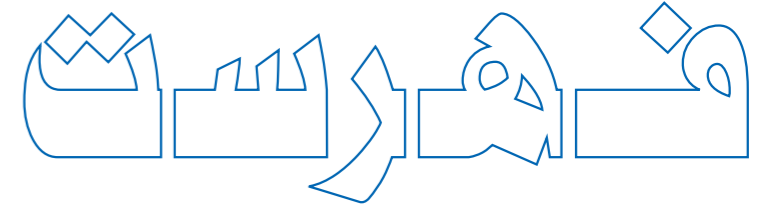
خبرنامه فقرو نابرابری آموزشی

■ کار مشترک دبیرخانه همایش فقرو

نابرابری آموزشی و روزنامه پیام ما

شماره چهارم - آبان ۱۴۰۱

آموزش ابتدایی و چالش‌هایی
از گذشته تا امروز

مشق ما

روزنامه
ساما

www.payamema.ir

خبرنامه فقر و نابرابری آموزشی
■ ضمیمه روزنامه پیام ما

پویش مقابله با فقر آموزشی

روزنامه سراسری پیام ما
رسانه توسعه پایدار ایران

خبرنامه | آبان ۱۴۰۱

شناسنامه

موسسه مطبوعاتی پیام آوران
روح‌اله خدیشی
امین شول سیرجانی
تیوا صمدیان
محمد باقری
مونا جورمند

صاحب امتیاز
مدیرمسئول
سر دبیر
مدیرهنری
صفحه‌آرا
دبیر خبرنامه

۴

سخن اول: فقر یادگیری بحران پنهان

۶

پرونده ویژه | کرونا و آموزش ابتدایی

۱۵

مرور اخبار حوزه فقر و نابرابری آموزشی

۳۶

گزارش‌های تحلیلی

آموزش ابتدایی و چالش‌هایی از گذشته تا امروز

یکی از اولین و اساسی‌ترین حقوق هر کودکی دریافت آموزش ابتدایی است و دولت‌ها در کنار خانواده‌ها باید اطمینان حاصل کنند که همه کودکان به آموزش با کیفیت دسترسی دارند. آموزش ابتدایی با کیفیت به بالا بردن آگاهی کودکان، فراهم کردن فرصت‌های خودسازی و رفع فقر بین نسلی کمک می‌کند و این قدمی بزرگ به سوی ایجاد رفاه و انسجام یک جامعه است. به اعتقاد کارشناسان بسیاری، آموزش ابتدایی پایه‌ای را برای یادگیری آینده فراهم می‌کند و یک شروع قوی در مدرسه در دوران ابتدایی می‌تواند به افزایش احتمال موفقیت دانش‌آموزان در مراحل بعدی مدرسه کمک کند. علاوه بر این ارزش‌ها و آموزش‌های بنیادینی از جمله القای توانایی تفکر انتقادی و پایه‌ریزی شخصیت کودکان به عنوان یک شهروند خوب بیش از همه در دوره آموزش ابتدایی محقق می‌شود. به همین دلیل است که اکثر کشورها تحصیل در دبستان را یک حق اساسی برای همه شهروندان اعلام کرده‌اند و دولت‌ها سرمایه‌گذاری‌های دست‌و‌دل‌بازانه‌ای را در آموزش به ویژه آموزش دوران ابتدایی دارند.

با وجود اهمیت این دوره به‌ویژه از نظر شکل‌گیری شخصیت اجتماعی کودکان، در دو سال گذشته و دوران همه‌گیری کرونا آموزش در دوران ابتدایی آسیب جدی داشت. عدم حضور کودکان در مدارس و قطع ارتباط با گروه‌های همسال، شکل‌گیری شخصیت اجتماعی کودکان را با چالش مواجه کرد. فقر ارتباطی که کودکان در این دوره با آن مواجه بودند، در صورتی که با آن مواجهه درستی صورت نگیرد می‌تواند در آینده به اختلال‌های جدی بینجامد. در دوران کرونا به‌ویژه در کشورهایی مانند ایران که سیاست تعطیلی کامل مدارس برای دوره طولانی اجرا شد، ارتباط رو در رو کودک با کودک و کودک با معلم قطع شد که این موضوع کیفیت آموزش را کاهش داد. کودکان به‌ویژه در دوران ابتدایی به روش‌های آموزشی متنوع نیاز دارند، تقویت مهارت‌هایی مانند دست‌ورزی، آموزش همراه با بازی، یادگیری رفتار گروهی و تعاملی همه از جمله مواردی هستند که در دوران آموزش مجازی به اجبار کمتر مورد توجه قرار گرفتند که پیامدهای آن در آینده بیشتر مشخص خواهد شد.

علاوه بر موارد فوق که چالش‌های مشترک در بسیاری از کشورهای جهان است، کشورهای در حال توسعه از جمله ایران با چالش‌های دیگری نیز مواجه بوده‌اند. کمبود امکانات اولیه مورد نیاز برای آموزش مجازی، باعث حذف نیازمندترین

کودکان از سیستم آموزشی شده است. آزمون تیمز که در سال ۲۰۱۹ برگزار شده است نشان می‌دهد در بین دانش‌آموزان پایه چهارم در ایران (پایه‌ای که آزمون در آن برگزار می‌شود) ۲۵ درصد دانش‌آموزان منابع کمی برای یادگیری در خانه داشته‌اند. این مورد را احتمالاً می‌توان به سایر پایه‌ها در مقطع ابتدایی نیز تعمیم داد. در موارد بسیاری کودکان در مدارس ثبت نام کرده‌اند اما حضور در کلاس‌ها به صورت منظم یا ممکن نبوده است یا با سختی بسیار امکان یافته که هر دو این موارد هم انگیزه یادگیری و هم کیفیت یادگیری را کاهش داده است. این اتفاق باعث شده است فقر و نابرابری در دستیابی به امکانات مجازی به حوزه آموزش نیز تسری یابد و به تشدید فقر و نابرابری آموزشی بینجامد.

آموزش مجازی همچنین باعث شده است والدین نقش بسیار بیشتری در آموزش کودکان ایفا کنند. این موضوع از یک سو به دلیل آشنا نبود والدین با شیوه‌های آموزشی جدید باعث اختلال در روش‌های یادگیری شده است و از سوی دیگر فقر آموزشی در والدین را به فرزندان نیز انتقال داده و از این زاویه نیز به نابرابری بیشتر بین کودکان منجر شده است. این امر زمانی بیشتر اهمیت خود را نشان می‌دهد که توجه داشته باشیم بنا بر اطلاعات ارائه شده در معاونت رفاه وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی در نزدیک به ۵۰ درصد کودکان یکی از والدین سواد متوسطه خود را تکمیل نکرده است.

باید به این نکته نیز توجه داشته باشیم که پیامدهای کرونا بر یک سیستم آموزشی بار شده است که از قبل نیز با ضعف‌های جدی روبرو بوده است. مراجعه به آمارهای آزمون‌های بین‌المللی نشان می‌دهد دانش‌آموزان کشور در دوران ابتدایی حتی پیش از کرونا نیز کیفیت یادگیری بالایی نداشته‌اند به طوری که ۳۵ درصد از کودکان در پایه چهارم ابتدایی با فقر آموزشی روبرو بودند. مجموع این موارد نشان دهنده لزوم یک بازنگری جدی در سیستم آموزشی کشور است.

دبیرخانه مقابله با فقر و نابرابری آموزشی در همین راستا تلاش دارد با ارتباط با کارشناسان حوزه آموزش، نهادهای مردم‌نهاد فعال در این حوزه و با استناد به تجربه‌های داخلی و بین‌المللی از یک طرف سیاستگذاران را نسبت به این امر مهم آگاه سازد و از طرف دیگر راه‌حل‌های اجرایی برای بهبود روند فعلی را پیش رو قرار دهد. تدوین خبرنامه‌های ماهانه بخشی از این مسیر است.

پرونده ویژه کرونا و آموزش ابتدایی

کلاس های آموزش مجازی، ضعف معلمان را آشکار کرد

رویا ابطی : عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان

پیامدهای کرونا همچنان بر نظام آموزشی ادامه دارد

کامیار قهرمانی فرد: معاون آموزش ابتدایی استان آذربایجان شرقی

گفت‌وگو با رویا ابطی عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان

کلاس‌های آموزش مجازی، ضعف معلمان را آشکار کرد

تعطیلی طولانی مدارس به دلیل شیوع ویروس کرونا، حجم بالای کتاب‌های درسی و ورود برخی معلمان بی‌تجربه به عرصه آموزش موانعی بر سر راه بهبود کیفیت آموزشی است.

مدارس و مراکز آموزشی از ابتدای اسفند سال ۹۸ به دلیل شیوع ویروس کرونا به مدت ۲ سال تعطیل شدند و در این مدت آموزش دانش‌آموزان به صورت مجازی تداوم یافت و همه‌گیری کرونا و اثراتی که روی نظام آموزشی گذاشت، موضوع پژوهش‌های گسترده‌ای در سطح بین‌المللی شد. کرونا باعث شد تجربه جدیدی در آموزش به دست آید و از روش‌های نوین برای یادگیری استفاده شود اما با این حال پرتاب شدن یکباره به این فضا و نداشتن برنامه برای مدیریت این دوره، پیامدهای منفی نیز به دنبال داشته است. شناخت آثار مثبت و منفی کرونا موضوع گفت‌وگوی خبرنگار حوزه آموزش ایرنا با رویا ابطی عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان است. ابطی در این گفت‌وگو به ظرفیت‌های مثبت آموزش مجازی تأکید دارد و معتقد است معلمان نیز می‌توانند با استفاده از تجربه یکدیگر در این فضا عملکرد خود را بهبود بخشند.

● به نظر شما تاثیر کرونا بر آموزش چه بوده است؟

ابطی: کرونا تاثیرات مثبت و منفی به جا گذاشته و نباید از تاثیرات مثبت آن هم عبور کرد. تولید محتوای آموزشی در دوره کرونا بسیار گسترش یافت و تقویت شد. برای آینده نیز ما باید از ظرفیت‌های مثبتی که کرونا در نظام آموزشی ایجاد کرد، استفاده کنیم و نباید آن را کنار بگذاریم.

● اما بسیاری معتقدند آموزش مجازی به ویژه برای دوره ابتدایی پیامدهای منفی به دنبال داشته است. نظر شما در این باره چیست؟

ابطی: نظام آموزشی به آموزش غیرحضوری پرتاب شد. منظورم این است که ما آمادگی لازم را نداشتیم و یک مرتبه با یک تحول بزرگ روبه‌رو شدیم. آموزش مجازی نکات بسیار زیادی دارد؛ به طور مثال آموزش به ویژه از نوع مجازی در دنیا به سمت میکرولرنینگ (یادگیری خرد) رفته است یعنی باید محتوای آموزشی در بسته‌های کوچک ارائه شود. قبلاً محتوایی که ۱۲ دقیقه بودند برای آموزش مناسب بود اما امروز به هشت دقیقه رسیده یعنی زمان یادگیری خرد کمتر هم شده است.

ما نمی‌توانیم بگوییم که فضای مجازی و کرونا صددرصد آسیب‌زا بود. آسیب اصلی این است که ما هیچ‌گاه برای آینده آمادگی نداریم و وقتی مشکلی پیش می‌آید تازه به فکر حل مساله می‌افتیم. من در یک مجموعه آموزشی فعالیت می‌کنم که تا ۳۰ تا ۴۰ نفر

ندارد که ببینیم چقدر بر مفاهیم پایه مسلط است. این دانش آموز راه خود را پیدا می‌کند.

من برای دوره‌های اول و دوم و سوم مخالف برگزاری آزمون هماهنگ هستم چون کودک هنوز آمادگی آزمون هماهنگ ندارد. در دوره چهارم تا ششم هم باید با احتیاط این کار را انجام داد. گاهی معلم‌ها نیز خودشان این کار را انجام می‌دهند.

● آیا پیشنهادها اجرای برای سنجش وضعیت تحصیلی برای دوره ابتدایی با دوره متوسطه اول و دوم تفاوت دارد؟

ابطی: به نظر من لازم است متفاوت عمل شود. در دوران کرونا بیشترین آسیب را آموزش دوران ابتدایی دیده است.

● پیشنهاد شما برای جبران این آسیب چیست؟

ابطی: پیشنهاد نخست من این است که محتوای کتاب‌ها کمتر شود تا معلم روی مفاهیم پایه که در این دو سال روی آنها ضعف وجود دارد کار کند.

پیشنهاد دیگر من رعایت تقویم سال تحصیلی است. تقویم آموزشی تا پایان خرداد تعریف شده است اما عموماً دانش‌آموزان از پایان اردیبهشت به تعطیلات تابستانی می‌روند. امسال باید از ابتدای سال اعلام شود که تا پایان خرداد مدارس دایر است. در نتیجه معلمان با صبر و آرامش بیشتری کار می‌کنند. تصور کنیم که دو سال به دلیل کرونا آموزش مجازی بوده است. یک ماه اول طول می‌کشد بچه‌ها عادت کنند پشت میز و نیمکت‌ها بنشینند. از طرف دیگر می‌خواهیم از آخر اردیبهشت مدارس را تعطیل کنیم که من واقعا فلسفه آن را نمی‌فهمم. اگر مشکل گرمی هواست که می‌توان آن را بومی‌سازی کرد. وقتی زمان کم باشد معلم عجله می‌کند، دانش‌آموز تحت فشار قرار می‌گیرد و محتوا هم کمتر آموزش داده می‌شود. این مشکلات در پایه ششم و نهم بیشتر هم می‌شود زیرا در این دو پایه امتحان تیزهوشان و آزمون ورودی به یک دوره دیگر برگزار می‌شود. به همین دلیل ما می‌بینیم که معلم‌ها اسفند کتاب‌های پایه ششم را تمام می‌کنند و این عجله‌کردن‌ها کیفیت آموزش را کمتر می‌کند.

ما باید برای کودکی که بعد از دو سال به کلاس آمده است آرامش را فراهم کنیم یا باید حجم کتاب‌ها کم شود یا دوره آموزش طولانی‌تر شود.

در این روند اولیا هم مغل هستند چون دائم بین مدارس مقایسه می‌کنند و می‌گویند فلان مدرسه درس را زودتر تمام کرد.

پیشنهاد دیگر من این است که آموزش معکوس و آموزش مجازی به طور کلی کنار گذاشته نشود. برای مثال در برنامه بوم اجازه داده شد که بخشی از ساعت درسی را به درس‌های مهارتی اختصاص دهیم، به همین شکل می‌توان انتخاب کرد که آموزش برخی درس‌ها به صورت مجازی ادامه پیدا کند.

● آیا این پیشنهاد شما را می‌توان این طور هم معنی کرد که در نواحی گرمسیر یاد آب و هوا که به دلیل مشکلات بیرونی مدارس زودتر تعطیل می‌شوند آموزش به صورت مجازی ادامه یابد؟

ابطی: این مشکل را باید با تجهیزات و امکانات حل کرد. اگر به خاطر مشکلات آب و هوایی باشد، باید کشورهای نزدیک خط استوا اصلاً مدرسه نداشته باشند. کدام کشور چهار ماه تعطیلات آموزشی دارد. وقتی چهار ماه تعطیلی آموزشی وجود دارد کودک خیلی سخت‌تر به فضای مدرسه بازمی‌گردد.

علاوه بر این، باید دوره‌های آموزشی هم برای معلمان گذاشت و این دوره‌ها باید به صورت جدی باشد. آموزش غیرحضوری معلمان باید متوقف شود. دوره آموزش برای معلم حتماً باید حضوری باشد. من نمی‌دانم چرا آموزش ضمن خدمت معلم باید غیرحضوری باشد، آیا برای صرفه‌جویی در زمان یا هزینه بوده است اما این روش جواب نمی‌دهد. علاوه بر این دوره‌ها باید کارگاهی و عملیاتی باشد.

لینک: خبرگزاری ایرنا

ابطی: من مخالف این ایده هستم. اگر ما درس‌هایی مثل هدیه‌های آسمان یا هنر را حذف کنیم، فقط چند درس علوم پایه خشک باقی می‌ماند که لذت یادگیری را از کودک می‌گیرد. به جای حذف درس، معلمان باید بتوانند تلفیقی کار کنند. زمانی که در درس هدیه‌های آسمانی کودک از ارزش‌های خود صحبت می‌کند، زبان آموزی کار می‌کند یا وقتی کودک گزارش درس علوم را می‌نویسد؛ در واقع زبان آموزی کار می‌کند. کودک در درس علوم حتی عملیات ریاضی هم انجام می‌دهد. اینها همه آموزش‌های تلفیقی است. دنیا به سمت آموزش تلفیقی رفته است اما ما می‌خواهیم تأکید خود را روی علوم پایه بازگردانیم. مثلاً زمانی که می‌خواهیم به دانش‌آموز مساحت مثلث را یاد دهیم در زنگ هنر هم می‌گوییم مثلث‌های رنگی درست کند و بعد در زنگ ریاضی محیط و مساحت را به او یاد می‌دهیم. دنیا به سمت آموزش با بازی رفته است و حذف دروس یک عقب‌گرد نسبت به روش‌هایی است که در دنیا اتخاذ شده است. دانش‌آموزان ایرانی در علوم پایه سطح پایینی ندارند چون در آموزش دائماً روی همین مباحث تأکید می‌شود.

● آیا حضور اولیا در کلاس‌های مجازی باعث دیده شدن بیشتر زحمات معلمان شد؟

ابطی: حضور والدین یک چاقوی دولبه بود. یکی از آسیب‌هایی که ما در دوران کرونا با آن مواجه بودیم این بود که والدین دائماً در کلاس مجازی حضور داشتند و حتی مقررات کلاس را رعایت نمی‌کردند و در کار معلم دخالت می‌کردند. برخی والدین که آگاهی بیشتری داشتند و معلم خوبی هم به بچه‌های آنها درس می‌داد، متوجه این موضوع شدند اما اولیایی که کودکان آنها معلمان ضعیف‌تر داشتند هم به ضعف آموزش پی بردند و هم به این نتیجه رسیدند که می‌توانند خودشان آموزش بچه‌ها را به عهده بگیرند. این موضوع در خانواده‌های مرفه و تحصیلکرده بیشتر نمود داشت.

نظام آموزشی در دوران ابتدایی کمبود معلم بسیاری دارد و هرچاکه از معلم‌های خرید خدمتی یا حق‌التدریسی استفاده شده که آموزش کمی دیده بودند این مشکل بیشتر دیده می‌شود. در کلاس حضوری ضعف معلم کمتر مشخص می‌شود اما در کلاس مجازی اشتباهات معلمان ضعیف علنی شد. مواردی بود که والدین میکروفون را باز می‌کردند و به معلم می‌گفتند راه حل اشتباهی را آموزش داده است.

● یکی از راه‌حل‌ها پیشنهادی برای سنجش ضعف تحصیلی در دانش‌آموزان پایه ابتدایی و سایر دوره‌ها برگزاری یک سری آزمون‌های هماهنگ برای کودکان است. آیا به نظر شما برگزاری این آزمون‌ها در سطح منطقه، شهر، استان یا حتی کشور می‌تواند مثبت باشد؟ چه نکاتی برای اجرای آن باید در نظر گرفت؟

ابطی: استانداردسازی آزمون بسیار اهمیت دارد. آزمون‌هایی مانند تیمز و پرلز استاندارد هستند. جواب‌ها پیش‌بینی شده هستند و حوزه‌های مختلف را مورد سنجش قرار می‌دهند. برای مثال آزمون تیمز دانش، کاربرد و استدلال را می‌سنجد و در پرلز پیشرفت در سطح سواد خواندن بررسی می‌شود.

برای تهیه آزمون استاندارد در ایران، گام نخست این است که چه کسی این سوالات را طرح کند تا دوباره آزمون به سمت حفظیات نرود. سوال در آوردن کار آسانی است اما سوال خوب طراحی کردن و اینکه بتوانیم هر ۶ گام حیطة شناختی بلوم را در سوالات در نظر داشته باشیم، کار بسیار سختی است.

موضوع دوم تصحیح آزمون است؛ اینکه معلمان تصحیح‌کننده آزمون چگونه بتوانند سوالات و اگرایی که طراحی شده است را دقیق تصحیح کنند حائز اهمیت است. در نتیجه استانداردسازی آزمون و آشنایی با استانداردها و در کنار آن تجزیه و تحلیل اهمیت دارد. من وقتی به معلم‌ها آزمون توصیفی را آموزش می‌دهم می‌گویم شما سوال دانشی، کاربردی و استدلالی بدهید. در تجزیه و تحلیل آزمون هم مانند تیمز و پرلز می‌توان وضعیت دانش‌آموزان را تحلیل کرد و دید در هر بخش (دانش، کاربرد و استدلال) چه میزان قدرت و ضعف وجود دارد. اکنون تجزیه و تحلیل بیشتر روی مفاهیم است. مثلاً می‌گوییم چند درصد از کودکان در کسر یا اعشار مشکل دارند که این نوع بر آورد کمتر اهمیت دارد. اگر دانش‌آموزی به سطح استدلال و تجزیه و تحلیل رسیده باشد اهمیت

گفت‌وگو با کامیار قهرمانی فرد معاون آموزش ابتدایی استان آذربایجان شرقی

پیامدهای کرونا همچنان بر نظام آموزشی ادامه دارد

آقای کامیار قهرمانی فرد، دانش آموخته دکترای مدیریت آموزشی است که در حال حاضر سمت معاونت آموزش ابتدایی استان آذربایجان شرقی را به عهده دارد و پیش از این هم در سمت معاون پژوهش، برنامه‌ریزی و توسعه نیروی انسانی آموزش و پرورش استان فعالیت داشته است. وی از سال ۱۳۸۲ پس از فارغ التحصیلی از مرکز تربیت معلم علامه امینی تبریز از آموزگاری در کلاس‌های چندپایه روستایی شروع به فعالیت نموده است. ایشان از صیغه فعالیت‌های علمی، پژوهشی و تحلیلی در حوزه‌های مختلف آموزش و پرورش برخوردار بوده و تاکنون در یادداشت‌ها و مقالات متعددی موضوعات و چالش‌های مبتلابه نظام آموزشی را مورد کنکاش قرار داده است.

● فهرست مسائلی که در آموزش و پرورش ابتدایی وجود دارد، بسیار گسترده هست، که خوب متأسفانه با شیوع پاندمی کرونا بر این فهرست افزوده شده است. گزارش‌های جهانی حکایت از آن دارند که جهان با بحران یادگیری پس از پاندمی مواجه شده است. در ابتدا می‌خواستیم از شما در خصوص تجربیاتتون در خصوص مواجهه با مسائل آموزش و پرورش ابتدایی در دوران پسا کرونا بپرسیم و اینکه راهکارها و رویکردهای آرموده شده یا پیشنهادی برای رفع این مسائل سراغ دارید؟

چالش‌ها و شاید ابرچالش‌های نظام آموزش و پرورش کشور و نظام آموزش عمومی دوره ابتدایی را می‌توان از نظرگاه‌های مختلف در مختصات حکمرانی تربیتی مورد بررسی و تحلیل قرار داد بنابراین از منظری می‌توان چنین اشاره نمود که چالش اصلی ما در دوره ابتدایی به عنوان دوره پایه و بنیادی، همانا قائل شدن و پذیرفتن اهمیت بسیار فراتر و حساس‌تر تعلیم و تربیت دوره‌کودکی نسبت به سایر دوره‌های نظام آموزشی کشور ما توسط متولیان تعلیم و تربیت، سیاست‌گذاران و مسئولان و خانواده‌ها است که مفاد اسناد بالادستی به ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش کشور هم موید این موضوع است این چالش اساساً از نوع چالش‌های نگرشی و نرم برای انعکاس توجه و عدم غفلت از اهمیت بالای این دوره است که حتی در آموزه‌های دینی ما به اهمیت تربیت دوره‌کودکی تاکید فراوان شده است (العلم فی الصغر، نقش فی الحجر) و همه مطالعات و نظریات صاحب‌نظران علوم رفتاری و تربیتی و علوم روان شناختی و عصب شناختی و یافته‌های متعدد علمی و پژوهشی در این راستا این گزاره اصلی را تایید می‌نماید و چه بسا بسیاری از پیش‌تازان توسعه و حتی اقتصاددانان نوبلیست از "داگلات نورث" تا "آمارتیا سن" و "جیمز هکمن" اهمیت توجه به بازده اقتصادی و اجتماعی و فردی سرمایه‌گذاری برای توسعه انسانی و احیای توانمندی‌ها و قابلیت‌های انسانی از سنیت پایه و ارتقای کیفیت نسل و بهبود کیفیت زندگی از اوان کودکی را مورد تاکید قرار داده‌اند. البته نوعی کم‌توجهی و کم‌اهمیت‌پنداری عرفی نسبت به تربیت دوران کودکی در متن و بطن جامعه و خانواده‌های ایرانی وجود دارد که دوگانه غفلت از موضوع و به تأخیر انداختن تربیت کودک تا دوران نوجوانی و جوانی از سویی و نوعی فرزندسالاری مفرط با بزرگسال‌پنداری و تحمیل ترجیحات و انتظارات و استعداد‌های خودخواسته بزرگسالان در حق کودکان از جمله دوگانه‌های انحراف برانگیز و آسیب‌زای توجه بزرگسالان به تربیت دوره‌کودکی است. لذا با تغییر و اصلاح و ارتقای نگرش‌ها در این باره نظام تعلیم و تربیت جامعه اساس تربیت متوازن و همه‌ساختی را از همان دوره‌کودکی و سنین پایین که کودک در ابعاد مختلف فیزیولوژیکی، بافتی، شناختی، زبانی، اخلاقی، روانی اجتماعی و شخصیتی به سرعت نردبان رشد و نمو و تحول را می‌پیماید لازم است جدی بگیرد.

در تقسیم بندی چالش‌های نرم مبتلابه در این حوزه می‌توان دومین چالش را چالش ناشی از فقر دانش، نگرش و رفتار عادلانه جهت دهنده موضوع عدالت اجتماعی و فرهنگی در معنای اعم و عدالت آموزشی و تربیتی ذیل آن اشاره نمود. اولین اشکال

بایسته و متعالی در ساحت شش‌گانه تربیتی تعریف می‌گردد که این خود مانع تقلیل گسترده مفهومی و کارکردی عدالت در نظام تربیتی جامعه است.

● آقای دکتر لطفاً دورنمای کلی از مشکلات دوران کرونا را هم بفرمایید.

البته باید اشاره نمایم که بسیاری از مسایل و چالش‌ها و ابرچالش‌های مبتلابه نظام آموزش و پرورش کشور به شکل مزمن سال‌های سال دامن‌گیر بوده و اغلب راهکارها و راهبردها در گره‌گشایی از مسایل یا مقطعی بوده و یا مشمول چرخه معیوب و ایتر بروکراسی سازمانی گردیده است که همه این‌ها نیازمند مطالعه و بازنگری و بازمعاری در چارچوب حکمرانی نوین تربیتی در کشور است. لذا برای ورود به بحث چالش‌های نظام آموزش و پرورش در دوران پاندمی کرونا می‌توان گفت پاندمی کرونا نقطه عطف جدیدی در تاریخچه بحران‌های تعلیم و تربیت در جهان است، که مسایل و مشکلات را به دوره پیشا کرونا و کرونا و پسا کرونا تقسیم نموده است. در این راستا همچنان که در طرح ابرچالش‌های نرم و نگرشی نظام آموزشی گفته شد چنان‌چه به طور مصداقی اگر بخواهیم چالش‌های اساسی آموزش ابتدایی در دوره پیشا کرونا را اشاره کنیم، دو مشکل اساسی قابل طرح است، ابتدا مشکل غلبه پارادایم خطی و ماشینی در پیگیری رویکردهای آموزشی حافظه محور و تک‌ساحتی در انتقال محفوظات محتوای موضوعی برنامه درسی دیسیپلینی در این دوره در حداقل یک سده اخیر بوده ایم و در این راستا معنا آموزش، تربیت، یادگیری و سواد صرفاً در آموختن و حفظ‌کردن و خواندن و نوشتن و حساب‌کردن معنا یافته است و همچنان که پیش‌تر اشاره نمودم. اگر سند تحول بنیادین را مینا قرار دهیم که به دنبال تعمیم و تعمیق تعلیم و تربیت متوازن و همه‌ساحتی در دوره ابتدایی از طریق بسترسازی دسترسی همگانی به فرصت‌های آموزشی برابر و با کیفیت است، این پارادایم از منظر عدالت تربیتی مبتنی بر ساحت‌های تربیتی معیوب و ناقص و ناکارآمد است چرا که در این مدل بعد تربیت و مهارت آموزی مغفول مانده و نتوانسته‌است با پای کسب مهارت‌های سواد پایه حرکت کند، به بیان دیگر ما نتوانستیم شهروندان خلاق و نوآور و توانمند و کارآفرین را از دوره کودکی

تربیت کنیم، که بتوانند در رفع مسائل مختلف جامعه ملی و محلی خود دغدغه‌مندانه تصمیم‌گیری نموده و یا مشارکت موثر ایفا کنند یا دست به حل مساله بزنند. این نقیصه، مصادیق ملی متعددی دارد و فقط مبتلا به یک استان نیست. برای سنجش این مسئله که تشریح شد علی‌رغم شواهد تجری و زیسته، متأسفانه ارزیابی مستندی وجود ندارد و این مشکل هم از این جا ناشی می‌شود که در حال حاضر ما نظام ارزشیابی درسی مدرسه‌ای برای ارزیابی میزان تسلط دانش آموزان بر محتوای مواد درسی داریم اما نظام پایش کیفیت بطور جامع و مستمر و بروز با سنجه‌هایی برای ارزیابی میزان تحقق اهداف برنامه‌های درسی و کیفیت برودادها و پیامدهای تربیتی نظام آموزشی اعم از مهارت‌های زندگی، مهارت‌های ارتباطی، توانایی حل مسئله، تفکر خلاق دانش آموزان کل کشور را نداریم این در حالی است که ما در نظر و در سند تحول بنیادین تربیت را نه تک‌ساحتی که شش‌ساحتی ترسیم کردیم و باید برای حرکت به سمت تحقق توازن مندرج در آن ساختارهای اجرایی از جمله نظام ارزیابی مناسب را طراحی و عملیاتی کنیم. که این خود از جمله چالش‌های مزمن نظام آموزشی ماست که ریشه آن را باید در رویکرد به آموزش در کشور در یک سده اخیر یافت. در بحث مسایل دوران پاندمی کرونا هم تمامی نظام‌های آموزشی جهان از جمله نظام آموزش عمومی و عالی ما هم مبتلابه مسایل و مشکلات معتدایی بوده که در کنار مواردی که مکرراً از سوی کارشناسان و رسانه‌ها مورد اشاره و تکرار واقع می‌شود اعم از افت کیفیت تحصیلی، تکرار پایه، ترک تحصیلی و بازماندگی از تحصیل و افت زمان مفید آموزش و خدشه بر جامعه پذیری مداوم فراگیران و... مشکلی که بیش‌تر خود را مخصوصاً در مناطق روستایی و عشایری و کمتر برخوردار و محلات حاشیه‌نشین نمایان ساخت و خود تلنگری بر مقوله عدالت آموزشی و نابرابری‌های آموزشی بود مشکل شکاف دیجیتال و فناوری همراه است با شکاف اجتماعی و طبقاتی بود که عدم دسترسی طیفی از دانش‌آموزان به فناوری‌های آموزشی بر بستر اینترنت و گوشی همراه، تبلت و آموزش تلویزیونی و به بیانی دیگر جاماندگی از آموزش مجازی و الکترونیک بود البته برای پوشش این مشکل و مهار نابرابری این حوزه هم آموزش و پرورش هم خیرین انصافاً پای کار آمدند و تلاش‌های بیشتری صورت گرفت تا تبعات آموزشی، تربیتی و روانی ناشی از این نوع مشکل به حداقل کاهش یابد و موفقیت‌هایی هم حاصل شد. البته فرصت‌هایی هم در دوران کرونا بود که مجال بحث نیست. در بعد چالش‌های پسا کرونا هم باید به مشکل تمایل بازگشت به حالت اولیه (شرایط پیش از کرونا) و سختی‌های انطباق پذیری و همزیستی با شرایط زیست بوم ترکیبی نوین برای معلمان و دانش‌آموزان و خانواده‌ها و کاهش آستانه تاب‌آوری فراگیران، دسترسی مستمر به فناوری‌های همراه که توصیه نظام یاددهی یادگیری برای دوران کرونا بود و... نیز از جمله برای پسا کرونا نیاز به بحث و بررسی فراوان دارند.

● آقای دکتر، آزمون‌های بین‌المللی به صورت تیمز و پرلز که در کشور ما هم سال‌هاست برگزار می‌گردد از جمله در استان شما که از استان‌های پایلوت اجرا بوده، نتایج آن آزمون در استان شما به چه صورت بود، آیا در سطح استان ساختارهای اجرایی لازم برای چنین آزمون‌هایی وجود دارد؟

در خصوص آزمون‌های بین‌المللی نام برده جامعه آماری در گستره کشوری بوده و واحد تحلیل کشور است لذا مدارس و مناطقی از استان‌ها صرفاً بر اساس نمونه‌گیری تصادفی به عنوان نمونه‌های هدف اجرا وارد پیمایش می‌شوند داده‌ها و نتایج تحلیلی آن در سطوح کشوری تجزیه و تحلیل می‌شوند و هیچ‌وقت داده‌ها و برش‌های استانی در اختیار استان‌ها قرار نمی‌گیرند و ما اطلاعاتی از وضعیت و کیفیت به تفکیک مدرسه و منطقه و استان نداریم البته توجیه این امر به گفته مجریان عدم حساس‌کردن و ایجاد مقایسه و رقابت بین استان‌ها بوده و چه بسا هدف این آزمون‌ها از مقایسه بین استانی به دور بوده است. البته بنده نقد جدی به شیوه اجرا، تحلیل و بازخورد و انطباق این نوع آزمون‌های بین‌المللی که گاهی هم متأسفانه دستاویزی برای هجمه به تلاش‌ها و دستاوردهای نظام آموزشی کشور،

معلمان و جایگاه کشورمان می‌گردد دارم. اولاکلیت اجرایی این نوع آزمون‌ها در مرحله عمل خالی از تاثیرسطح دریافت مدرسه و پاسخ دهنده و سوگیری پاسخ‌ها از مبدأ نیست. ثانیاً این آزمون‌ها بطور محدود فقط سطح درک و فهم (درپزلز) و علوم ریاضی (در تیمز) آن هم در دوپایه (چهارم و هشتم) از دوازده پایه رسمی را در بر می‌گیرد. ثالثاً چارچوب اجرایی این آزمون‌ها شبیه بیماری پیش‌رو هشی از نوع سنجش مقطعی است که با تکیه بر تعمیم نتایج برآمده از نمونه به جامعه هدف تفسیر می‌گردد و نمی‌تواند گویای وضعیت حقیقی کمی و کیفی نظام آموزشی به‌گستره بیش از یکصد هزار مدرسه و چهارده میلیون دانش‌آموزان در سی و یک استان باشد که برای گویایی کامل باید چنین آزمون‌ها را روایی و پایایی استاندارد بصورت متمرکز برای همه افراد جامعه هدف بدون نمونه‌گیری اجرا گردد که امتحانات نهایی و کنکور و... مورد مشابهی از همین شیوه است که از قابلیت تعمیم و تفسیر وضعیت نسبی نظام آموزشی آن هم صرفاً در زمینه شگردها و مهارت‌های حفظ‌کردن و تست‌زنی برخوردار است. لذا چنان‌چه نتایج این نوع آزمون‌های بین‌المللی با ساختار بیماری‌پیش‌بخواد گویای وضعیت واقعی بوده و اثربخشی مداخلات را بسنجد باید در وضعیت شبه تجربی و مقایسه‌ای اجرا و تفسیر گردد و یا حتی در سطح ملی استراتژی‌های بهبود تا آزمون بعدی طراحی و اجرایی گردد. رابعاً بنده معتقدم که ما بیش‌تر از توجه و حساسیت به نتایج این آزمون‌ها باید ساز و کارهای بومی و ملی استاندارد را برای پیش‌مستمر و منظم و بروز وضعیت خروجی‌های نظام آموزشی را داشته باشیم و یکی از راهکارها طراحی و اجرای مشابه این نوع آزمون‌ها در گستره ملی با فرآیندی طراحی، اجرا، تحلیل، بازخورد، مداخله، بهبود و... که قطعا در اصلاح و انطباق‌پذیری دانش‌آموزان با شرایط و سطح آزمون‌های بین‌المللی در تراز استاندارد و آمادگی مداوم در حیطه‌ها و سطوح بالاتر یادگیری تاثیر خواهد داشت. البته آزمون‌هایی همچون آزمون هماهنگ منطقه‌ای پایه ششم ابتدایی، آزمون هماهنگ استانی پایه نهم متوسطه و آزمون نهایی پایه دوازدهم متوسطه از نوع آزمون‌های متمرکز و هماهنگ در سطوح منطقه‌ای، استانی و کشوری هستند با این تفاوت که صرفاً محفوظات دانش‌آموزان از محتوای مواد درسی را می‌سنجند و به سایر حیطه‌های یادگیری و توانایی‌ها و شایستگی‌های مهارتی دانش‌آموزان - موضوعی که مشابه آن در آزمون‌های بین‌المللی همچون پی‌زا سنجیده می‌شود - کاری ندارند. لذا این واقعیت دارد که در کشور ما به غیر از ساز و کار سنجش نهایی و امتحانات مرسوم ساز و کار جامع و یکپارچه و مستمر سنجش و پایش کمیت و کیفیت یادگیری - در ابعاد و ساحت‌های مختلف - و رصد میزان تحقق اهداف آموزشی و تربیتی ساحت / دوره/درس وجود ندارد.

● راهکار شما برای این خلا و چالش اساسی چیست و در استان خودتان چه تجربه یا برنامه‌ای دارید؟

راهکار پیشنهادی بنده استقرار کامل سامانه جامع پایش، رصد و کنترل جامع، منظم و مستمر اهداف آموزشی و پرورشی از دوره ابتدایی تا متوسطه بر اساس زیرنظام پژوهش و ارزشیابی سند تحول بنیادین و سایر مصوبات و ضوابط بالادستی است لیکن تشریفات و هزینه‌ها و سختی‌های اجرایی امتحانات نهایی را نداشته باشد. می‌توان در طول هر سال تحصیلی به تعداد ۳ بار شامل ۱- پایش آغازین (مشابه سنجش آغازین برای تعیین سطح وضعیت کمی و کیفی آموخته‌ها و یادگیری ورودی دانش‌آموزان در اوایل سال تحصیلی) که اتفاقاً داده‌های حاصل از پایش آغازین به عنوان نتایج پیش‌آموز هم برای تجزیه و تحلیل و تعیین سطح و آرایه راهبردهای مداخله به‌نگام برای اصلاح و بهبود نسبی اختلالات و کاستی‌های یادگیری دانش‌آموزان و هم برای مقایسه با وضعیت پایانی (پس‌آموزن پایان سال تحصیلی) هر فرد با خودش در طول سال تحصیلی برای برآورد میزان پیشرفت محسوس و تحقق اهداف استفاده نمود. ۲- پایش فرآیندی و میانی وضعیت یادگیری دانش‌آموزان در پایان نوبت اول که خود معیاری برای مقایسه با وضعیت آغازین و مداخلات تکمیلی و ترمیمی در دامه سال تحصیلی است و نهایتاً ۳- پایش پایانی (مشابه سنجش و ارزشیابی پایان سال تحصیلی) که هم در نقش پس‌آموزن پایانی برای مقایسه با نتایج پایش‌های آغازین و میانی و برآورد و مقایسه پیشرفت هر فرد با خودش و هم ملاکی برای ارزشیابی امکان ارتقا به پایه بالاتر دانش‌آموزان و مقایسه نهایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنده به جرات عرض می‌نمایم که این ساز و کار قابلیت اجرایی دارد به

شرطی که سامانه هوشمند و آنلاین - چه بسا امکان اجرا و ثبت و تحلیل و بازخورد در بستر سامانه سیدا - استقرار یابد و بانک آزمون‌های متمرکز با روایی و پایایی استاندارد و البته با سطوح و حیطه‌های یادگیری سطح مطلوب در حد آزمون‌های تیمز و پرلز و پی‌زا طراحی گردد و عوامل اجرایی و مدیران و معلم‌ان نسبت به اهمیت و دقت اجرای این ساز و کار بدون برخورد صوری و سوگیری توجیه و آگاه‌شوند و بعد اضطراب افکنی و مقایسه و رقابت را از دانش‌آموزان دور کنیم که در چنین حالتی سیستم آموزشی ما از خلا پایش و تضمین کیفیت رها می‌گردد و دانش‌آموزان را در هر حالت و برهه‌ای برای یادگیری سطوح مطلوب و آزمون‌های استاندارد بین‌المللی آماده‌تر می‌نماید. بنظم یک مطالبه‌ای جدی و بحق که به نظر می‌رسد باید از نظام حکمرانی تعلیم و تربیت کشور داشت این است که ساز و کار پایش، ارزشیابی و پیمایش آماری دقیق و نظام‌رصدگری به‌روزی داشته باشد که بتواند میزان تحقق اهداف کمی و کیفی آموزش و پرورش را از مقیاس کلاس درس و مدرسه تا اهداف میانی و کلان را رصد و گزارش کند.

درخصوص تدبیرگری موضوع در استان آذربایجان شرقی هم از حیث احیای تنظیمات مدرسه‌ای فراموش شده دانش‌آموزان در پسا‌کرونا و ارتقای میزان تاب‌آوری و انطباق‌پذیری آن‌ها در شرایط حضوری و نیز از حیث ضرورت شناسایی دقیق کاستی‌های یادگیری دانش‌آموزان و طیف دانش‌آموزان با مشکلات ویژه یادگیری ناشی از افت و رکود کیفیت آموزشی و یادگیری دوره‌کرونا به منظور تحلیل و مداخله به‌نگام برای رفع نارسایی‌ها و کاستی‌ها و بهبودبخشی کیفیت آموزشی در طول سال تحصیلی جدید. در نظر داریم با مطالعه و برنامه‌ریزی‌های لازم، اولین مرحله ساز و کار پیشنهادی گفته شده - پایش آغازین - در اوایل همین سال تحصیلی برای پایه‌های سوم، چهارم، پنجم و ششم که توانایی مشارکت بهینه در پایش آغازین پسا‌کرونا را دارند و بیشترین آسیب را از تبعات ناشی از تعطیلی و فعالیت نامنظم تحصیلی در دوران کرونا متحمل شدند و اغلب کمترین فرصت را برای جبران کاستی‌ها را دارند اجرا نماییم با این شرایط که با طراحی ابزارهای استاندارد سنجش آزمون متمرکز و متناسب با اصول ارزشیابی کیفی توصیفی و به دور از فضای امتحان و رقابت و اضطراب و... در تمامی دبستان‌های شهری و روستایی و دولتی و غیردولتی اجرا نماییم و ضمن تجمیع و تحلیل نتایج پاسخ‌ها با کمک خود آموزگاران و دخالت دادن نظر و قضاوت آموزگار کلاس در مورد توانایی دانش‌آموزانش از داده‌های حاصل برای تدوین و آرایه برنامه‌ها و راهبردهای مداخله و بهبود یادگیری دانش‌آموزان با پیگیری دقیق در طول سال تحصیلی استفاده نماییم. البته فعلاً برنامه‌ای برای مراحل پایش هماهنگ و متمرکز میانی و پایانی نداریم. برای مثال در صورت مشاهده فراوانی بالای یک کاستی و یا اختلال در یک یا گروهی از دانش‌آموزان، موضوع، پایه خاص، درس خاص، در مدارس یا مناطق خاص مجموعه برنامه‌های راهبردی‌های اصلاحی و ارتقایی را به اقتضای گروه هدف آرایه و بطور مستمر پیگیری و نظارت می‌نماییم. از جمله راهبردهایی در زمینه آموزش معلمان، تولید بسته‌های آموزشی، تمرکز بر گروه هدف و عنداللزوم ارجاع به مراکز تخصصی، جلب همکاری اولیاء، اعزام گروه‌های آموزشی متخصص و... را در نظر داریم. از آنجایی که قصد داریم ابزارهای استاندارد را بگونه‌ای طراحی و پایش را طوری اجرا و تحلیل نماییم، که با کمترین هزینه و به کمک و نظارت خود مدیران و معلم‌ان و عوامل اجرایی و راهبران آموزشی انجام شود. نکته بسیار کلیدی در تضمین دقت اجرا و کاهش سوگیری‌های احتمالی و ارتقای ضریب اطمینان، تاکید بر مقایسه‌ای و رقابتی نبودن اهداف و نتایج پایش آغازین است تا نتایج از دقت و قابلیت اعتماد برای تحلیل و مداخله برخوردار باشد.

● به نظر شما داده‌های حاصل از نتایج ثبت شده خردادماه توسط خود معلمان نمی‌تواند جایگزین پایش متمرکز و هماهنگ باشد؟

اتفاقاً پرسش خوبی مطرح کردید و به جرات می‌توانم بگویم که بهترین مجری، ناظر، آزمونگر، درمانگر، قاضی و ارزشیاب هر کلاس مخصوصاً در دوره ابتدایی خود آموزگار همان کلاس است و در این مورد تردیدی نیست و چه بسا علاوه بر استفاده از نتایج ثبت شده خرداد ۱۴۰۱ در کارنامه دانش‌آموزان بلکه می‌توان گفت که برنامه‌ریزی نمودن خود آموزگاران محترم هر کلاس نسبت به پایش و ارزشیابی وضعیت کیفی یادگیری دانش‌آموزان کلاس با ابزار و سلاقی متناسب با کلاس خود

اقدام و گزارش نماید. لیکن آن‌چه ضرورت پایش متمرکز و هماهنگ و همگن برای همه مدارس را ایجاد می‌نماید همانا رعایت ملاک‌های استاندارد در ابزار واحد با پایایی و روایی بالاتر و امکان پاسخ متعادل و متناسب با در نظر گرفتن همه دانش‌آموزان است که بصورت متمرکز میزان دستیابی به اهداف و آموخته‌های ورودی را در سطحی همگن با هدف مداخله و بهبود می‌سنجد نه چیز دیگر. این در حالی است که در حالت غیرمتمرکز که برابر دستورالعمل ارزشیابی تحصیلی تربیتی دوره ابتدایی بر مبنای نظام ارزشیابی کیفی توصیفی، تمامی ارزشیابی‌های فرآیندی و پایانی در نوبت‌های اول و دوم توسط شخص آموزگاران محترم انجام می‌گردد. اما در پایش متمرکز که ضریب اطمینان و دقت بالاتر و پایایی استاندارد ابزار واحد برای سنجش اهداف مشخص در جامعه مطرح می‌گردد دخالت سلاقی پراکنده و دقت و صحت پایایی را زیر سؤال می‌برد و نمی‌توان به نتیجه حاصل از ارزشیابی چندین هزار نفر آموزگار با سلاقی و ابزارهای متعدد و توانمندی‌های متفاوت برای تحلیل و برنامه‌ریزی مشخص در راستای مداخله و بهبود - نه صرفاً ارتقا و بازخورد - تکیه کرد.

● سایر فواید این اقدام پایش متمرکز غیر از مداخله و بهبود یادگیری در پسا‌کرونا چیست؟

اتفاقاً در پسا‌کرونا که همه همکاران ما تجارب زیسته انباشته‌ای از دوران کرونا در خصوص شیوه فعالیت و نیز مشکلات و تبعات زیست بوم جدید دارند لیکن داده‌های میدانی و نتایج آماری قابل اتکا و اطمینان برای برنامه‌ریزی در پسا‌کرونا وجود ندارد که خود برای برنامه‌ریزی اصولی و علمی در شرایط جدید ضروری است و علاوه بر آن می‌توان داده‌ها و یافته‌هایی را در اختیار مدیران و پژوهشگران برای پیمایش‌های بعدی فراهم نمود و نیز تجویزهایی برای ایجاد تغییرات و اصلاحات در محتوا و بسته‌های آموزشی و زمان آموزش و برنامه‌های درسی فراهم نمود و حتی با بازخورد‌های مستمر زمینه همکاری و همراهی اولیاء محترم را فراهم نمود

نگاهی

که همه این‌ها در راستای توسعه عدالت تربیتی و آموزشی بکار بسته می‌شوند.

● در تابستان امسال اعلام شد ۱۵۰۰ میلیارد تومان برای برگزاری کلاس‌های جبرانی در دوره ابتدایی کشور اختصاص داده شده است، تجربه استان خوزستان انطور که به ما گفته شده گویا به این صورت بوده که این کلاس‌ها برای دانش‌آموزانی که نیاز به تلاش بیشتر داشتند برگزار شده است. در خرمشهر اعلام شد که هنوز اجرا نشده و در استان فارس هم خبرها حکایت از آن دارد که در برخی مناطق مانند استهبان اجرا شده است. در استان شما کیفیت اجرای طرح به چه صورت انجام شد؟

البته این جا باید از تلاش و دغدغه مندی دولت محترم و وزیر آموزش و پرورش هم بخاطر تلاش برای حضوری شدن مدارس و هم بخاطر توجه ویژه به موضوع جبران افت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا در ستاد ملی کرونا تشکر نمود. البته سابقه اجرای سراسری طرح جبران و تعمیق و تثبیت یادگیری در دوره ابتدایی کشور به نوبت دوم سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بر می‌گردد که فاز اول آن تا خردادماه پیگیری شد اگرچه مبتنی بر داده‌های اماری و ارزشیابی دقیق نبود و صرفاً فرصت سازی بود. اما آن‌چه که در قالب بخشنامه سراسری طرح جبران و تعمیق یادگیری دانش‌آموزان به تفکیک برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی و متوسطه آن هم با پیوست جدول برآورد هزینه اجرای طرح! (نه اعتبار مصوب یا تخصیص یافته) برای استان‌ها در خردادماه ۱۴۰۱ ابلاغ گردید در دوره ابتدایی با عنوان طرح مدرسه تابستانه شناخته می‌شد که در دو بخش جبران و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان و مطالعه دقیق، یادگیری عمیق بصورت گسترده پیگیری گردید. جامعه هدف و گستره اجرایی طرح جبران و تثبیت یادگیری در ابتدایی برای دانش‌آموزان ابتدایی با نتایج خردادماه "قابل قبول" و "نیاز به تلاش" شامل می‌شد که آن هم در دوره اول ابتدایی دروس فارسی و ریاضی و در دوره دوم ابتدایی دروس فارسی، ریاضی و علوم را در بر می‌گرفت. همچنین این طرح در استان ما هم در نزدیک به هزار پایگاه در مناطق شهری و روستایی تشکیل شد. این طرح با مشارکت خوب مدیران مدارس برگزار شد و حدود ۵۰ هزار دانش‌آموز به عنوان جامعه هدف در این طرح شناسایی و مشارکت داده شدند. هر چند به طور قطعی همه مشمولان جامعه هدف در این طرح در همه کلاس‌ها شرکت نکردند اما به نظر می‌رسد موفقیت‌هایی هم داشته است. اما نکته کلیدی اینجاست که این طرح جبران و تثبیت یادگیری نباید مقطعی و موردی باشد و پیشنهاد کلی حتی تدبیر استانی ما این است که متناسب فرآیند گفته شده بصورت سیستمی و مستمر برای پایش و مداخله و جبران و بهبود در طول سال تحصیلی اقدام شود. چرا که موجب خواهد شد فراتر از توصیه‌ها و کلی‌گویی‌ها و تلاش‌های بی‌برنامه برای جبران کاستی‌ها با برگزاری صرف و معمول کلاس‌های جبرانی رفته و روش‌ها و راهبردهای مختلف و همکارانه اصلاحی را بکار بست.

● برای تعمیق فرایند یادگیری و تثبیت آن در دوره پسا‌کرونا شما چه راهکاری را توصیه می‌کنید؟ با بروز بحران کرونا به دلیل افزایش مشارکت در فرایند یادگیری، خانواده‌ها درک درست‌تر و دقیق‌تری را در خصوص دشواری‌های تدریس به دست آوردند، آیا این ظرفیت برای گذار از بحران یادگیری پسا‌کرونا قابل احیا است؟

من فکر می‌کنم صرفاً با تجارب زیسته میدانی و نتایج ارزشیابی‌های ناهمگن کلاسی و داده‌های پراکنده و غیردقیق نمی‌توانیم برنامه جامعی برای دوران پسا‌کرونا طراحی و بصورت اثربخش اجرا کنیم. حتماً نیاز به پایش دقیق و مطالعات عمیق در این حوزه هست و نباید به بهانه‌هایی از جمله محدودیت زمانی بودجه بندی درسی و کلاسی و عقب افتادن از محتوای موضوعی کتاب‌ها و... براحتی از کنار مقوله جبران و تعمیق و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان در پسا‌کرونا عبور کرد. لذا هم نیاز به پایش هماهنگ و احصای جامعه هدف مداخله وجود دارد و هم نیاز به زمان بندی و اولویت بندی اقدامات در طول زمان وجود دارد. البته در این جا لازم می‌بینم به برخی از فرصت‌های ناب برآمده از دل بحران و تهدیدات دوران کرونایی اشاره نمایم به این صورت که پاندومی علی‌رغم تمام معایب و آسیب‌هاش فرصت بی‌ظنیری را برای مشارکت والدین به ویژه مادران در فرایند تعلیم و تربیت دانش‌آموزان ایجاد کرد. ما واقف هستیم که این همراهی در برخی موارد آسیب‌های دیگری همچون نوشتن تکالیف و حضور مجازی در کلاس به جای فرزند و... را هم دنبال داشت اما این موضوع نمی‌تواند نافی اهمیت احیای این همراهی و مشارکت والدین در فرایند

مرور اخبار حوزه فقر و نابرابری آموزشی

آموزش بوده است. همچنین از فرصت های موثر این دوره، ظهور آموزش های تلویزیونی روزانه و هفتگی یا حضور مدرسان و معلمان متبحر و توانمند بود که توانست آموزش استاندارد را به دل دور افتاده ترین مناطق روستایی ما منتقل نماید. البته می توان به فرصت های دیگری نیز اشاره داشت که نیاز است استفاده از ظرفیت آن ها در پسا کرونا مخصوصا برای جبران کاستی های یادگیری دانش آموزان استمرار یابد. بنابراین در کنار تبعات سنگین شرایط پاندمی در ایجاد رکود تحصیلی و تربیتی و افت کیفیت آموزش و یادگیری و تشدید فراوانی بازماندگی از تحصیل، ترک تحصیل، تکرار پایه و بروز شکاف دیجیتال، عدم دسترسی به اینترنت و فناوری های الکترونیک در برخی از نقاط، اما ظرفیتهای هم متولد گردید که ما می توانیم آنها را اتفاقا در راستای توسعه عدالت آموزشی و مهارت نابی ها بکار بندیم. یک موضوع دیگر برای استمرار جبران و تثبیت یادگیری در پسا کرونا اولویت دادن به جامعه هدف شناسایی شده نیازمند مداخله مخصوصا در درس و پایه ها و دانش آموزان لازم توجه و نیز دانش آموزان مناطق روستایی و عشایری و مرزی و دوزبانه و نیز محلات حاشیه و فقیرنشین شهرهای بزرگ می باشد که لازم است با برنامه یزی اصولی و سرمایه گذاری مشخص مورد توجه جدی در راستای توسعه عدالت آموزشی قرار گیرند.

بخش هایی از این مصاحبه را در ایرنا بخوانید:

[لینک: خبرگزاری ایرنا](#)

یاددهی یادگیری به ویژه در مقطع ابتدایی باشد. اما باید به این مورد، مواردی مانند ظهور زیست بوم های نوین آموزشی بر بستر اینترنت هم اضافه کنیم. در خصوص استمرار این ظرفیت باید پاسخ دهیم که مثلا انجمن های اولیا و مربیان چه ظرفیتی برای کمک به جبران موضوع برای تحقق نزدیکی خانه و مدرسه با توجه به حساسیت مادران در خصوص کودکان دوره ابتدایی ما می تواند داشته باشد؟ طرح هایی مثل والدیاری و همیار معلمی و... که معطوف به بکارگیری توانایی هایی والدین دانش آموزان در مدارس است، می تواند در دستور کار قرار گیرد. همچنین فرصت دیگری که از دل این بحران متولد شد، فرصت ارتقاء سواد فناوری دیجیتال و کسب مهارت های لازم در این زمینه برای والدین، دانش آموزان و معلمان بود که این موضوع با نگاهی به محتوای الکترونیک تولید شده در این دوران توسط دانش آموزان و والدینشان و نیز تدریس چند رسانه ای و مجازی اغلب معلمان ما گواه چنین ظرفیتی است که باید به آن توجه ویژه کنیم و ضمن تقویت نباید رها کنیم. فرصت دیگر متولد شده در بحران کرونا، استقرار شبکه دانش آموزی "شاد" به عنوان ابر پروژه دانش آموزی و موقعیت مجازی رسمی و مجاز برای یاددهی یادگیری هست. خود ما در استان آذربایجان شرقی در میانه بحران پاندمی از ظرفیت شاد برای شبکه سازی مویرگی تعامل و ارتباط صف و ستاد استفاده می کنیم به این صورت که هم اکنون در تمامی مدارس ابتدایی استان گروه های تعاملی اندیشه ورزی یا همان شورای معلمان مجازی را در بستر شاد ایجاد کردیم، که در قالب ساختار اجرایی معین و با تعریف دستور جلسات و برنامه های هفتگی در این گروه ها مشارکت و تجربه گردانی و گفتگوی مجازی استمرار دارد. در سطوح مختلف مناطق آموزش و پرورش، مدیران مدارس مناطق و معاونت ها در سطح استان هم این گروه ها فعال هستند و تبادل آرا و دیدگاه ها انجام می شود چرا که اعتقاد داریم حلقه مفقوده ساختارهای رسمی نظام آموزشی برای هماهنگی و همکاری است و ما با بستری که شاد فراهم کرد، توانستیم گفتگو در میان همکارانمان را محقق کنیم. همچنین یک فرصت دیگر احیا و باز نمود برخی رویکردها و روش های آموزشی و تدریس اثربخش و نوین مثل روش تدریس معکوس بود که از دل انباشت همین محتوای تولید شده در فضای مجازی سر بر آورده است، که از مزایای همین استفاده از فناوری اطلاعات در حوزه

خبر

| ۲ آبان ۱۴۰۱ |

معاون سیمای سازمان صداوسیما در آیین رونمایی از طرح تحولی مدرسه تلویزیونی ایران:

صداوسیما از طریق مدرسه تلویزیونی ایران به دنبال تحقق عدالت آموزشی است

معاون سیمای سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران گفت این سازمان با تدوین و اجرای طرح تحولی مدرسه تلویزیونی ایران درصدد کمک به تحقق عدالت آموزشی است.

محسن برمهانی در آیین معرفی و رونمایی از طرح تحولی مدرسه تلویزیونی ایران که هم اکنون با حضور جمعی از دانش آموزان، معلمان، وزیر آموزش و پرورش و رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در سالن همایش‌های سازمان صداوسیما در حال برگزاری است اظهار داشت: این طرح تحولی از ابتدای مهرماه آغاز شده است و مدرسه تلویزیونی ایران صرفاً یک مدرسه مجازی نیست بلکه به دنبال ایجاد جذابیت‌های ویژه در زمینه آموزش برای دانش آموزان است.

وی افزود: آموزش در قالب تلویزیون در صورتی تاثیرگذار خواهد بود که با عناصر بازی، سرگرمی، قصه و دیگر ابزارهای هنری و فرهنگی آمیخته شود.

معاون سیمای سازمان صداوسیما ادامه داد: جامعه هدف ما همه ۱۶ میلیون دانش آموز ایرانی در سراسر کشور است و به واسطه پوشش کامل شبکه‌های تلویزیونی شاهد دسترسی همه این عزیزان به مدرسه تلویزیونی ایران هستیم؛ بنابراین هدف اصلی ما کمک به جریان عدالت آموزشی است و امیدواریم بتوانیم در تحقق این اصل مهم تاثیرگذار باشیم.

لینک: خبرگزاری پانا

خبر

در نشست مقابله با فقر و نابرابری مطرح شد:

۱۸ مدرسه سیستان و بلوچستان در معرض انحلال

به گزارش خبرنگار ایکن؛ نشست تحلیلی و انتقادی پیرامون همایش مقابله با فقر و نابرابری آموزشی امروز سه‌شنبه سوم آبان به منظور بررسی بازخورد های اولین همایش فقر و نابرابری با میزبانی مؤسسه خیریه و عام‌المنفعه خانه کرامت برگزار شد. خانه کرامت حامی آموزش و بیش از هشت هزار کودک و نوجوان فاقد مراقبان اصلی از سراسر ایران است. در این نشست که تعدادی از کنشگران عرصه خیر جمعی حضور داشتند، به تحلیل گزارش‌های مربوط به حوزه آموزش، معرفی چالش‌های نظام آموزشی و نیز نقش سمن‌ها و ارائه پیشنهادات در این حوزه پرداختند. علی ربیعی، وزیر تعاون دولت پیشین و استاد دانشگاه در این نشست، گزارشی از اقدامات انجام شده تاکنون ارائه کرد و افزود: اثر این کنش‌ها علاوه بر خیر فردی و جمعی بر مسائل جامعه نیز گذاشته می‌شود؛ بنابراین باید در یک هم‌افزایی بیشتر، این کار را با محوریت سایر سازمان‌ها و نهادهای مدنی تداوم دهیم تا در آینده شبکه‌هایی از فعالیت‌های همگن داشته باشیم.

وی ادامه داد: موضوع کودک قطعاً یکی از بحران‌های آینده و رشد کشور است؛ بنابراین مسئله کودکان و بازماندگی از تحصیل آن‌ها اولویت ماست. در انجمن مطالعات فرهنگی و جامعه‌شناسی نیز این موضوع به یکی از موضوعات مطالعاتی و پژوهشی تبدیل شده است. کنشگران حوزه رسانه نیز در کنار ما قرار گرفته‌اند و این مسئله به موضوعی اجتماعی و سیاستگذاری تبدیل شده است. ربیعی تصریح کرد: در میان کش و قوس‌های مختلف هیچ کاری مؤثرتر و شیرین‌تر از کار سمن‌ها نیست. ای کاش می‌توانستیم میانجی‌ها خیلی بیشتر از اینها در جامعه وجود داشتند. بدخواهان ایران هم نمی‌خواهند، می‌اندازند وجود داشته باشند، حال اینکه سمن‌ها در میانه ایستادن را حفظ کرده‌اند. وی گفت: سعادت جامعه ما به بزرگ شدن سمن‌ها و خیریه‌هاست؛ در واقع آنها نهادهای میانی هستند که می‌توانند در شرایط تلخ به کمک مردم بروند و آشتی ایجاد کنند.

احمد میدری، اقتصاددان نیز در این نشست با اشاره به مشکلات ساختاری نظام آموزشی گفت: کودکان بازمانده از تحصیل در دوران ابتدایی، کودکان دوزبانه، دوره پیش دبستانی، کمبود معلم، حجم کتاب درسی، نظام سنجش یادگیری و کیفیت معلمان برخی از این مشکلات را شامل می‌شود. میدری افزود: فقر و نابرابری آموزشی زاینده نظام آموزشی نامناسب است و در دوره ابتدایی حداکثر دو درصد کودکان فاقد آموزش هستند. در ازای یادگیری باید درآمد حاصل بشود و اگر چنین نباشد، نظام آموزشی فاقد کارکرد است. بنابراین نیروی اصلی بازار را باید نظام آموزشی تأمین کند. میدری بیان کرد: برای کودکان در هر مقطع تحصیلی با نیازهای ویژه باید یک نقشه راه تهیه شود. در دوره ابتدایی بخشی از این کار انجام شده و با ۱۵ نفر از کارشناسان باتجربه و برجسته مصاحبه شده است. مصاحبه‌ها و گزارش‌ها در پاسخ به تأثیر کرونا بر فقر آموزشی، ارائه پیشنهادات برای رفع فقر آموزشی و نیز مقابله با تأثیرات کروناست. در این راستا سه سند مربوط به فقر آموزشی از سوی سازمان ملل ترجمه و تلخیص شده است. این اقتصاددان از اهمیت برگزاری دوره‌های آموزشی برای خبرنگاران به منظور انتقال اخبار به خبرگزاری‌ها و فعال کردن سیاستگذاران خبر داد و گفت: باید اخبار این حوزه از طریق مرکز پژوهش‌ها و خبرنگاران، به اطلاع نمایندگان برسد.

انتخاب نادرست مدیران دوره ابتدایی وی همچنین انتخاب مدیران دوره ابتدایی به شیوه نادرست را موجب فقدان بازدهی معرفی کرد و در ادامه اعمال اصلاحات در نظام انتخاب مدیران

| ۳ آبان ۱۴۰۱ |

مدارس ابتدایی، احیای تربیت معلم، بازتعریف نقش گروه‌های آموزشی، پویش بازگشت کودکان به مدرسه، برگزاری آزمون‌های استاندارد، تأکید بر دروس پایه، افزایش تقویم آموزشی، بازنگری دروس و محتوای کتب را به عنوان راهکارهای ایجاد اصلاحات دانست. این اقتصاددان تشدید فقر آموزشی و اختلال ارتباطات اجتماعی را از پیامدهای منفی ناشی از کرونا دانست و گفت: مؤسسات خیریه نمی‌توانند جایگزین دولت بشوند، اما در جلوگیری از انشقاق‌های مذهبی می‌توانند نقش آفرین باشند. میدری در پایان از انتشار خبرنامه فقر و نابرابری آموزشی با عنوان «مشق ما» خبر داد و گفت: این خبرنامه کار مشترک دبیرخانه همایش فقر و نابرابری آموزشی و روزنامه «پیام ما» است و به صورت ماهانه تولید و منتشر می‌شود و خبرنگاران و رسانه‌ها باید پیام دبیرخانه را به گوش جامعه برسانند.

پایین بودن کیفیت آموزش زرها مشتاق، خبرنگار و فعال مدنی از دیگر حاضران در این نشست بود که با اشاره به پایین بودن کیفیت آموزش به ویژه در مناطق محروم و بی‌انگیزگی آموزگاران تأکید کرد: دانش‌آموزان ما معلمان دلسوزی ندارند و این اتفاق حاصل یک سیستم معیوب است. آموزش و پرورش که به شکل ایدئولوژیک به استخدام معلم می‌پردازد هرگز نمی‌تواند موفق باشد. وی با اشاره به اینکه خیریه‌ها و سمن‌ها مسئولیت دولت را بر دوش می‌کشند، درباره اهمیت ارتقای کیفیت آموزش، توجه به افزایش بازماندگان از تحصیل و نیز بحران سوء تغذیه در میان دانش‌آموزان سخن گفت و افزود: از مهارت‌آموزی نباید غافل شد.

واعظ مهدوی، مدیرعامل انجمن خیریه هاسب از دیگر حاضران در این نشست با اشاره به مطالعه‌ای که با کمک آموزش و پرورش و وضعیت کودکان لازم‌التعلیم انجام شده، از محاسبه فضای مورد نیاز و نیز فضای مطلوب برای آموزش خبر داد و گفت: به ۳۳۴ پروژه با ۲ میلیون مترمربع نیاز است که این عدد کمتر از میانگین کشوری است و عددی بالغ بر ۵/۶ متر برای هر دانش‌آموز نیاز است که با محاسبه قیمت‌های تمام‌شده سالانه ۵۰۰ میلیارد تومان اختصاص داده می‌شود. با این تفسیر ۲۸ سال دیگر سیستان و بلوچستان به میانگین شهرهای دیگر می‌رسد. وی که از فعالان مدنی در سیستان و بلوچستان است، گفت: ما با مناطقی سروکار داریم که ۸۰ درصد دانش‌آموزها فاقد شناسنامه هستند و اصطلاح «منع خدمات» برای برخی از فاقدین شناسنامه به کار می‌رود. واعظ مهدوی از قرارگرفتن ۱۸ مدرسه در معرض انحلال در حاشیه سیستان و بلوچستان با ۵ هزار دانش‌آموز خبر داد و گفت: همه اطلاعات موجود ما از این استان با استناد بر افراد شناسنامه‌دار است.

لینک: خبرگزاری ایکن

ضمیمه روزنامه پیام ما

| ۴ آبان ۱۴۰۱ |

خبر

آموزش بازماندگان از تحصیل اتباع با مشارکت خیران و نهضت سوادآموزی

احمد محمودزاده معاون وزیر آموزش و پرورش در ششمین جلسه شورای آموزش و پرورش استان سمنان در سال ۱۴۰۱، اظهار کرد: شورای آموزش و پرورش به عنوان عالی‌ترین شورای تصمیم‌گیری در استان‌ها می‌تواند با فکر، امکانات و قابلیت آحاد مردم و ظرفیت دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلابی، مسیر پیشرفت و تعالی را مهیا سازد. وی اضافه کرد: تضمین آینده و تبیین دستاوردهای انقلاب اسلامی، وابسته به آموزش و پرورش است و سندهای بالادستی و نگاه بلند رهبر معظم انقلاب و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مهر تأیید این مطلب است.

رئیس سازمان مدارس و مراکز غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی با بیان اینکه تربیت نیروی انسانی از مأموریت‌های آموزش و پرورش است، افزود: شورای آموزش و پرورش در استان‌ها و کشور را قرارگاه سند تحول بنیادین و سند تحول دولت مردمی آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی می‌دانیم.

معاون وزیر آموزش و پرورش تأکید کرد: ایجاد شور و نشاط در بین دانش‌آموزان و پاسخ به پرسش‌های دهه ۸۰ و نودی‌ها باید مورد توجه باشد. محمودزاده تصریح کرد: فقر و نابرابری آموزشی، آسیب روحی و روانی و جاماندن از تحصیل و ضعف در آموزش گروهی، از آسیب‌های شیوع کرونا طی ۲ سال گذشته بود. وی با بیان اینکه افزایش بهره‌وری در آموزش و پرورش باید با انجام پژوهش‌های کارآمد بیش از پیش مورد توجه باشد، افزود: باید کیفیت در عدالت تربیتی و آموزش مورد توجه باشد و برچیده شدن کلاس‌های کانکسی از جمله راهکارهای مدنظر در ارتقای کیفیت عدالت آموزشی و تربیتی است.

رئیس سازمان مدارس و مراکز غیردولتی و مشارکت‌های مردمی گفت: مردم‌سازی آموزش و پرورش از راهبردهای دولت سیزدهم است و در نظر گرفتن نقش ویژه برای والدین به‌منظور نظارت بر فرآیند تعلیم و تربیت مورد توجه است. وی با اشاره به سند راهبردی تحول بنیادین آموزش و پرورش، تأکید کرد: برای عملیاتی شدن سند راهبردی آموزشی در چهار یا هشت سال آینده باید تمام دستگاه‌های اجرایی همراه آموزش و پرورش باشند.

لینک: خبرگزاری تسنیم

۵ آبان ۱۴۰۱

رئیس ستاد توانمندسازی محلات کشور

۸۷۴ هزار بازمانده از تحصیل کشور زیر چتر آموزش قرار می گیرند

رئیس ستاد توانمندسازی محلات کشور گفت: براساس بررسی ها ۸۷۴ بازمانده از تحصیل درمقاطع سنی ۶ تا ۱۷ سال شناسایی شده اند که تمام این افراد تحت پوشش آموزش تحصیلی قرار می گیرند. کد ملی این افراد مشخص است و تمام توان خود را برای ادامه تحصیل آنها بکار بسته ایم تا به صورت از راه دور یا شبانه روزی به تحصیل خود ادامه دهند.

لینک: خبرگزاری ایرنا

۲۳ مهر ۱۴۰۱

ترک تحصیل کردن افراد ناشی از سه عامل فرد، خانواده و اجتماع است. برای بررسی تک تک این موارد به زمان زیادی احتیاج داریم اما اگر بخواهیم خلاصه به آن بپردازیم، عامل فردی زمانی است که دانش آموز هیچ علاقه و اشتیاقی به آموزش ندارد. در واقع نداشتن ذهن خلاق و فعال باعث می شود که در یادگیری موفق عمل نکند. اما در مورد عامل خانواده باید مفضل تر به آن بپردازیم. در واقع میل و رغبت به آموزش در برخی موارد به سطح سواد خانواده ها هم بستگی دارد. البته این به آن معنی نیست که فرزندان خانواده های کم سواد هیچ کدام درس نمی خوانند، برعکس افراد موفق بسیاری از میان همین خانواده ها در جامعه حضور دارند و رشد و ترقی کرده اند. علاوه بر عوامل فردی و خانوادگی عوامل اجتماعی نیز تأثیر بسیار زیادی بر این مقوله مهم دارند. در برخی موارد خانواده ها به علل مختلف مجبور به تغییر محل سکونت از روستا به شهر یا از شهر کوچک به شهرهای بزرگ تر می شوند که این جابه جایی ها اصولاً در حاشیه شهر رخ می دهد. متأسفانه فرزندان این خانواده ها نمی توانند در مدارس مناسب ثبت نام کنند و به سرعت جذب کار می شوند. مانند کودکان کار که به صورت غیرقانونی در شهر وجود دارند و متأسفانه در نهایت منجر به ترک تحصیل آنها می شود.

حق تحصیل برای همه

در این مقوله قرار گرفتن در مسیر اعتیاد یا گروه های بزه کاری در دوران نوجوانی و جوانی نیاز از عوامل موثر بر ترک تحصیل فرزندان به شمار می روند. اما تعدادی هم هستند که از تحصیل باز می مانند. اصطلاح بازماندگی از تحصیل برای گروه سنی بین شش تا ۱۷ سال به کار می رود که یا هرگز به مدرسه نرفته اند یا پس از گذر چند سال با ناملایمات و شرایط زندگی مجبور به ترک محل آموزش و تحصیل شده اند. بازماندن از تحصیل به دلایل نداشتن اوراق هویتی معتبر، فقر خانواده، کمبود امکانات و نبود اماکن آموزش در مناطق محروم، ازدواج در سن پایین و تعصب های خانوادگی در مانع از حضور دختران در مدرسه رخ می دهد. گاهی کودکان قربانی فرهنگ و باورهای نادرست خانواده ها بوده و از تحصیل بازمی مانند که مهم ترین دلیل محرومیت این بچه ها از تحصیل محرومیت و فقر اقتصادی و فرهنگی خانواده است و اغلب این کودکان در شرایط طاقت فرسا و با مناسبات خارج از سنشان دست به گریبان هستند و مجبورند زود هنگام تن به کار دهند و در شرایط غیرقانونی و با حلقه های از خطرهای در کمین دست و پنجه نرم کنند. اگرچه چرخه معضلات در جامعه غیرقابل انکار است اما باید با بهترین برنامه شرایط مهیا شود که کودکان بازمانده از تحصیل به چرخه علم آموزی و کسب مهارت بازگردند و در این زمینه تکلیف حوزه دولت بسیار سنگین است. آنان بر این باورند که کودکان بازمانده از تحصیل قربانی فقر خانواده یا معضلات دیگری هستند که خودشان توان گره گشایی از این مشکلات را ندارند و مداخلات هدفمند و آگاهانه در حل این معضلات از سوی نهادهای حمایتی و آموزشی امری ضروری است. کودکانی که توان تأمین هزینه تحصیل را ندارند مجبور هستند برای تأمین مخارج زندگی کار کنند و از درس خواندن منصرف شوند. این کودکان ممکن است در فرایند کسب درآمد طعمه آسیب و سوءاستفاده هایی شوند که به خاطر ضعف مهارت و تجربه قادر به تشخیص آن نیستند. برای جلوگیری از بازماندن کودکان از تحصیل و جلوگیری از بروز مشکلات اجتماعی در جامعه و حضور دانش آموزان در محیط های آموزشی و تربیت نیروی انسانی کارآمد برای جامعه باید با بهره گیری از ظرفیت سایر دستگاه های اجرایی در کنار آموزش و پرورش زمینه حضور بچه ها در مدارس و محیط های آموزشی فراهم شود. آموزش و پرورش به عنوان گسترده ترین دستگاه فرهنگی کشور و مهم ترین نهاد اجتماعی، نقش تعیین کننده در آموزش جامعه پذیری و اجتماعی کردن افراد برعهده دارد و براساس قوانین جاری کشور باید خدمات آموزشی و پرورشی برای همه در این نهاد اجتماعی یکسان و عادلانه باشد. در واقع باید حق تحصیل برای تمامی فرزندان این سرزمین به طور یکسان وجود داشته باشد.

لینک

خبر

۹ آبان ۱۴۰۱

معاون سواد آموزی آموزش و پرورش کهگیلویه و بویراحمد:

فقر مالی، کمبود امکانات و مناطق سخت گذر از علل ترک تحصیل در استان است

به گزارش خبرنگار مهر، حمزه باقری ظهر دوشنبه در نشست ساماندهی کودکان بازمانده از تحصیل افزود: نقش مدیران مدارس در شناسایی کودکان بازمانده از تحصیل بسیار مهم است. وی بیان داشت: کودکان بازمانده از تحصیل شامل سنین شش تا ۱۷ سال و یا کسانی هستند که به کلاس درس نرفته و یا بعد از مدتی ترک تحصیل کرده اند. می شود.

باقری اظهار داشت: می توان با کمک نهادهای حمایتی و دیگر دستگاه ها این افراد را شناسایی و شرایط را برای امکان آموزش این افراد فراهم کرد. وی با بیان اینکه سازمان بهزیستی می تواند فرزندان طلاق، کودکان بی سرپرست و بد سرپرست که از درس و مدرسه باز مانده اند را شناسایی کرده و به اداره آموزش و پرورش معرفی کند، گفت: باید شرایطی فراهم شود برای آن کودکان که بتوانند فراغ از مشکلات خود، به تحصیل ادامه دهند.

لینک: خبرگزاری مهر

۱۰ آبان ۱۴۰۱

رئیس سازمان مدارس و مراکز غیر دولتی و مشارکت های مردمی آموزش و پرورش:

باز همان حکایت همیشگی

آموزش اتباع خارجی بازمانده از تحصیل

به گزارش شهر آرزو: برپایه آمار غیر رسمی مرکز امور بین الملل وزارت آموزش و پرورش تا کنون از بیش از ۶۵۰ هزار نفر از دانش آموزان اتباع افغانستانی در مدارس ایران ثبت نام به عمل آمده است. طبق آمار مرکز امور بین الملل وزارت آموزش و پرورش تا کنون ده ها هزار نفر از کودکان اتباع خارجی موفق به ثبت نام در مدارس ایرانی نشده اند. در این بین والدین این کودکان از مسئولان نرم افزار آموزش مجازی شاد خواسته اند حال آنکه امکان ثبت نام فرزندان آن ها در مدارس حضوری نیست؛ حداقل بتوانند تا طی شدن مراحل ثبت نام از طریق نرم افزار شاد ادامه تحصیل دهند.

علی کاظم زاده، مدیر فنی نرم افزار شاد در این رابطه با بیان اینکه در حال حاضر امکان استفاده از نرم افزار شاد برای اتباع خارجی که در مدارس ایران ثبت نام نکرده اند، وجود ندارد؛ گفت: پیشنهاداتی در این زمینه مطرح شده تا وزارت آموزش و پرورش یلتفتم هایی را برای تسهیل تحصیل این اتباع ایجاد کند؛ اما موضوع فعلاً در سطح وزارتخانه مطرح است. کمالی، معاون امور بین الملل وزارت آموزش و پرورش پیرامون این خواسته والدین کودکان اتباع گفت: این طرح پیشنهاد خوبی است؛ اما در ابتدا باید وزارت کشور اجازه ثبت نام مجازی آن ها را بدهد. در این صورت وزارت آموزش و پرورش آماده است تا با ایجاد یک مدرسه مجازی به تدریس دانش آموزان اتباع بازمانده از تحصیل بپردازد و این دانش آموزان نیز با شرکت در آزمون و قبولی در آن بتوانند مدرک تحصیلی مورد نظر را اخذ کنند. او گفت: اگر اتباع مذکور مکمل مربوطه را نداشته باشند، ما در آموزش و پرورش نمی توانیم آنها را ثبت نام کنیم و وزارت کشور باید برای آنها اجازه این کار را صادر کند. کمالی در ادامه گفت: درخواست برای ادامه تحصیل دانش آموزان اتباع خارجی بازمانده از تحصیل باید از سوی وزارت کشور جمهوری اسلامی ایران یا حکومت سرپرستی موقت افغانستان به دولت ایران ارائه شود و در این صورت وزارت آموزش و پرورش موظف است این اقدام را انجام دهد.

لینک: شهر آرزو

در همایش فقر و نابرابری آموزشی مطرح شد

بازماندگی از تحصیل آثار سیاسی در آینده خواهد داشت

هشدار يك جمعیت‌شناس درباره افزایش ۳۰ درصدی ترك تحصیل؛ ۱۶ درصد پسران ۱۵ تا ۱۸ ساله کشور

علی ربیعی در نشست خبری «تاثیر کرونا بر بازماندگی از تحصیل» که دیروز به همت دبیرخانه مقابله با فقر و نابرابری آموزشی برگزار شد ضمن این هشدار گفت: «بازماندگی تحصیلی در ایران و جهان مساله مهمی است، اما آثار فردایی سیاست‌ها اصلا دیده نمی‌شود که خودش از آسیب‌های سیاستگذاری امروز ماست و فقر آموزشی و بازماندگی از تحصیل، آثار سیاسی در آینده خواهد داشت. نسل بدون اجتماعی شدن و بدون تعلق اجتماعی و بدون مهارت و تحصیل، چالش‌های سیاسی ایجاد خواهد کرد».

ربیعی در صحبت‌های خود با اشاره به شرایط اخیر و جریان ساز شدن نسل موسوم به ده هشتادی‌ها و دهه نودی‌ها در اعتراضات مردمی از روزهای بعد از جان باختن مهسا امینی (دختر ۲۲ ساله سقزی که بعد از دستگیری توسط گشت ارشاد در شهر تهران و انتقال به بازداشتگاه وزرا در روز ۲۲ شهریور، دچار مرگ مغزی شد و روز ۲۵ شهریور در بیمارستان کسری درگذشت)، گفت: «کودکانی که به عنوان دهه نودی امروز آنها را می‌شناسیم در آینده چطور قرار است شناخته شوند؟ دهه هفتادی و هشتادی وقتی به صحنه‌های سیاست ورود پیدا کردند با شوک روبه‌رو شدیم. زمانی که به افراد شالوده‌شکن نگاه می‌کنیم متوجه نوید بودن آنها می‌شویم. در عرصه فرهنگی همزیستی مسالمت‌آمیز و گفت‌وگوی خرده فرهنگی ناشی از چند سال وقفه اخیر، برنامه‌ریزی دقیق می‌خواهد و این سال‌ها، سال‌های اجتماعی شدن بچه‌هاست که باید مورد توجه قرار بگیرد».

محور صحبت‌های ربیعی البته بیشتر متوجه آسیب‌ها و تبعات جبران‌ناپذیر افزایش تعداد بازماندگان و تارکان تحصیل بود به خصوص که حداقل طی دهه اخیر و حتی تا امروز هم روشن است که تمام دختران و پسران تارک و بازمانده از تحصیل، به سبب فقر و محرومیت قادر به ادامه تحصیل نشده‌اند که ربیعی هم با اشاره به این عامل موثر در افزایش تعداد بازماندگان و تارکان تحصیل افزود: «بازماندگی از تحصیل آسیب بزرگی به طیف‌های بزرگ جامعه‌پذیری می‌زند. حقیقت این است که نسل کم توان در تولید ملی آینده نقش کمتری ایفا می‌کند. اگر به همین منوال پیش برویم در آینده با این نرخ بازمانده از تحصیل فعلی با نسلی مواجه خواهیم شد که در فقر قرار خواهند داشت و در آینده نیز عمیق‌تر در فقر با ابعاد دیگر فرو خواهند رفت».

ربیعی افزود: «برخی اتفاقات مختص ایران نیست، اما این مسائل هم بر ما تاثیر می‌گذارد. گزارش توسعه انسانی جهانی اخیر می‌گوید افراد در سال‌های اخیر پربیش‌ان تر شده‌اند و نسبت افرادی که استرس را گزارش می‌کنند به بیش از ۳۵ درصد رسیده است. فشار روانی تحریم و فقر و علل دیگر در میزان توسعه انسانی در ایران موثر است».

در ادامه این نشست خبری، احمد میدری که از معاونان وزارت تعاون در دولت دوازدهم بود هم با بیان اینکه فقر آموزشی، خروجی نظام آموزشی بد است، گفت: «در دوره ابتدایی ۲۴ هزار دانش آموز و در مقطع متوسطه ۷۶ هزار نفر مدرسه نمی‌روند و نکته قابل تامل این است که ازدواج دختران مشغول به تحصیل در مقطع متوسطه در دوران کرونا بیشتر شد و هم اکنون يك میلیون بازمانده از تحصیل در کشور داریم. نتایج آزمون پرلز می‌گوید ۳۵ درصد از بچه‌های ایران در پایه چهارم نمی‌توانند متن ساده را بخوانند یعنی سواد پایه آنها همین قدر کم است. آموزش و پرورش متأسفانه آمار دقیق نمی‌دهد و این آمار را هم از یونیسیف گرفته‌ایم (براساس آخرین نتایج آزمون پرلز که در سال ۲۰۱۶ برگزار شد، يك سوم دانش آموزان ابتدایی توانایی کافی برای خواندن و درک مطالب کتاب‌های درسی خود را ندارند و در آخرین آزمون پرلز رتبه ایران بین ۵ کشور شرکت‌کننده ۴۵ است. در آزمون تیمز نیز ۳۲ درصد دانش آموزان پایه چهارم و به همین میزان در پایه هشتم نمره کمتر از ۴۰ را کسب کردند و این موضوع به معنی ضعف شدید است). این رقم‌ها در سال‌های آینده آسیب بزرگی خواهد بود. باید پوشش ملی برای این مساله انجام شود. اینکه امسال کاری صورت بگیرد که يك میلیون بازمانده از تحصیل به مدرسه برگردند، مهم است».

این اولین بار نیست که درباره تبعات افزایش آمار تارک تحصیل‌ها و بازماندگان از تحصیل هشدار داده می‌شود.

هفته اول شهریور ماه امسال و کمتر از يك ماه پیش از بازگشایی مدارس، مسوولان و وزرای آموزش و پرورش سابق در همایش «فقر و نابرابری آموزشی» علاوه بر اعلام آماری از افزایش تعداد بازماندگان از تحصیل به دلیل فقر و مشکلات معیشتی خانوار، هشدار دادند که گرانی هزینه‌های زندگی در سال‌های اخیر به کاهش ۲۳ درصدی سهم آموزش از سبد خانوار منجر شده است.

در این همایش هم ربیعی با نگاهی به تاثیر فقر در آموزش گفت: «مجموعه مطالعات و نتایج آن، چه در سطح جهانی و چه در سطح ملی نشان می‌دهد آموزش، قلمرویی است که تاثیر بی‌بدیل بر حرکت جامعه در جهت مقابله با ابعاد مختلف نارسایی‌ها، بحران‌ها و حتی نابرابری‌ها و کمک به ایجاد فرصت‌های برابر برای همه دارد. فقر به‌طور کلی محصول نابرابری است و ریشه در آموزش دارد. فقر مساله جهانی دیرین و چالش همه جوامع است و همه دولت‌ها با هر گرایش خواهان کنترل نابرابری و کاستن از فقر بوده‌اند؛ آموزش به دلایل مختلف راه‌حل بنیادی محسوب می‌شود. برای مقابله با همه ابعاد فقر و حتی سیاستگذاری بهتر، در نظر گرفتن سیاستگذاری آموزشی امری اجتناب‌ناپذیر است. پرداختن به فقر آموزشی، ایجاد فضایی برای غلبه بر مشکلات متعدد است. آموزش، هر چند معلول فقر و نابرابری است، اما يك سیاستگذاری صحیح، راهکارهای مقابله با نارسایی‌های بزرگ را به دست می‌دهد. آموزش، هم به مثابه معلول و هم علت نابرابری فقر و هم راهکار مقابله محسوب می‌شود».

ربیعی با هشدار درباره عمیق‌تر شدن فقر به دنبال تشدید تحریم‌های اقتصادی و شیوع کرونا در کشور گفت که آموزش در ایران قربانی فقر معیشتی و خوراکي شده چنانکه براساس تحقیقات انجام شده، هزینه آموزش از سبد خانوار در سال ۹۸، به میزان ۲۹ درصد و در سال ۹۹، به میزان ۲۳ درصد کاسته شده آن هم درحالی که آمار بازماندگی از تحصیل در دوره ابتدایی از ۱۴۰ هزار نفر به ۲۱۰ هزار نفر و در دوره متوسطه به ۷۶۰ هزار نفر رسیده است.

در این همایش همچنین اعلام شد که مطابق سالنامه آماری آموزش و پرورش، نرخ بازماندگی از تحصیل در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ دوره ابتدایی ۱۷/۷ درصد، متوسطه اول ۶ درصد و متوسطه دوم ۱۸/۶ درصد بوده و البته با توجه به تفاوت قابل ملاحظه

برخورداری و محرومیت استان‌ها در کشور، در استانی مانند سیستان و بلوچستان ۴۶ درصد دانش آموزان بازمانده از تحصیل هستند.

در این همایش که روز ۷ شهریور ماه در تهران برگزار شد همچنین محمدرضا نیک‌نژاد؛ عضو کانون صنفی معلمان با ارایه يك گزارش آماری از وضعیت نابرابری آموزشی در کشور اعلام کرد: «بخش خشن‌تر فقر آموزشی مربوط به ترك تحصیل دانش آموزان است و بخش دیگر، نابرابری پنهان به شکل کیفیت پایین آموزش. هم اکنون تمام دانش آموزان ایران از کیفیت آموزش برخوردار نیستند، سال ۹۸ نسبت دانش آموز به معلم در كل کشور ۲۸ به يك بود و این عدد در تهران و البرز ۳۵ و در ایلام، کردستان و کهگیلویه و بویراحمد زیر ۲۰ نفر دانش آموز بود؛ در دوره متوسطه اول در جهان نسبت دانش آموز به معلم ۱۷، در اروپا ۱۱ و در ایران ۲۷ است. در دوره متوسطه دوم در جهان نسبت دانش آموز به معلم ۱۹، در اروپا ۱۳ و در ایران ۱۷ است که البته علت نزدیک بودن ایران به استاندارد جهانی شیب ترك تحصیل دانش آموزان است».

خرداد امسال، مدیر كل آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش از وجود حدود ۱۸۵ دانش آموز بازمانده از تحصیل و ۷۵۰ هزار دانش آموز تارک تحصیل در کشور خبر داد.

محمدحسین حسینی با اعلام این آمار افزود: «اگر به هر دلیلی بچه‌های ما مدرسه نیامدند یا با افت تحصیلی به مقاطع بالاتر رفتند و در مقابل، دانش آموزانی با هزینه‌های هنگفت به بالاترین کیفیت یادگیری دست یافتند، يك شکاف بسیار فاجعه‌بار ایجاد می‌شود که تبعات بسیاری به همراه خواهد داشت. همین شکاف و اختلاف است که می‌تواند سرچشمه بزه و فساد و غیره شود».

آبان سال گذشته هم علیرضا کاظمی؛ سرپرست وزارت آموزش و پرورش در توضیح آمار بازماندگان و تارکان تحصیل اعلام کرد: «در حال حاضر آمارها نشان می‌دهد حدود ۲۱۰ هزار دانش آموز دوره ابتدایی و حدود ۷۶۰ هزار دانش آموز دوره متوسطه، تارک تحصیل داریم که این يك آسیب جدی است. در آموزش و پرورش با چالش‌های جدی روبه‌رو هستیم، یکی از مهم‌ترین چالش‌ها ترك تحصیل و بازماندن از تحصیل دانش آموزان در برخی مناطق است. در حال حاضر آمارها نشان می‌دهد حدود ۲۱۰ هزار دانش آموز دوره ابتدایی و در حدود ۷۶۰ هزار دانش آموز دوره متوسطه، تارک تحصیل داریم».

هشدار درباره «ترك تحصیل» ۳۰ درصد دبیرستانی‌ها

يك جمعیت‌شناس با اشاره به آمار ۱۰۰۵ میلیونی نوجوانان کشور، نسبت به ضرورت پوشش تحصیلی همگانی و اجباری ۱۵ تا ۱۸ ساله‌ها تا آخر مقطع دبیرستان تاکید کرد و گفت: «۷۰ درصد نوجوانان دختر و ۷۰ درصد نوجوانان پسر ۱۵ تا ۱۸ ساله محصلند و ۳۰ درصد این جمعیت «رها» هستند. این يك مساله است و باید به پوشش تحصیلی در این رده سنی توجه کرد».

شهلا کاظمی‌پور در گفت‌وگو با ایسنا، با استناد به آمارهای جمعیتی سال گذشته اظهار کرد: «در سال ۱۴۰۰ تعداد كل نوجوانان (۱۰ تا ۱۸ ساله‌ها)، ۱۰ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر بوده که از این بین ۵ میلیون و ۳۰۰ هزار تن پسر و ۵ میلیون ۲۰۰ هزار نفر دختر هستند. طبق آمار سال گذشته، جمعیت پسران نوجوان ۱۰ ساله، ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر و پسران نوجوان ۱۵ تا ۱۸ ساله نیز ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر بوده است. سال گذشته جمعیت دختران ۱۰ تا ۱۴ ساله نیز ۳ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر و دختران ۱۵ تا ۱۸ ساله ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر بوده است، طبق آمارهای موجود سال گذشته، ۹۴ درصد از پسران و ۹۵ درصد از دختران نوجوان ۱۰ تا ۱۴ ساله در مقطع ابتدایی و متوسطه اول محصل بوده‌اند. در خصوص نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله نیز حدودا ۷۰ درصد دختران و ۷۰ درصد پسران محصل بوده‌اند».

کاظمی‌پور ضریب اشتغال پسران نوجوان ۱۰ تا ۱۴ ساله را يك درصد، ضریب اشتغال دختران نوجوان ۱۰ تا ۱۴ ساله را نیم درصد، این ضریب را برای پسران ۱۵ تا ۱۸ ساله، ۱۶ درصد و برای دختران ۱۵ تا ۱۸ ساله ۳ درصد اعلام کرد.

این جمعیت‌شناس با بیان اینکه طبق آمارهای موجود مربوط به سال گذشته ۱۰۲ درصد پسران ۱۰ تا ۱۴ ساله و حدودا ۱۰۴ درصد دختران ۱۰ تا ۱۴ ساله دارای همسر بوده‌اند، خاطرنشان کرد: «همچنین ۲۰۲ درصد از پسران ۱۵ تا ۱۸ سال و ۲۱ درصد یا به تعبیر دیگر يك پنجم از دختران ۱۵ تا ۱۸ سال دارای همسر بوده‌اند».

به گفته او، در سال گذشته حدود ۰۲ درصد جمعیت پسران ۱۰ تا ۱۴ ساله و ۰۲ درصد جمعیت دختران همین رده سنی بیکار بوده‌اند که این آمار برای پسران ۱۵ تا ۱۸ ساله ۲۰۸ درصد و برای دختران ۱۵ تا ۱۸ ساله نیز ۴ درصد بوده است. همچنین این جمعیت بیکار یا به تعبیر دیگر در جست‌وجوی کار، محصل هم نبوده‌اند.

کاظمی‌پور درباره روند جمعیتی نوجوانان طی ۱۵ سال گذشته نیز تصریح کرد: «در سال ۸۵ جمعیت نوجوانان یعنی رده سنی ۱۰ تا ۱۸ سال ۱۳ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر بوده‌اند، این جمعیت در سال ۹۰ به ۱۰ میلیون و حدود ۸۵۰ هزار نفر، در سال ۹۵ به ۹ میلیون و ۷۰۰ نفر، در سال گذشته یعنی سال ۱۴۰۰ به ۱۰ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر رسیده است. پیش‌بینی‌های ما این است که جمعیت نوجوانان یعنی رده سنی ۱۰ تا ۱۸ سال تا سال ۱۴۰۵ به ۱۱ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر برسد».

او درباره پوشش تحصیلی سنین ۱۵ تا ۱۸ ساله‌ها هشدار داد و گفت: «در گروه سنی ۱۵ تا ۱۸ سال تنها ۷۰ درصد در حال تحصیل هستند. آمار ۷۰ درصدی محصل در این رده سنی بسیار پایین است. پوشش تحصیلی در دبیرستان حتما باید بالا برود. بخشی از این گروه سنی که تحصیل نمی‌کنند به علت مشکلات مالی و نیاز در حال اشتغالند و برخی بیکار و برخی دختران نیز ازدواج کرده‌اند. زمانی پوشش تحصیلی همگانی ما تا ابتدایی بود و پس از آن تا راهنمایی ادامه یافت اما پوشش همگانی تحصیلی تا متوسطه اول نباید باشد بلکه حتما باید پوشش همگانی و اجباری تحصیلی را تا آخر دبیرستان قرار دهیم. این خیلی اشکال دارد که فقط ۷۰ درصد این رده سنی مدرسه می‌روند و ۳۰ درصد آنها رها هستند».

خبر

۱۱ آبان ۱۴۰۱

جواد فرج‌اللهی، خبرنگار

زبان‌های تحصیلی دانش‌آموزان آمریکایی به خاطر کرونا

داده‌های یک تحلیل تازه نشان داده است که همه‌گیری کووید-۱۹ به آموزش کودکان آمریکایی به ویژه کودکان فقیر آسیب جدی رسانده است. به گزارش ایستا به نقل از خبرنگاری شینخوا، در این مطلب آمده است که این همه‌گیری نه تنها به دلیل عوامل و پیامدهایی چون تعطیلی مدارس بلکه با سلب شغل والدین دانش‌آموزان، بیمار شدن خانواده‌ها و معلمان و ایجاد هرج و مرج و ترس در زندگی روزمره، رفاه کودکان را مختل کرده است. همچنین در این گزارش آمده است که کمک‌های دولت فدرال برای پوشش زبان‌های تحصیلی به دانش‌آموزان آمریکایی که از این پاندمی آسیب دیده‌اند، کافی نیست. کارشناسان آمریکایی پیش از این نیز با انجام مطالعات متعدد ابراز کرده‌اند که عدم دسترسی همه به آموزش در شرایط کرونا و فقر خانواده‌ها از جمله مواردی هستند که باعث ایجاد نابرابری آموزشی شده‌اند.

لینک: [خبرگزاری ایستا](#)

خبر

۱۱ آبان ۱۴۰۱

پذیرش وجود بیش از ۹۰۰ هزار بازمانده از تحصیل در کشور

فقر معیشتی و فرهنگی، عامل افزایش آمار بی‌سوادی و کم‌سوادی در کشور

داده‌های از اواخر تابستان امسال، اظهارات پراکنده و محافظه‌کارانه‌ای از سوی برخی مسوولان وزارت آموزش و پرورش درباره آمار ۹۳۵ هزار نفری کودکان بازمانده از تحصیل مطرح شد از جمله که مدیرکل آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش تأیید کرده بود که حدود ۱۸۵ هزار دانش‌آموز بازمانده از تحصیل و ۷۵۰ هزار دانش‌آموز تارک تحصیل در کشور وجود دارد. نیمه پاییز بود که محمد محمدی، مدیرکل دفتر آموزش دبستانی وزارت آموزش و پرورش از ترسیم اطلس جغرافیایی کودکان بازمانده از تحصیل خبر داد و در توضیحات بیشتر گفت: «از ثبت احوال، اطلاعات افراد در محدوده سنی شش تا ۱۷ سال که وظیفه رسمی آموزش آنها برعهده ماست را احصا کردیم و اطلاعات موجود را با دانش آموزانی که تا امروز ثبت نام کرده‌اند تطبیق دادیم. به این ترتیب تفاوت آمارها مشخص شد. یکی از مهم‌ترین مشکلات ما در مبادی ورودی به ویژه اول ابتدایی است. ما ملزم هستیم هرساله نرخ جذب خالص پایه اول ابتدایی را به روزسانی کنیم که یکی از مشکلات ما در این زمینه دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل هستند. تمرکز ما بیشتر بر شناسایی چهره به چهره و انسداد مبادی بی‌سوادی در پایه اول است.»

این مقام مسوول، بیماری صعب‌العلاج کودکان، مشکل معیشتی خانواده‌ها و پدیده کار کودکان و کودکان کار، مهاجرت‌های داخل و خارج از کشور و حتی کوچ‌روی عشایر و ازدواج زودهنگام دختران را از جمله علل بازماندگی از تحصیل کودکان دانست و تأیید کرد که عوامل و کارکنان مرکز بهداشت، دهیاری و بخش‌های‌ها از جمله بازوهای معرفی کودکان بازمانده از تحصیل هستند.

بازماندگی از تحصیل البته یک مشکل فراگیر در کشور است و حتی طی سال‌های گذشته آمار آن از وجود حدود ۳ میلیون بازمانده از تحصیل هم مطرح شد اما به دلیل فقر بانک اطلاعاتی، ضعف نظام آموزش و پرورش در جمع‌آوری به‌روز و دقیق آمار کودکان بازمانده از تحصیل، اهمال شدید دولت‌های وقت در پیگیری از علل بازماندگی از تحصیل و ترک تحصیل کودکان، دلایلی بوده که امروز مسوولان آموزش و پرورش، با با حدس و گمان درباره تعداد جمعیت محروم از تحصیل حرف می‌زنند یا تعدادی را به عنوان جمعیت بازمانده از تحصیل و تارک تحصیل شمارش می‌کنند که عددشان همچنان با واقعیت فاصله دارد.

نکته مهم این است که مسوولان وزارت آموزش و پرورش در اغلب اظهارات‌شان از به زبان آوردن لفظ «تارک تحصیل» خودداری کرده و بیشتر بر وضعیت کودک «بازمانده از تحصیل» تمرکز و تأکید دارند که به نظر می‌رسد ترک تحصیل کودکان به معنای اعلام مستقیم و صریح قصور دولت در محرومیت کودک از ادامه تحصیل است در حالی که بازماندگی از تحصیل می‌تواند به دلایل مختلفی همچون بیماری کودک یا شرایط جغرافیایی منطقه محل سکونت کودک باشد.

استان‌های خوزستان، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، همدان، کهگیلویه و بویراحمد، گیلان، یزد، کرمان، فارس، خراسان شمالی، آذربایجان غربی، سیستان و بلوچستان و خوزستان از جمله استان‌هایی هستند که با بیشترین تعداد کودکان بازمانده از تحصیل و تارک تحصیل را دارند، یا محرومیت استان در حدی است که به ترک تحصیل تعداد بیشتری از کودکان در سن تحصیل منجر می‌شود یا مسوولان استانی در این استان‌ها، شهادت بیشتری برای اعلام شرایط موثر در تصمیم به ترک یا محرومیت از تحصیل کودکان این مناطق دارند.

معاون آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش اخیراً اعلام کرد که بیشترین تعداد دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل در کشور، پسران هستند که ناچارند برای کمک به معیشت خانواده، از سن کودکی به جای تحصیل مشغول به کار شوند.

لینک: [ایستا](#)

خبر

۱۲ آبان ۱۴۰۱

معاون وزیر آموزش و پرورش و رئیس سازمان مدارس و مراکز غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی:

تحصیل ۱۳ درصد از دانش‌آموزان کشور در مدارس غیردولتی

احمد محمودزاده، معاون وزیر آموزش و پرورش و رئیس سازمان مدارس و مراکز غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی این وزارتخانه امروز در جمع خبرنگاران در زنجان با بیان اینکه مدارس غیردولتی کمک‌کار آموزش و پرورش هستند، گفت: ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر معادل ۱۳ درصد دانش‌آموزان کشور در مدارس غیردولتی تحصیل می‌کنند. ممکن است از لحاظ کیفیت در برخی از این مدارس ایرادات و اشکالاتی باشد و ما این را می‌پذیریم، ولی برخی از این مدارس در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و گام‌های اساسی برداشته‌اند.

وی با بیان اینکه آموزش و پرورش امر حاکمیتی است و واگذاری امر حاکمیتی به غیر ممنوع است، اظهار داشت: ما در مدارس غیردولتی در واقع اجرای آموزش و پرورش را داریم و در این اجرا هم اعمال حاکمیت می‌شود و این حکمرانی را در خصوص محتوای کتاب‌های درسی بر اساس سند تحول شروع کرده ایم.

رئیس سازمان مدارس و مراکز غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی وزیر آموزش و پرورش با بیان اینکه جهت‌گیری ما توسعه مدارس غیردولتی در مقاطع متوسطه اول و دوم است، گفت: تلاش بر این است که در دوره ابتدایی امر حاکمیتی را بیشتر حفظ کنیم.

محمودزاده از ارائه نظام نامه صلاحیت حرفه‌ای به معلمان مدارس غیردولتی خبر داد و افزود: برای نیروی انسانی در این مدارس از آگزیسیشن تا استاندارد سازی و توانمندی سازی معلمان، برنامه داریم.

لینک: [باشگاه خبرنگاران](#)

روزنامه

ضمیمه روزنامه پیام ما

خبر

۱۴ آبان ۱۴۰۱

مدیرکل دفتر توسعه عدالت آموزشی و عشایر کشور

۳.۵ میلیون دانش‌آموز روستایی و عشایری در کشور مشغول به تحصیل هستند آموزش اتباع خارجی بازمانده از تحصیل

صفرعلی یازرلو روز شنبه در گفت و گو با خبرنگار ایرنا افزود: ۱۳ استان مرزی و عشایر نشین در کشور وجود دارد که ۲۵ درصد دانش‌آموزان عشایر و روستایی کشور در این استان‌ها ساکن هستند. وی با بیان اینکه برای هر هشت نفر در بخش عشایری یک معلم مورد نیاز است، ادامه داد: ۷۵ درصد از کلاس‌های عشایری به صورت چند پایه اداره می‌شود. وی با اشاره به اینکه بیش از ۲۰ هزار و ۳۰۰ فرهنگی اعم از مدیران و معلمان و مشاوران در این بخش مشغول به کار هستند، اضافه کرد: برنامه توانمندسازی برای آنان انجام شده است. مدیرکل دفتر توسعه عدالت آموزشی و عشایر کشور با بیان اینکه ۱۶ هزار نفر از فرهنگیان در بخش عشایر مستقیم با موضوع آموزش درگیر هستند، گفت: نیازمند سه هزار معلم در بخش آموزش و پرورش عشایر هستیم. وی درباره اعتبارات و سرانه دانش‌آموزان عشایری اظهار کرد: ۱۱ میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان کمک سرانه دانش‌آموزی و ۱۰ میلیارد تومان برای تجهیزات به استان‌های کشور ابلاغ شده و مبلغی بیش از این عدد هم به زودی به استان‌ها ابلاغ می‌شود.

مدیرکل دفتر توسعه عدالت آموزشی و عشایر کشور با بیان اینکه تراکم کلاسی در مدارس عشایری ۱۵ نفر است، ادامه داد: به ازای هر روستا ۲ مدرسه در کشور وجود دارد. وی با اشاره به اینکه ارتقای کیفیت آموزش در این مدارس در دستور کار است، افزود: برای ارتقای کیفیت کلاس‌های چند پایه از راهبرن آموزش استفاده می‌شود چراکه دانش‌آموزان لازم را در این زمینه دارند. به گزارش ایرنا تجهیزات و نیروی انسانی ۲ موضوع اساسی در زمینه مدارس عشایری است که در کنار استاندارد سازی فضای آموزشی نیازمند توجه ویژه است. آذربایجان غربی به عنوان یکی از استانهای پرجمعیت کشور در موضوع دانش‌آموزان عشایری با بیش از ۳۵ هزار دانش‌آموز است.

لینک: [خبرگزاری ایرنا](#)

| ۱۵ آبان ۱۴۰۱ |

معاون برنامه‌ریزی و مدیریت مدارس سمپاد:

تحصیل ۱۲۰ هزار دانش آموز در مدارس استعدادهای درخشان کشور

معاون برنامه‌ریزی و مدیریت مدارس سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان گفت: طبق آمار ۱۲۰ هزار دانش آموز در مدارس استعدادهای درخشان سطح کشور تحصیل می‌کنند که ۲ درصد کل دانش آموزان را شامل می‌شوند به گزارش خبرنگار ایرنا، فرهاد فتحی‌نژاد شامگاه یکشنبه در آیین تجلیل از دانش آموزان سرآمد دبیرستان استعدادهای درخشان شهید بهشتی بیرجند - دوره اول افزود: از میانگین جمعیت دانش آموزی هر کشور ۲ درصد استعدادهای برتر تلقی می‌شوند که سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان با برگزاری آزمون و شناسایی دانش آموزان مستعد آنها را به این مدارس هدایت می‌کند.

وی گفت: بدیهی است نظام آموزشی کشور باید پاسخگوی همه نیازهای دانش آموزان باشد و نباید استعدادهای آموزشی دانش آموزان مغفول بماند. ماموریت‌های این سازمان در تحولات سه سال اخیر دچار تحولاتی شده و اعتقاد ما بر این است که در نظام تعلیم و تربیت باید به نحوی تلاش کنیم که مدارس ما از نهادهای آموزشی به نهادهای فرهنگی اجتماعی و مولد نیروی انسانی تبدیل شود.

لینک: خبرگزاری ایرنا

| ۱۵ آبان ۱۴۰۱ |

وزیر آموزش و پرورش در آیین معارفه رئیس سازمان نوسازی مدارس کشور تاکید کرد:

استقبال آموزش و پرورش از واگذاری مدیریت مدارس خیر ساز به خیرین

فروش ۱۰ هزار میلیارد تومان از املاک مزاد آموزش و پرورش در حال پیگیری است.

وزیر آموزش و پرورش با اشاره به شعار و رویکرد دولت سیزدهم برای مردمی سازی فعالیت‌ها، خاطر نشان کرد: از آنجا که خیرین مدرسه‌ساز، مدارس را به بهترین شکل ممکن می‌سازند قطعا می‌توانند آن را به بهترین شیوه اداره کنند.

نوری همچنین درباره ساماندهی املاک مزاد آموزش و پرورش گفت: معاونت حقوقی در این باره پیگیری‌هایی داشته است تا بتوانیم تهاثرهایی داشته باشیم و بر همین اساس املاک مزاد شناسایی شده است. باید ۱۰ هزار میلیارد تومان املاک مزاد را به فروش برسانیم تا بتوانیم به تعهدات خیرین برسیم.

لینک: خبرگزاری پانا

| ۱۵ آبان ۱۴۰۱ |

عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس:

عدالت آموزشی در کشور وجود ندارد

سند تحول بنیادین اجرایی نشده است

حبیب الله دهمرده در گفت و گو با خبرنگار پارلمانی خبرگزاری شبستان با اشاره به ویژگی آموزش و پرورش در تراز نظام اسلامی گفت: در مورد آموزش و پرورش در تراز نظام اسلامی یک سری مشکلات وجود دارد که همه آنها متوجه آموزش و پرورش نیست و باید تمامی دستگاه‌ها، نهادها و هیئت دولت کمک کنند که نظام تعلیم و تربیتی در تراز نظام اسلامی داشته باشیم.

عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی اظهار کرد: نظام تعلیم و تربیت در تراز نظام اسلامی فقط با حرف زدن محقق نمی‌شود. تمام آینده سازان و امیدهای کشور در این نظام پرورش می‌یابند و آموزش می‌بینند چرا که مدیران آینده کشور همین دانش آموزانی هستند که امروز سرکلاس درس می‌نشینند. وی با بیان اینکه با وجود سرمایه گذاری های فراوان در حوزه آموزش و پرورش اما به دلیل عقب ماندگی‌های که در این بخش داشتیم، این سرمایه گذاری‌ها نتوانسته اند انگونه که باید ما را به اهدافمان نزدیک کنند در تشریح این عقب ماندگی‌ها گفت: عقب ماندگی‌های ما همه در اسناد بالادستی و هم برنامه‌ها و هم زیرساخت‌ها است. در خیلی از مناطق کشور هنوز کلاس‌های درس در تراز نظام جمهوری اسلامی نیست و معلمان و کادر آموزشی درگیر مشکلات معیشتی و اقتصادی هستند. دهمرده با بیان اینکه عدالت آموزشی در کشور وجود ندارد، گفت: در کلان شهرها و شهرهای بزرگ زیرساخت‌های آموزشی خوب است اما در برخی از نقاط کشور این زیرساخت‌ها وجود ندارد. دو سالی که کشور درگیر کرونا بود و آموزش‌ها به صورت آنلاین انجام می‌شد بسیاری از دانش آموزان در مناطق محروم فاقد موبایل بودند و همین باعث شد که آنها دچار عقب ماندگی تحصیلی شوند. نماینده مردم زابل در مجلس شورای اسلامی با ابراز تاسف از اینکه هنوز سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اجرایی و عملیاتی نشده است، گفت: این سند در مرحله حرف و شعار مانده است. باید ببینیم که سرمایه گذاری روی نیروی انسانی یعنی سرمایه گذاری در همه حوزه‌ها.

لینک: خبرگزاری شبستان

| ۱۵ آبان ۱۴۰۱ |

سرپرست معاونت آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش مطرح کرد:

شناسایی چهره به چهره کودکان بازمانده از تحصیل

معصومه نجفی بازوکی از طراحی سامانه تخصصی شناسایی چهره به چهره کودکان بازمانده از تحصیل (طرح سردار شهید علی محمودوند) که با همکاری مرکز فن آوری اطلاعات وزارتخانه طی یک ماه اخیر به بهره برداری و رسیده است؛ خبر داد.

سرپرست معاونت آموزش ابتدایی وزارت افزود: این سامانه به نام شهید شاخص و مظلوم گروه تفحص شهدا، سردار شهید علی محمودوند نام گذاری شد و در نظر است فردا ۱۶ آبان ماه با حضور مقام عالی وزارت رونمایی شود.

برنامه تولید بسته آموزشی پایه اول ابتدایی با رویکرد ترکیبی (تلفیق رویکرد کل گرای و آوایی)

نجفی افزود: ضعف جدی دانش آموزان ابتدایی در سواد خواندن از یک سو و نگران کننده بودن شاخص‌های کارایی درونی پایه اول ابتدایی باعث شد که با بهره‌گیری از آخرین یافته‌های علمی، طرح بسته‌های آموزشی فارسی پایه اول ابتدایی در ۸۳۰۰ کلاس اول ابتدایی آغاز شود. این ۸۳۰۰ کلاس از مدارس روستایی که نیاز به حمایت جدی و همه جانبه برای بهبود داشتند انتخاب شدند.

برای این آموزگاران بسته طراحی آموزشی نوین، دقیق و گام به گام طراحی شده است، این بسته شامل طراحی آموزشی تلفیقی، داستان‌های مناسب و هدفمند، کارت تصویری، کارت بازی و فایل صوتی است که ماهیانه به دست معلم می‌رسد. اگرچه این بسته‌ها برای معلم به صورت خودآموز طراحی شده است در بستر شاد هم آموزش‌های لازم و گام به گام ارائه می‌شود.

برای تدریس نشانه‌های زبان فارسی با رویکرد ترکیبی (تلفیق کل گرای و آوایی) برنامه دقیق تدوین و ابلاغ شد که ارتقای شاخص‌های مرتبط با زبان آموزی و ایجاد شایستگی ارتباطی را به همراه خواهد داشت.

وی اذعان داشت: برنامه نظارتی و ارزیابی دقیق برای تعمیم این طرح مبتنی بر نتایج ارزیابی پیش بینی شده است.

لینک: خبرگزاری پانا

| ۱۶ آبان ۱۴۰۱ |

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش اعلام کرد:

توانمندسازی ۳۶۰ هزار معلم ابتدایی تا سه سال آینده

طرح انسداد مبادی بی‌سوادی و بسته زبان آموزی مقطع ابتدایی توسط وزیر آموزش و پرورش رونمایی شد

معصومه نجفی بازوکی معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش با بیان این موضوع که افتخار معاونت آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش خدمت به دانش آموزان این مقطع است، اظهار کرد: از روز اول شروع این نشست تخصصی سعی کردیم تمامی برنامه‌های ما آموزشی و در جهت تحقق اهدافمان باشد. واقعیت زمانی برای تلف کردن وجود ندارد و باید تمامی تلاش خود را به کار ببریم.

وی افزود: در طول این نشست رویکردهای آموزش ابتدایی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و صحبت‌هایی را با مهمانان حاضر داشتیم. همچنین پنج گروه تشکیل و برنامه‌های مختلف آموزشی تشریح شد. انجام چنین کاری قطعاً موجب محکم‌تر شدن پیمان همکاری ما خواهد شد تا مسیر کار را درست ادامه دهیم و با هم‌افزایی و با کمترین هزینه، اهدافمان را محقق کنیم.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش با بیان اینکه در رویکردهای جدیدی که در این نشست مورد بحث و بررسی قرار گرفت، برنامه‌ها و طرح‌هایی که میز معلم را شلوغ کرده بود، کنار گذاشته شده است، بیان کرد: تمام سعی ما این است که معلم متمرکز روی برنامه درسی باشد. دومین رویکردی که در این نشست طرح شد این بود که برای مسائل تربیتی دیگر نیاز به بخشنامه نداریم و در این رابطه میثاق‌نامه امضا می‌کنیم. همچنین از ساختار هرمی عبور می‌کنیم و به سمت ساختار شبکه‌ای حرکت خواهیم کرد. ان‌شالله همه پای کار بیایند تا اتفاقات خوبی را رقم بزنیم. در بحث تمرکز روی برنامه درسی اهداف اصلی ما توانمندسازی معلم است که در این خصوص و تمامی برنامه‌ها با جزئیات ارائه شده است. ان‌شالله امسال ۱۲۰ هزار معلم را آموزش می‌دهیم و براساس چشم‌انداز سه ساله که مدنظر ما است، ۳۶۰ هزار معلم مقطع ابتدایی تحت آموزش قرار می‌گیرند.

این مقام مسئول در پایان گفت: البته برای پایه اول ابتدایی نیاز به اقدامی اورژانسی بود که بسته‌هایی را در این رابطه تولید کردیم که خودآموز است و کلیه ابزارها نیز برای یادگیری توسط معلم فراهم است. اعتقاد داریم این بسته در اول ابتدایی که بسیار به‌روز است، می‌تواند اساس شکل‌گیری تفکر را در دانش آموزان شکل دهد. با این بسته که در اختیار معلم قرار گرفته و به دانش آموز تدریس خواهد شد، ذهن دانش آموز آماده می‌شود تا قدرت تجزیه و تحلیل را برای سال‌های آینده داشته باشد.

در ادامه این مراسم از طرح انسداد مبادی بی‌سوادی و بسته زبان آموزی مقطع ابتدایی توسط وزیر آموزش و پرورش رونمایی شد و میثاق‌نامه همکاری معاونت‌های آموزش سراسر کشور به امضا رسید.

لینک: خبرگزاری پانا

اینفوگرافیک

آمار عجیب ترک تحصیل در میان دبیرستانی‌ها

۴ استان بیشترین آمار ترک تحصیل را دارند

یکی از مشکلات جامعه ایران در سال‌های اخیر، افزایش آمار ترک تحصیل در بین دانش‌آموزان به ویژه در مقطع دبیرستان (متوسطه اول و متوسطه دوم) است. به گزارش همشهری آنلاین، درحال حاضر ۱۰.۵ میلیون دانش‌آموز در کشور داریم که تنها ۷۰ درصد آنها محصل‌اند و به گفته جامعه‌شناسان، آمار ۷۰ درصدی تحصیل در این رده سنی، بسیار پایین است و قابل قبول نیست. در اینفوگرافیک تهیه شده می‌توانید دلایل ترک تحصیل دانش‌آموزان دبیرستانی و نیز تبعات متعدد این مساله را مشاهده کنید و بخوانید.

لینک: همشهری آنلاین

۱۷ آبان ۱۴۰۱

قائم مقام و دبیر ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور

رتبه دانش آموزان ایرانی در آزمون‌های بین‌المللی بسیار نگران کننده است

خبر

امروز شاید دیگر مطرح نیست و به جای آن بحث‌هایی مانند هوش مصنوعی، کوانتوم و... مطرح است که به همین دلیل باید خود را متناسب با نیازهای روز روز آمد کنیم. کبگانیان ادامه داد: باید شاخص‌ها را تغییر دهیم و روز آمدسازی کنیم و در نقشه جامع پیش بینی‌هایی برای آن شده است. روز آمدسازی دو بخش و دو الزام دارد؛ باید آینده پژوهشی صورت بگیرد تا ببینیم جهان در ده سال آینده به کدام سمت می‌رود و ما با توجه به اهداف کشور به کدام جهت باید برویم. او با بیان اهمیت توجه به آمایش سرزمینی و امکانات بومی گفت: الزامات ویرایشی هم برای روز آمدسازی نقشه جامع علمی کشور لازم است، اما قالب فعلی را باید حفظ کنیم چرا که تا امروز خوب جواب داده است. برنامه ریزی فعلی باید ادامه پیدا کند، اما باید روز آمدسازی شود و زمانبندی این ویرایش را باید سریع و فشرده تر کنیم. فرصت ۹ تا ۶ ماه برای این ویرایش مورد بحث بود که روی آن فکر می‌شود. کبگانیان با بیان اینکه در دولت فعلی و سه قوه موافق کمتر است اظهار کرد: باید آسیب شناسی صورت بگیرد تا بدانیم کجا نقشه جامع علمی کشور خوب پیشرفته و کجا موفق نبوده است. محور دیگر توجه به بیانیه گام دوم انقلاب رهبر انقلاب اسلامی است که می‌خواهیم روح و الزامات گام دوم در روز آمدسازی سند راهبری نقشه جامع علمی کشور در نظر گرفته شود. زمانی که نقشه جامع علمی کشور نوشته شد، هنوز بیانات مربوط به گام دوم انقلاب را در اختیار نداشتیم. او افزود: ورود به برنامه توسعه هفتم هم بخش دیگری از الزامات است. با توجه به گسترش فناوری اطلاعات و امکانات فضای مجازی تاکید شد هم اندیشی شود و دانشمندان کشور در این درخواست‌های ما ورود پیدا کنند تا به کمک آنها و هم افزایی با یکدیگر روز آمدسازی سند راهبری نقشه جامع علمی کشور را ویرایش کنیم.

به گزارش خبرنگار ایلنا، منصور کبگانیان قائم مقام و دبیر ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور در پایان جلسه ۱۶۰ام ستاد گفت: در این جلسه بررسی گزارش علم و فناوری داشتیم که نتایج عملکرد دانش آموزان ایرانی در آزمون‌های بین‌المللی مانند تیمز و پرلز در دو حوزه ریاضیات و خواندن و نوشتن را مدنظر دارد. آمار داده‌هایی که ما گرفتیم بسیار نگران کننده بود و شاهد افت شدیدی را در این دو توانایی دانش آموزان بود. رتبه‌ها و آمار ۲۰۱۹ نشان می‌دهد که شاید آموزش و پرورش ما در بین حدود ۵۵ کشوری که در این آزمون‌ها شرکت می‌کنند، در رتبه‌های آخری بودند. دبیر ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور افزود: تاثیر رشته ریاضی در علوم پایه و مهندسی مشخص است و اگر در مدارس این ضعف حل نشود، در آینده ضربه به آن خواهیم خورد.

کبگانیان اضافه کرد: قرار شد راهکارهای اصلاح موضوع ارائه شود و مصوبه شورای عالی در خصوص کنکور وارد بحث اصلاح آن شد. چرا که کنکور موجب سطحی شدن شدن دانش بچه‌ها شده بود. امسال حدود ۴۰ درصد کنکور تصحیح شد و تشریحی شدن کنکور می‌تواند به اصلاح این موضوع کمک کند و دانش آموزان از سطح علم عبور و به محتوا برسند. دبیر ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور گفت: در جلسه امروز تاکید شد که سازمان سنجش از وظیفه اش غافل مانده است. ما دستگاه اجرایی نیستیم و فقط سیاستگذاریم و سازمان سنجش باید زودتر از ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور افت رتبه و خطر کم عمق شدن علوم دانش آموزان را در دبستان و دبیرستان‌های ما هشدار می‌داد. کبگانیان افزود: حدود ۱۰ سال از تصویب نقشه جامع علمی کشور گذشته است و اگر آسیب‌هایی در حوزه اقتصاد و فرهنگ داریم به دلیل عدم توجه به سند است و اگر در فناوری آسیب کمتری داریم ثمره توجه به نقشه جامع علمی است.

دبیر ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور تصریح کرد: نقشه جامع علمی باید متناسب با رشد جهانی و نیاز کشور روز آمد شود. اولویت‌هایی در زمان تدوین سند داشتیم که

خبر

۱۸ آبان ۱۴۰۱

برنامه جبران افت تحصیلی دانش آموزان چیست؟

در حوزه سلامت، اقتصاد، آموزش، امنیت کشورها، رفتار و عملکرد اجتماعی افراد بود. کرونا آموزش حضوری را به آموزش غیرحضوری و مجازی تبدیل کرد و رکن مهم آموزش و پرورش را هدف قرارداد.

یک عضو کمیسیون بهداشت و درمان مجلس با اشاره به آسیب‌های آموزش مجازی در ایام کرونا گفت: کرونا بر کمیت و کیفیت یادگیری دانش آموزان اثر گذاشت و رفتار و عملکرد فردی و اجتماعی آنان را دگرگون کرد. وزارت آموزش و پرورش برای جبران افت تحصیلی ۶۰ درصدی این نسل مظلوم چه برنامه ای دارد؟

پاک مهر اضافه کرد: کرونا بر کمیت و کیفیت یادگیری دانش آموزان اثر گذاشت و رفتار و عملکرد فردی و اجتماعی آنان را دگرگون ساخت اما وزارت آموزش و پرورش برای جبران افت تحصیلی ۶۰ درصدی این نسل مظلوم چه کرد؟ چه برنامه‌ای برای ترمیم و اصلاح خسارت‌های وارده به نظام تعلیم و تربیت را بویکرد تقویت جایگاه علمی و تربیتی دانش آموزان دارید؟ جبران این آسیب‌ها نیاز به مطالعه، برنامه ریزی و راهکارهای علمی دارد.

به گزارش ایسنا، محمد پاک مهر در جلسه علنی امروز (چهارشنبه) در تذکری به وزیر آموزش و پرورش گفت: باید موضوع پیامدهای آموزش از طریق فضای مجازی در دوران کرونا مورد بررسی قرار گیرد.

وی خطاب به وزیر آموزش و پرورش گفت: حدود ۶۰ میلیون جمعیت کشور مستقیماً درگیر وزارت آموزش و پرورش هستند. تعلیم و تربیت آینده سازان نظام در دستان متولیان نظام تعلیم و تربیت کشور است؛ شرایط کرونایی دو سال گذشته آزمونی مهم

لینک: خبرگزاری ایسنا

مدیرکل دفتر آموزش دبستانی وزارت آموزش و پرورش:

انعطاف برنامه درسی برای بازماندگان از تحصیل

| ۱۸ آبان ۱۴۰۱ |

همین موارد می‌توانند از جمله علل بازماندگی از تحصیل باشند. اما در دوره ابتدایی به ندرت دانش آموزی داریم که به علت عدم دسترسی به مدرسه، از تحصیل بازمانده باشد. عدد قابل توجهی مدارس کم جمعیت زیر ۱۰ دانش آموز داریم. وی با اشاره به اینکه نهادهای دولتی، سمن‌ها، خیریه‌ها، مراکز محلی و حلقه‌های واسط و مردمی در قالب طرح شهید محمودوند پای کار بازگرداندن بازماندگان از تحصیل به مدرسه آمده‌اند اظهار کرد: در سامانه‌ای که ذیل سامانه جامع دانش آموزی کشور (سیدا) تعریف شده است به ۷۰ هزار مدیر مدرسه ابتدایی، ۳۰۰۰ راهبر آموزشی و تربیتی و همه معلمان دوره ابتدایی کد دسترسی داده‌ایم. برای هرکدام از اینها که عمدتاً هم مدیران و نیروهای جهادی ما هستند این امکان فراهم شده که پیگیری وضعیت سه تا پنج کودک بازمانده از تحصیل در منطقه‌شان را برعهده بگیرند. آدرس کودکان بازمانده در اختیار همکاران ما قرار می‌گیرد و آن‌ها به آدرسی که داده‌ایم مراجعه و اطلاعاتی را به صورت میدانی جمع‌آوری می‌کنند. حرف غیرمستندی از مسئول پیگیرمان نمی‌پذیریم و باید مرکز بهداشت، دهیاری و بخشدار مستندات را تایید و علت بازماندگی را مشخص کنند. محمدی با بیان اینکه پس از بازگذاری مستندات، بخشی در سامانه برای پیشنهاد و انتخاب راهکار بومی جذب کودک بازمانده گشوده می‌شود گفت: براساس مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، انعطاف در زمان آموزش و برنامه درسی داریم و تلاش می‌کنیم خودمان را با کودک بازمانده تطبیق بدهیم؛ اگر می‌خواهد غیرحضوری آموزش ببیند آمادگی‌اش داریم. با راهبران آموزشی ما می‌توانند کلاس سیار تشکیل بدهند. از ظرفیت ان. جی. اوها نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

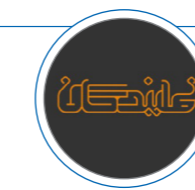
وی اضافه کرد: پس از بازگذاری مستندات در سامانه راهکارهای بومی جذب دانش آموز بازمانده به کاربر معرفی می‌شود؛ ما بر اساس مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در زمان آموزش انعطاف داریم. برای بازماندگان از تحصیل در برنامه درسی منعطف هستیم. ما می‌خواهیم خود را با دانش آموز بازمانده از تحصیل منطبق کنیم. به هر طریقی که او می‌تواند به وی کمک می‌کنیم. کلاس سیار تشکیل می‌دهیم یا اگر در هیچ صورتی دانش آموز بازمانده قادر به تحصیل نبود امکان آموزش از راه دور را برای او فراهم می‌کنیم.

لینک: خبرگزاری ایسنا

نماینده مردم کهگیلویه، بهمئی، چرام و لنده در مجلس گفت:

طرح سوال از وزیر آموزش و پرورش به دلیل بی توجهی به عدالت آموزشی کلید خورد

به گزارش نمایندگان ما، سید محمد موحّد نماینده مردم کهگیلویه، بهمئی، چرام و لنده در مجلس شورای اسلامی با اعلام این خبر گفت: طرح سوال از وزیر آموزش و پرورش از روز گذشته به دلیل ضعف در توزیع عدالت آموزشی و امثالهم کلید خورد و تاکنون نیز حدود ۳۰ نفر این طرح را امضا کرده‌اند. وی افزود: از دلایل اساسی طرح سوال از وزیر آموزش و پرورش عدم رعایت توازن و عدالت در تقسیم اعتبارات سازمان نوسازی مدارس و همچنین بی توجهی به عدالت آموزشی و تخصیص اعتبار به مناطق محروم بوده است.

| ۱۸ آبان ۱۴۰۱ |

نماینده مردم کهگیلویه در مجلس بیان کرد: از دیگر مواردی که در طرح سوال از آقای وزیر به آن اشاره شده است پلاتکلیفی مدیریت آموزش و پرورش شهرستان‌ها است چراکه پس از ۲ ماه از بازگشایی مدارس شاهد این پلاتکلیفی و در حقیقت بی تفاوتی بوده ایم. موحّد تاکید کرد: احتمالاً امروز طرح سوال به هئیت رئیسه مجلس ارجاع داده شود تا از وزیر برای پاسخگویی به صحن کمیسیون دعوت شود.

لینک: پایگاه خبری تحلیلی نمایندگان ما

| ۱۹ آبان ۱۴۰۱ |

مدیرکل آموزش مراکز آموزش از راه دور وزارت آموزش و پرورش:

۱۲۰ هزار "بازمانده از تحصیل" در کشور از راه دور آموزش می‌بینند

مدیرکل آموزش مراکز آموزش از راه دور وزارت آموزش و پرورش از تحصیل بیش از ۱۲۰ هزار بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور کشور خبر داد.

ایرج شاهملکی امروز (۱۹ آبان) در حاشیه نشست قطعی مدارس غیردولتی و هیات امنایی که با حضور روسای ادارات مشارکت‌های مردمی پنج استان ایلام، کردستان، کرمانشاه، همدان و لرستان در کرمانشاه برگزار شد، در جمع خبرنگاران، با اشاره به وجود ۱۴۴۸ مدرسه آموزش از راه دور در سطح کشور، گفت: در حال حاضر ۱۲۷ هزار دانش آموز در این مدارس مشغول تحصیل هستند. مأموریت اصلی این مدارس افزایش پوشش تحصیلی دانش آموزان بازمانده از تحصیل است که در مراکز کمتر توسعه یافته و مناطق عشایری و روستایی ساکن هستند. وی با بیان اینکه عمده فعالیت‌های این مدارس بر بستر فضای مجازی است، گفت: ویژگی مهمی که این مدارس دارند انعطاف در شیوه آموزش آنهاست، تا در مناطقی هم که دسترسی به فضای مجازی فراهم نیست، بتوانیم از شیوه‌های دیگری آموزشی استفاده کنیم. مدیرکل آموزش مراکز آموزش از راه دور وزارت آموزش و پرورش خاطرنشان کرد: این مدارس به دلیل بهره‌مندی از ظرفیت آموزش‌های تلفیقی-ترکیبی (حضوری، نیمه حضوری و غیرحضوری) و همچنین بهره‌مندی از روش‌های متنوع شامل کتاب‌های دیداری، شنیداری و آموزش‌های الکترونیکی، بهترین بستر جهت جذب تمام بازماندگان از تحصی در مناطق کمتر توسعه یافته، مرزی، عشایری و روستایی هستند.

شاهملکی افزود: در این مدارس مقاطع متوسطه اول و دوم که پایه هفتم تا دوازدهم را شامل می‌شود، فعال هستند. مخاطبان این مدارس هم دانش آموزان بازمانده از تحصیل بالای ۱۸ سال و نیز دانش آموزان لازم‌التعلیم زیر ۱۸ سال هستند که تعداد دسته دوم در این مدارس بسیار اندک و حدود چهار هزار نفر هستند و عمده جامعه مخاطبان این مدارس همان دانش آموزان بازمانده از تحصیل می‌باشند. شاهملکی اشاره ای هم به عوامل بازماندن از تحصیل برخی دانش آموزان داشت و افزود: دلایل مختلفی در این زمینه مطرح است که از جمله آن می‌توان به دلایل فرهنگی و اقتصادی اشاره کرد.

لینک: خبرگزاری ایسنا

| ۲۱ آبان ۱۴۰۱ |

مدیرکل دفتر توسعه عدالت آموزشی و عشایر کشور:

۶۰ هزار معلم بازنشسته در حال تدریس

مسیر تدریس بازنشستگان هموار شد

به گزارش خبرنگار اجتماعی خبرگزاری تسنیم، آموزش و پرورش سال‌هاست با مشکل کمبود معلم مواجه است و آمار متفاوتی از ۱۷۰ تا ۲۰۰ هزار کمبود معلم از سوی نمایندگان مجلس و مسئولان این وزارتخانه در ادوار مختلف اعلام شده است.

البته مسئولان آموزش و پرورش می‌گویند کمتر کلاس درسی بدون معلم مانده است اما راهکارهایی که برای جبران کمبود معلم به‌ویژه در مدارس دولتی عادی به کار گرفته می‌شود از جمله استفاده از معلمان بازنشسته، استخدام‌های فوری و افزایش جمعیت کلاس‌های درس عملاً برون‌وضعیت کیفیت آموزش و بالطبع یادگیری دانش آموزان تأثیر منفی خود را گذاشته است، تبعاتی که کمتر از سوی مسئولان مورد توجه قرار گرفته و فعلاً هدف بدون معلم نماندن کلاس‌های درس است.

یوسف نوری؛ وزیر آموزش و پرورش شهریور ماه امسال و در آستانه آغاز سال تحصیلی جدید درباره کمبود معلم گفته بود: سال گذشته ۷۲ هزار بازنشسته و سال ۹۹ حدود ۴۵ هزار نفر بازنشسته داشتیم و امسال هم تعداد زیادی بازنشسته داریم. با کمبود معلم مواجهیم اما از روش‌های مختلف چون اضافه تدریس معلم و خرید خدمات برای جبران آن اقدام کردیم. بخش دیگر از کمبودها از طریق سازمان امور استخدامی مرتفع و مجوزهایی که برای ترمیم تعداد مورد نیاز نیروی انسانی در برخی استان‌ها مانند سیستان و بلوچستان که همواره کمبود نیروی انسانی دارند، صادر شد.

پیش از این در گزارش‌هایی به این موضوع اشاره کرده بودیم که در بحران کمبود معلم و براساس آمار غیررسمی حدود ۱۰ هزار معلم رسمی آموزش و پرورش مأمور به خدمت در مدارس غیردولتی هستند همچنین حدود ۳۰۰ نفر از معلمان و مدیران آموزش و پرورش به عنوان کارمندان و مشاور نمایندگان در حال فعالیت هستند. محمد وحیدی؛ عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس درباره استفاده آموزش و پرورش از معلمان بازنشسته به تسنیم گفت: هم اکنون به ۶۰ هزار معلم بازنشسته کلاس درس داده‌اند اگر آموزش و پرورش از دولت مجوز گرفته است باید آن را به کمیسیون ارائه دهد.

وی گفت: آموزش و پرورش برای جبران کمبود نیروی انسانی مجوزی را که سال ۹۵ برای به‌کارگیری بازنشستگان بود، به کار می‌گیرد اما استفاده از بازنشستگان باید تابع شرایطی باشد و اینکه این شرایط رعایت شده است یا خیر باید بررسی شود.

وحیدی بیان کرد: رئیس مجلس نیز در صحن علنی اعلام کرد: "به آقای نوری وزیر آموزش و پرورش تذکر می‌دهم که خلاف قانون بازنشستگی نباید عمل کند". از طرف رئیس مجلس به کمیسیون آموزش مأموریت داده شد تا گزارشی از نحوه به‌کارگیری بازنشستگان در آموزش و پرورش تهیه و به صحن مجلس ارائه شود.

لینک: خبرگزاری تسنیم

خبر

دیده‌بان ایران موضوع تاثیر پذیری کودکان از حوادث سیاسی و اقتصادی را بررسی کرد؛

احمد بخارایی: کتاب‌های درسی به صورت فرمایشی تدوین می‌شود

| ۲۱ آبان ۱۴۰۱ |

کودکان را مجبور به تسلیم در برابر نظام آموزشی کرده‌اند / کاری از روانشناس کودک ساخته نیست؛ زیرا او نیز قربانی نظام آموزشی است

کودکان امروز، آینده‌سازان فردای هر کشوری هستند بدون شک اگر ساختار شخصیتی انسان‌ها را به یک ساختمان تشبیه کنیم، می‌توانیم بگوییم که در ۶ سال نخست زندگی، اسکلت‌بندی آن صورت می‌گیرد و بعد از آن، تنها می‌توان در چارچوب اسکلت اصلی کار کرد اما کوچک‌ترین برنامه و حتی دغدغه‌ای در میان تصمیم‌گیران برای مدیریت فرایند شکل‌گیری شخصیت کودکان وجود ندارد.

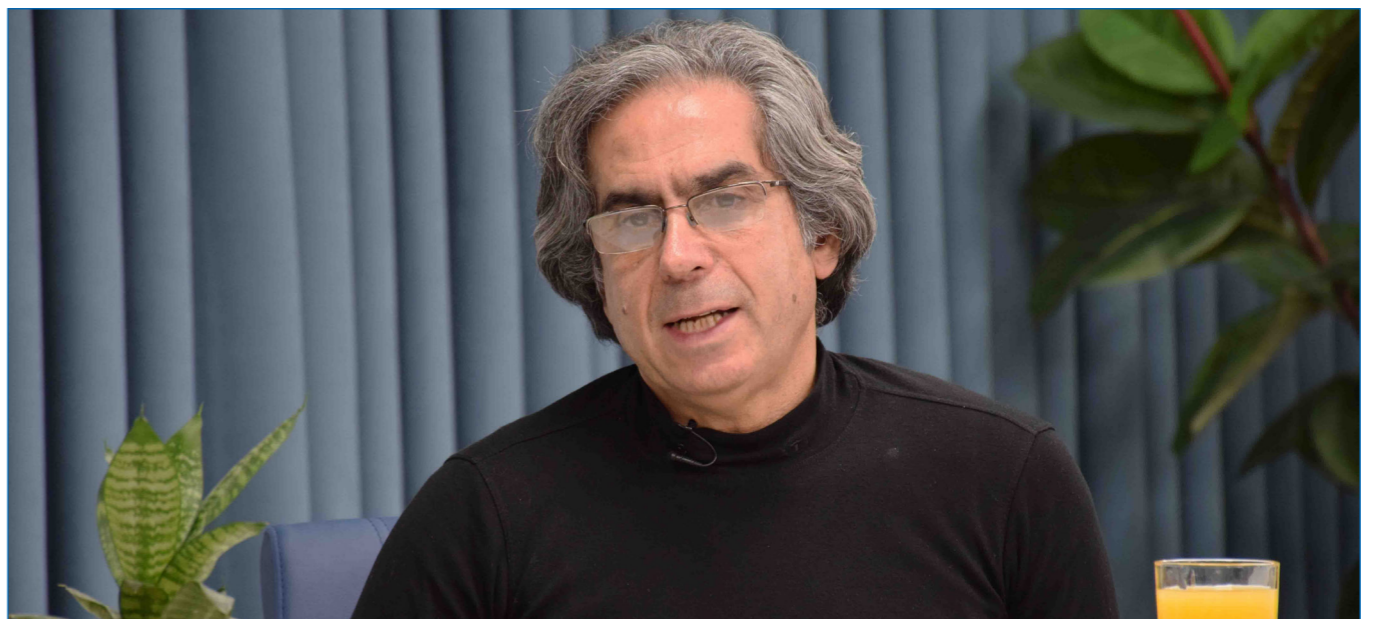
تاثیر وضعیت نابسامان و دغدغه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی بر کودکان بسیار مخرب بوده زیرا وقتی کودکان مشکلات مالی و سیاسی را می‌شنوند، قدرت تجزیه و تحلیل مسائل را ندارند دچار تنش، اضطراب و استرس می‌شوند در واقع احساس عدم امنیت به کودک منتقل می‌شود.

احمد بخارایی جامعه‌شناس در گفتگویی با دیده‌بان ایران در پاسخ به سوال با توجه به تورم اقتصادی در شرایط فعلی و آینده، تاثیر مخرب آن بر کودکان و رفتار آنها در آینده را چگونه ارزیابی می‌کنید، گفت:

این سوال بسیار خاص، ویژه و مهم است. خاص و ویژه از نظر این که یک مقوله مورد تجزیه و تحلیل در حوزه روانشناسی کودک به خرده نظام اجتماعی و در واقع اقتصادی پیونده خورده است. مهم به خاطر این که موضوع پراهمیت و حیاتی که مورد اغفال قرار گرفته است. کودک به طور مستقیم و بدون واسطه فقط با خانواده، خویشان و در نهایت با سیستم آموزش و پرورش ارتباط می‌گیرد و مستقیماً با حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و یا اجتماعی مرتبط نیست. این سه رابط، کودک را تحت تاثیر ساختارهای اجتماعی به فضای بزرگ اجتماع متصل می‌کند بنابراین کودک به صورت غیر مستقیم از آنچه که در کف جامعه اتفاق می‌افتد تاثیر می‌پذیرد. کودک به طور مستقیم از کف جامعه تأثیر می‌گیرد. نباید تصور کرد که کودک در دنیای کودکی خود غرق است و تشعشعات رفتاری خانواده و اطرافیان به خصوص مدرسه و معلم بر وی تاثیرگذار نیست زیرا این تصور، توهم و خیالی بیش نیست. بنابراین این زنجیر با واسطه حلقه‌های سه‌گانه موجبات خروجی و پیامدهای کودک را فراهم می‌کند به طور مسلم سرچشمه این پیامدها ساختارهای بیرونی است که جای بحث بسیار مفصلی دارد.

-وی افزود: یکی از حلقه‌های سه‌گانه رابط رفتاری کودک، سیستم آموزش و پرورش

لینک: دیده‌بان ایران

خبر

در رویداد ملی ستاپ عنوان شد

استفاده از فناوری‌های نوین برای دستیابی به عدالت آموزش

مدیر آموزش از راه دور وزارت آموزش و پرورش یکی از مصادیق آموزش غیر حضوری را آموزش الکترونیک دانست و گفت: استفاده از فناوری‌های نوین در توزیع عدالت آموزشی بسیار کارساز است و اهمیت بسیار دارد.

به گزارش ایسنا، گودرز شاهمرادی به بررسی موضوع عدالت آموزشی و دسترسی فراگیر و مناسب به آموزش و پرورش رایگان پرداخت و اظهار کرد: یکی از مصادیق آموزش غیر حضوری، آموزش الکترونیک است. عدالت آموزشی یک مفهوم گسترده است و استفاده از فناوری‌های نوین در توزیع عدالت آموزشی بسیار کارساز و با اهمیت است.

وی با بیان اینکه عدالت در ادبیات دینی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است گفت: عدالت آموزشی یکی از مسائل اصلی و نیازهای مهم جامعه است و در قوانین به ویژه قانون اساسی به رفع نیاز آموزشی توسط نهادهای حاکمیتی اشاره شده است.

شاهمرادی به آموزش و پرورش و جایگاه آن در حوزه عدالت آموزشی اشاره و بیان کرد: این وزارتخانه به عنوان یک نهاد ذیل دولت، مکلف است زمینه تحصیل و ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی را برای همه آحاد جامعه در سطح عموم فارغ از جنسیت، قومیت و زبان فراهم کند. در راهبرد کلان شماره چهار سند، توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف و تقویت آموزش و پرورش مناطق مرزی مورد تاکید قرار گرفته است.

وی در ادامه درباره نقش آموزش الکترونیکی و از راه دور در تحقق عدالت آموزشی توضیح داد و گفت: در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، بر تنوع بخشی محیط‌های یادگیری و تعلیم و تربیت تاکید فراوان شده است.

شاهمرادی با تصریح بر اینکه پس از انقلاب اسلامی، کارهای زیادی برای تحقق عدالت آموزشی صورت گرفته، عنوان کرد: در این راستا روش‌های مختلفی برای جذب دانش

خبر

عدالت در تقسیم امکانات آموزشی رعایت شود

مقایسه نتایج امتحانات در دو سال تحصیلی گذشته، اظهار کرد: از دانش‌آموزان خواست جهت جبران افت تحصیلی ناشی از آموزش مجازی در دوران شیوع کرونا، در کلاس‌های رفع اشکال و جبرانی شرکت کرده و از اوقات خود در خوابگاه جهت تقویت بنیه علمی و تحصیلی خود استفاده کنند.

وی گفت: ایجاد تنوع در فضا و برنامه‌های خوابگاه باعث ایجاد شور و نشاط و انگیزه خواهد شد که دانش‌آموزان با شرکت در برنامه‌های فوق برنامه و ارائه نظرات خود و عملی کردن آن می‌توانند باعث ایجاد این تنوع شوند.

لینک: خبرگزاری ایسنا

| ۲۱ آبان ۱۴۰۱ |

خبر

معاون وزیر آموزش و پرورش در شبکه دو سیما:

ارتباط مدرسه، اولیا و رسانه با دانش آموزان باید بازنگری و اصلاح شود

حدود ۱۱۴ هزار مدرسه داریم که از این تعداد، تقریباً ۴۰ هزار مدرسه مربی تربیتی دارند/ مهم‌ترین کار امروز ما این است که صحبت‌های دانش آموزان را بشنویم و با آن‌ها گفت‌وگو کنیم

| ۲۱ آبان ۱۴۰۱ |

معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش اعلام کرد در کشور حدود ۱۱۴ هزار مدرسه داریم که از این تعداد، تقریباً ۴۰ هزار مدرسه مربی تربیتی دارند و امسال ۷ هزار نفر از این تعداد هم بازنشسته می‌شوند.

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل معاونت پرورشی و فرهنگی، اصغر باقرزاده در برنامه «صبحانه ایرانی» شبکه دو سیما در پاسخ به سوال مجری برنامه مبنی بر اینکه آیا نوجوانان ما بی‌انگیزه هستند، اظهار داشت: در این باره می‌توان گفت مربیان بی‌انگیزه هستند، ولی بچه‌ها خیلی انگیزه دارند. اینکه نوجوان بی‌انگیزه باشد بستگی به این دارد که در چه مسائلی بی‌انگیزه است. نوجوانان در یک سری مسائل، با انگیزه و در یک سری مسائل کم‌انگیزه هستند.

وی افزود: مدت‌هاست که به آموزش و پرورش به‌ویژه به بخش پرورشی توجه ویژه‌ای نشده است، این اشکال است که نیروی انسانی به‌روز نشده و آن‌ها را تحت حمایت‌های فکری، معنوی، ارتقای توانمندی‌های حرفه‌ای قرار ندادیم.

باقرزاده اضافه کرد: در کشور حدود ۱۱۴ هزار مدرسه داریم که از این تعداد مدرسه، حدود ۴۰ هزار مدرسه مربی تربیتی دارند و امسال ۷ هزار نفر از این تعداد بازنشسته می‌شوند؛ البته از این تعداد مربی پرورشی حدود ۵۰ درصد بالای ۲۰ سال سابقه دارند و ما هیچ وقت این نیرو را به‌روز نکردیم و این موضوع باعث بی‌انگیزگی دانش آموزان می‌شود.

معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش درباره چاره‌اندیشی پیرامون این چالش گفت: برخی از مربیانی که در مدرسه بودند، به جهت اینکه با مخاطب روز ارتباط نگرفتند، شناخت‌شان از مخاطب نوجوان و نیازهای روز آنان دچار تأثیر شده و در توانمند کردن خود در ارتباط موثر با آنان، از بچه‌ها عقب مانده‌اند. این امر حداقل در ۱۵ سال اخیر اتفاق افتاده است که مربیان خود را به‌روز نکرده و با بچه‌ها همسو نشده‌اند. وی اضافه کرد: در حال حاضر مهم‌ترین کار این است که بشنویم؛ زیرا شنیدن راه ارتباط است با ایجاد بستر گفت‌وگو و شنیدن حرف‌های دانش آموزان، با دغدغه‌های آنان آشنا شده و نیازهای‌شان را درک می‌کنیم.

باقرزاده در پاسخ به سوال مجری که آیا ۱۵ سال حرف‌های بچه‌ها شنیده نشده است افزود: این حرف‌ها کم شنیده شده است؛ البته این ۱۵ سال تقریبی است اما در ۲ سال اخیر این اتفاق تشدید شده است تقریباً بیش از ۲۸ ماه بچه‌ها در مدرسه حضور نداشتند

خبر

رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی اعلام کرد:

تغییرات جدید برای حمایت تحصیلی از دانش آموزان با نیازهای ویژه

رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی از اجرای طرح حمایت تحصیلی برای دانش آموزان با نیازهای ویژه خبر داد و گفت از امسال ارائه خدمات توانبخشی خارج از مدرسه‌ای و خدمات حمایتی، درمانی و پزشکی براساس استحقاق سنجی انجام می‌شود.

به گزارش ایسنا، حمید طریفی حسینی یکی از اقدامات انجام شده در حوزه توسعه عدالت تربیتی و نصیب برابر آموزشی را اجرای طرح حمایت تحصیلی برای دانش آموزان با نیازهای ویژه دانست و اظهار کرد: طرح حمایت تحصیلی در سال‌های گذشته انجام می‌شد، اما امسال با تغییرات جدیدی به اجرا در خواهد آمد.

وی افزود: آیین‌نامه طرح مذکور در دست تهیه است و پس از ابلاغ، دانش آموزان می‌توانند در صورت مراجعه به کلینیک‌های بیرون و همچنین نیاز به سمعک و عینک از مزایای طرح استفاده کنند.

رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی با بیان اینکه براین اساس، ارائه خدمات توانبخشی خارج از مدرسه‌ای و خدمات حمایتی، درمانی و پزشکی براساس استحقاق سنجی انجام می‌شود گفت: این استحقاق سنجی برحسب نوع و شدت، سن و دوره، مقطع تحصیلی، وضعیت اقتصادی خانواده‌ها و نظیر آن انجام می‌شود.

طریفی حسینی ادامه داد: این کار باعث می‌شود جمع بیشتری از دانش آموزان بتوانند از این منابع استفاده کنند. در گذشته بعضاً برخی بیشتر و برخی به خصوص در مناطق محروم نمی‌توانستند از این خدمات حمایتی بهره‌مند شوند.

وی ادامه داد: استحقاق سنجی بر دامنه و شمولیت اجرای طرح می‌افزاید. طرح حمایت خدمات درمانی در سنوات قبل اجرا می‌شده و خدمات قابل ارائه، همانند گذشته است.

لینک: [خبرگزاری پانا](#)

خبر

| ۲۳ آبان ۱۴۰۱ |

افتتاحیه طرح آموزشی کودکان بازمانده از تحصیل افغانستانی (RELIEF INTERNATIONAL)

به گزارش "حمیدرضا زارع" رئیس اداره سوادآموزی ناحیه یک، طرح آموزشی کودکان بازمانده از تحصیل افغانی (۱۰ تا ۱۸ سال) با حضور معاون وزیر آموزش و پرورش و رئیس سازمان سوادآموزی کشور جناب آقای "دکتر باقرزاده" و نمایندگان بین‌المللی این طرح "خانم هریت هرپیکربوس" به صورت رسمی افتتاح شد. این طرح فی مابین اداره کل امور اتباع و مهاجرین خارجی (بافیا) و سازمان نهضت سوادآموزی و سازمان ریلیف اینترنشنال (RII) در راستای اجرای پروژه «افزایش دسترسی به آموزش برای کودکان افغانستانی در ایران» منعقد شده است. وی افزود: مراحل پذیرش و ثبت نام این کودکان و نوجوانان با مدارک معتبر (هفت‌گانه) از فروردین ماه سال جاری آغاز شد و آموزش دهندگان ادارات سوادآموزی نواحی ۱ و ۲ یزد پس از استعلام واجدین شرایط، آموزش تعداد ۴۰۰ نفر را شروع کردند که نظارت و بازدیدهای مستمر از کلاسها و برنامه آموزشی توسط کارشناسان سوادآموزی و ریلیف انجام می‌شود.

لینک: [پایگاه اطلاع‌رسانی آموزش و پرورش استان یزد](#)

| ۲۳ آبان ۱۴۰۱ |

تأمین کسری بودجه مدارس از جیب اولیا

خبر

کمک اجباری به مدرسه تخلف است

دیگر صرف خواهد شد. وی با اشاره به مبالغ دریافتی از دانش آموزان به عنوان کمک به مدرسه با توجه به بضاعت خانواده‌ها انجام می‌گیرد، تاکید کرد: در این رویه هر کس به اندازه توان و به صورت داوطلبانه هزینه را پرداخت می‌کند و به هیچ عنوان اجباری در پرداخت هنگام ثبت نام در مدارس دولتی نخواهد داشت. این مدیر مدرسه گفت: در مدارس دولتی الزامی برای پرداخت کمک به مدرسه وجود نداشته و در صورت عدم پرداخت هزینه‌ها مسئولین با شفاف سازی از هزینه‌های مدرسه خانواده‌ها را در جریان آن قرار دهند.

امیر شهسواری یکی دیگر از اولیا که فرزند وی نیز در پایه پنجم ابتدایی مشغول تحصیل است در گفتگو با خبرنگار مهر با اشاره به اینکه در مدارس دانش آموزان را تحت فشار برای دریافت کمک به مدرسه قرار می‌دهند، اظهار کرد: دریافت این مبالغ به عنوان یک امری اجباری چندین سال است که دنبال می‌شود. وی یاد آور شد: هرساله مبالغی که کمتر از ۵۰۰ هزار تومان هم نیست با عنوان کمک به مدارس و به بهانه تعمیرات، تعویض، نوسازی برخی وسایل پرداخت و برخی هزینه‌های جانبی مدارس از دانش آموزان دریافت می‌شود اما هیچگاه تغییر و تعمیری مشاهده نمی‌شود. شهسواری با اشاره به اینکه خیلی از اولیا در مناطق حاشیه‌ای توان پرداخت کمک به مدرسه‌ها را نداشته، خاطر نشان کرد: به همین دلیل برخی از آنها ترک تحصیل کرده و به فعالیت‌های متفرقه مشغول خواهند شد و یا برخی از آنها به دلیل به دلیل عزت نفس داشتن خود و حفظ آبروی فرزند خود مجبور به قرض کردن مبلغ خواسته شده می‌شوند. این در حالی است که بر اساس این گزارش مدیرکل آموزش و پرورش استان کرمانشاه سلمان محمدی در گفتگو با خبرنگار مهر اظهار کرد: دریافت شهریه در مدارس دولتی تمامی مناطق استان کرمانشاه هنگام ثبت نام ممنوع است و سایر مدارس هیئت امنایی و غیرانتفاعی و به طور کلی غیر دولتی طبق نرخ نامه ابلاغ شده باید شهریه دریافت کنند.

لینک: خبرگزاری مهر

هرساله با آغاز نام‌نویسی دانش آموزان در مدارس برای سال تحصیلی با چالشی جدی به نام شهریه‌های زیاد در مدارس دولتی و غیر دولتی مواجه هستیم و اکثراً نیز با اعتراض اولیا به ویژه در مناطق محروم و کم برخوردار مواجه می‌شود. پس از گذشت حدود ۲ ماه از اعتراض اولیا برای دریافت شهریه‌ها در مدارس امروز با چالش جدیدی به نام کمک به مدرسه‌های اجباری مواجه هستیم که داد اولیا و دانش آموزان را در آورده است. اگرچه هرساله با مسئله پرداخت کمک به مدرسه‌ها به عنوان امری الزامی از سوی مدارس مواجه هستیم و هر سال نیز از سوی مسئولین دریافت وجوه با عنوان کمک‌های اجباری تخلف محسوب می‌شود اما سال‌هاست که در فرایند تحصیلی دانش آموزان پرداخت وجه با عنوان‌های شهریه و کمک به مدرسه جز الزاماتی است که حتی از ارائه مدارک شناسایی دانش آموزان از اهمیت بالاتری برخوردار است. طبق بررسی و تحقیقات میدانی انجام شده تقریباً در تمامی مدارس با توجه به شرایط و نوع منطقه و محله هر دانش آموز باید مبلغی را به عنوان کمک به مدرسه تقدیم کنند که لازم به ذکر است که در تعداد قابل توجهی از مدارس دانش آموزان حتی تهدید به تنبیه در صورت عدم پرداخت مبالغ تعیین شده، شده‌اند.

این در حالی است که آیین‌نامه‌ای با عنوان کمک به مدرسه اجباری از دانش آموزان از سوی آموزش و پرورش ابلاغ نشده همچنین در پاسخ به مدیرانی که دریافت کمک‌های اجباری عاملی برای تأمین هزینه‌های مدرسه و لوازم مورد استفاده در مدارس لازم می‌دانند باید یاد آور شده که در اصل ۳۰ آمده که «دولت موظف به تأمین رایگان وسایل آموزشی و پرورشی مدارس دولتی تا پایان دوره متوسطه است»

در همین راستا ارسلان حق پرست مدیر یکی از مدارس پسرانه در کرمانشاه، اظهار کرد: بودجه مورد نیاز مدارس از سه راه تأمین می‌شود که شامل سرانه آموزشی، کمک به مدارس از سوی دانش آموزان و کمک خیرین است. وی افزود: سرانه کمک به مدرسه به ازای هر دانش آموز بسیار ناچیز بوده و کفاف نیازهای یک مدرسه را نمی‌دهد و در واقع مدارس با این میزان توان اداره مدرسه راه ندارد. حق پرست ادامه داد: به همین دلیل بار اصلی تأمین هزینه‌های مورد نیاز مدرسه بر روی دانش آموزان هنگام ثبت نام برای مدرسه است که در صورت عدم بضاعت تخفیفاتی برای آنها در نظر گرفته می‌شود و این هزینه برای امور مدرسه شامل امکان نگهداری برخی وسایل و برنامه‌های متنوع

خبر

| ۲۳ آبان ۱۴۰۱ |

وزیر آموزش و پرورش در دیدار با وزیر علوم و معاون رئیس جمهور ونزوللا در امور علم، تکنولوژی، آموزش و بهداشت با اشاره به اشتراک‌های بین دو کشور اظهار کرد: همکاری‌های بین دو کشور ایران و ونزوللا در حوزه آموزش و پرورش تقویت شود.

وجود ۵۰۰۰ مدرسه با جمعیت زیر ۵ دانش آموز

در جمهوری اسلامی ایران به مدت ۱۰۰ سال است که تربیت معلم برای آموزش و پرورش به صورت اختصاصی انجام می‌شود و در حال حاضر ۱۰۰ هزار دانشجو معلم داریم که در رشته‌های علوم انسانی و فنی و حرفه‌ای به طور اختصاصی برای آموزش و پرورش مشغول به تحصیل هستند. تمرکز آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در تربیت معلم در دوره‌های کارشناسی است، اما در دوره کارشناسی ارشد و دکترا نیز تربیت نیرو داریم. وی ادامه داد: مهم‌ترین حوزه‌ای از آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران که برای کشور ونزوللا حائز اهمیت است، تربیت دانش آموزان در حوزه استعدادها برتر است و در این مدارس در سال جاری ۲۰۰۰۰ مدال طلای جهانی را کسب کردیم. در حوزه اختراعات که در قالب جشنواره نوجوان خوارزمی برگزار می‌شود، دانش آموزان ما نوآوری‌ها و اختراعات خود را ارائه می‌دهند که این حوزه زمینه خوبی برای همکاری‌های مشترک بین دو کشور است و بر همین اساس در ماه گذشته که گروهی از دانش آموزان ونزولایی به ایران سفر کرده بودند از مدارس استعدادها درخشان و فعالیت‌هایی که در این حوزه می‌شود، بازدید کرده بودند.

لینک: خبرگزاری ایلنا

خبر

| ۲۳ آبان ۱۴۰۱ |

شهرستان‌های کرج و فردیس با فقر سرانه‌های آموزشی مواجه هستند

به گزارش خبرنگاری برنا از استان البرز، احمد افضلی در نشست تخصصی بررسی مسائل و مشکلات مدرسه میثم تمار محمدشهر که در استانداری البرز برگزار شد، اظهار کرد: با توجه به دستور استاندار البرز در زمینه ساخت مدارس جدید، احداث ۱۰۰ مدرسه در سفر رئیس جمهور به البرز با مشارکت دولت و بخش خصوصی، مصوب شد که به جد در دستور کار استانداری البرز قرار دارد.

وی ادامه داد: با توجه به استقبال خیرین از این طرح مقرر شده است در بازه زمانی سه ساله ساخت ۲۰۰ مدرسه در سطح استان البرز به ویژه در دو شهرستان کرج و فردیس که نسبت به سایر شهرستان‌های استان با فقر سرانه‌های آموزشی مواجه هستند، اقدام لازم صورت پذیرد.

سرپرست معاونت هماهنگی امور عمرانی استانداری البرز با بیان اینکه استان البرز به دلیل نرخ بالای مهاجرت در تمامی بخش‌ها بویژه در حوزه آموزش و پرورش با مشکلات متعددی مواجه است، بیان کرد: در حال حاضر در سطح استان البرز ۱۷ مدرسه دارای مشکلات اساسی است که از این تعداد سه مدرسه در وضعیت بحرانی قرار دارد که باید با اتخاذ تدابیر مناسب تعیین تکلیف شوند. وی متذکر شد: از مسئولان و خیرین استان می‌خواهم در خصوص تخصیص زمین مناسب جهت ساخت مدارس جدید و رفع مسائل و مشکلات مدارس دایره‌ای که عموماً با معضلات متعددی مواجه هستند، یاری‌گر مسئولان برای تحقق کامل این طرح در سطح استان باشند.

لینک: خبرگزاری برنا

دبستان عشایری
ذوالفرخ

گزارش‌های تحلیلی

اُفت تحصیلی؛ از کتمان و تکذیب تا اراده بر جبران

عباس سرپیشی؛ خبرنگار

جبران اُفت تحصیلی ناشی از دو سال تعطیلی مدارس و اتکا به آموزش‌های ناقص در فضای مجازی، مستلزم یک خواست و اراده واقعی و همکاری مؤثر بین نظام آموزشی، مدرسه، والدین و خود دانش‌آموزان است.

شکی نیست که یکی از مهمترین مشکلات نظام آموزشی در همه جوامع و متعاقباً کشور ما اُفت تحصیلی دانش‌آموزان است که به روش‌های مختلف زبان‌های فراوانی را به ساختار و سرمایه‌های جامعه وارد کرده و دائماً نیز به عنوان یک چالش فرسایشی اذهان بسیاری از خانواده‌ها، دانش‌آموزان، معلمان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی را با خود درگیر می‌کند.

در این زمینه کارشناسان بر این باورند که برعکس تصور عامه اُفت تحصیلی تنها شامل تجدیدی و مردودی دانش‌آموز در یک یا چند درس نیست بلکه وقتی آموخته‌ها و توانایی وی در درک آموزش‌ها از آنچه انتظار می‌رود کمتر باشد، اُفت تحصیلی روی داده است. در واقع اُفت تحصیلی کاهش عملکرد فرد از رضایت بخش به نامطلوب است و به دیگر معنا اگر بین استعداد بالقوه و بالفعل دانش‌آموزی فاصله‌ای ایجاد شود می‌توان از این امر به عنوان اُفت تحصیلی یاد کرد.

هر چند در ساختار آموزشی بسیاری از کشورها و متعاقباً ایران غالباً نتایج کمی یک آزمون است که وضعیت تحصیلی دانش‌آموز را نمایش داده و یا سطح دانسته‌ها و محفوظات او را حدنگاری می‌کند اما واقع‌آمر اینجاست که صرف شرکت در آزمون و دریافت یک کارنامه و چند نمره نمی‌تواند دیدی واقعی، دقیق و روشن از نقاط قوت و ضعف فرد ارائه دهد چراکه اُفت تحصیلی فراتر از اعداد و نمراتی است که در کارنامه و یا حتی برگه آزمون قید می‌شود و گاهی اوقات با اینکه دانش‌آموز ظاهراً در یک آزمون نمره قبولی گرفته و به طور قانونی می‌تواند به پایه بالاتر راه یابد اما به لحاظ میزان دانش و معلومات در سطح پایینی قرار دارد.

از منظر کارشناسان و صاحب‌نظران دلایل مختلفی می‌تواند در بروز و شکل‌گیری اُفت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر باشد که از آن جمله می‌توان به موضوعاتی از قبیل نداشتن اعتماد به نفس، فقدان مهارت‌های مطالعه و یا پاسخگویی به سوالات، بی‌انگیزگی برای تحصیل و مطالعه و یا نداشتن هدف مشخص برای تحصیل، وضعیت جسمانی دانش‌آموز، ترس از آزمون و توقعات والدین برای گرفتن نمره بالا، عقب‌انداختن کارها و ضعف در مدیریت زمان گذراندن وقت زیاد با کامپیوتر، موبایل و فضای مجازی، بیماری جسمی یا روانی در والدین و وابسته و متکی بودن فرزندان به والدین در امور درسی و تکالیف منزل از دوران ابتدایی اشاره کرد.

همچنین تحقیر، سرزنش و مقایسه نادرست فرزندان با همسالان موفق و در نتیجه پایین آوردن اعتماد به نفس و خودباوری آنها، رفتارهای نامناسب عوامل اجرایی مدرسه مانند مدیر، معاونان، دبیران و مشاوران، جو عمومی حاکم بر مدرسه از لحاظ درسی مانند سخت‌گیری بیش از حد معلمان و دبیران در دادن نمره به علت بالا فرض کردن سطح علمی مدرسه، اختلاف خانوادگی و خانواده آشفته سبب فرزندپروری نامناسب، عدم تهیه به موقع کتاب‌های درسی و فراهم آوردن وسایل کمک‌آموزشی، عدم همکاری نزدیک اولیاء مدرسه و والدین و بی‌توجهی به موضوع ارزیابی عملکرد معلمان و مهارت‌های تدریس از دیگر موضوعات مؤثر در اُفت تحصیلی به شمار می‌آیند.

البته ماسوای همه علل اصلی و فرعی که موجب اُفت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود، نباید از این حقیقت غافل بود که اُفت تحصیلی خسارات ریز و درشت دیگری را نیز چه در بحث کلان اجتماعی و چه فردی و خانوادگی به همه تحمیل خواهد کرد.

اینکه بسیاری از اندیشمندان و صاحب‌نظران با اشاره به این خسارات که مشتمل

بر موضوعاتی چون اتلاف هزینه‌های جاری اداره و مؤسسات آموزشی دولتی، اتلاف سرمایه‌گذاری‌های ثابت برای احداث و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی، اتلاف هزینه‌های مستقیم خانواده مثل هزینه ثبت‌نام، خرید لوازم‌التحریر و کمک‌درسی‌ها، سرویس دانش‌آموزان به مدرسه و اتلاف هزینه فرصت از دست رفته بر اثر دیرتر راه یافتن به بازار کار می‌شود اما به صورت ویژه تأکید دارند که بُعد روانی، اجتماعی خسارت‌ها که به دانش‌آموز و خانواده او در قالب سرخوردگی، احساس حقارت و بی‌کفایتی، خودپنداری منفی و... وارد می‌شود، به‌مراتب سخت‌تر و جدی‌تر از ابعاد مادی این موضوع بوده که متأسفانه جبران و التیام این خسارات زخم‌های روحی و روانی نیز به سختی و کندی صورت می‌پذیرد.

با این حال اما تقریباً همه صاحب‌نظران، کارشناسان و متخصصان بر این نکته نیز تأکید دارند که نباید غافل بود، اُفت تحصیلی موضوع غیر قابل حلی هم نیست که نتوان در مقام جبران و رفع آن برآمد، مشروط بر اینکه در وهله نخست بپذیریم حل آن هم یکباره و ناگهانی و با شیوه‌های آبی میسر نیست و برای مقابله با این پدیده، به برنامه‌ریزی‌های درازمدت و زیربنایی احتیاج است.

برنامه‌هایی که بر اساس واقعیت‌های اجتماعی بوده و ضمانت اجرایی به عنوان یکی از اصول برنامه‌ریزی آموزشی را داشته باشند.

برنامه‌های بلند و کوتاه مدتی که در قالب تدابیر زیربنایی سیاست کلی در نظام آموزشی مانند

تجدیدنظر در نظام ارزشیابی، کاهش تعداد دانش‌آموزان هر کلاس، ارزیابی هوشی دانش‌آموزان و شناخت توانایی‌های آنها قبل از شروع مقطع تحصیلی جدید، جمع‌آوری امکانات آموزشی و پرورش و استفاده بهینه از امکانات، تغییر در شیوه هدایت تحصیلی، تقویت انگیزه‌های درونی دانش‌آموزان، تغییر در نگرش‌های آموزشی معلمان، تغییر در سبک‌های مدیریت مدارس، نوآوری در روش‌های تدریس و محتوای کتب درسی، اصلاح فرآیند یاددهی-یادگیری و توجه به مشارکت مردمی و مواردی از این دست قابل اجراست.

کرونا چالشی با هزینه‌های سنگین ...

به گزارش ایسنا، اما جدای از همه مشکلات ریز و درشتی که در شدت و ضعف‌های مختلف باعث اُفت تحصیلی در دانش‌آموزان شده و می‌شود، بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران تعطیلی طولانی مدارس به علت شیوع بیماری کرونا را یکی از عوامل بسیار خاص و مؤثر در این روند طی چند سال گذشته قلمداد می‌کنند.

بدان معنا که شیوع این بیماری رسماً معادلات و نظم عادی در روند تعلیم و تربیت را به هم زد و آموزش و پرورش را از فضای حضوری کلاس به سوی آموزش‌های مجازی و گوشی‌ها و تبلت‌ها سوق داد در حالی‌که نه تنها بسیاری از دانش‌آموزان، آموزگاران، دبیران، مربیان با سواد رسانه‌ای آشنایی لازم را نداشتند بلکه نظام آموزشی ما نیز در این زمینه سناریو و زیرساختی از پیش طراحی شده و قابل قبول برای این گونه مسائل نداشت و البته این نیز در حالیکه کشور ما به علت شرایط جغرافیایی و بروز مسائل غیرمترقبه‌ای مانند سیل، زلزله، برف و کولاک و ... زمینه بسیار مستعدی برای درگیری با مشکلات اجتماعی و توقف و کندی زندگی عادی مردم دارد.

کارشناسان با اشاره به اینکه پایه نظام آموزشی سنتی کشور ما مبتنی بر کلاس حضوری و ارتباط بی‌واسطه معلم و شاگردان بوده و آموزش حضوری دوران طلایی هر آموزش‌تئوری و عملی محسوب می‌شود، در این روند نیز دانش‌آموزان

با رهنمودهای مستقیمی که از معلم و دبیر دریافت می‌کردند، موفق به یادگیری مطالب می‌شدند، معتقدند: از موقعی که همه‌گیری ویروس کرونا تعطیلی مدارس را رقم زد به علت فقدان ارتباط چهره به چهره معلم و دانش‌آموزان و نیز عدم توانایی برخی والدین در هدایت تحصیلی فرزندان و رفع اشکالات درسی آنها زمینه بروز مشکلات زیادی در روند آموزش دانش‌آموزان به ویژه در مقاطع ابتدایی و آغازین تحصیل به وجود آمده است.

بدان معنا که برعکس فضای مدرسه که در مدت زمان حضور دانش‌آموزان در آن تحت کنترل و نظارت مستقیم مدیران و مربیان بوده و حضور در کلاس‌ها، آزمون‌ها و پرسش‌ها پاسخ‌ها ساختاری حقیقی و الزامی داشت اما در فضای مجازی فرار یا غیبت بدون دغدغه دانش‌آموزان از کلاس درس، شناور بودن زمان استفاده از محتوای درسی و مقید نبودن به ساعات ثابت روزانه و یا برگزاری آزمون‌های غیرحضور و با مخاطبان مبهم در آزمون‌ها و یا عدم حصول اطمینان از درک مفهومی درس از سوی دانش‌آموز باعث شد تا اُفت تحصیلی دانش‌آموزان با سرعت بیشتری رقم بخورد چراکه آموزش مجازی با آموزش حضوری تفاوت زیادی دارد و یکی از دیگر مشکلات این روبه استفاده معلمان از همان شیوه‌های سنتی در کلاس‌های درس مجازی بود.

موضوع اینجاست که بیشتر معلمان کشور ما به دلایل مختلف یا آشنایی و تجربه کافی با روش‌های تدریس در شبکه‌های اجتماعی را نداشتند و یا عدم تسلط برخی معلمان به اصول کار در شبکه‌های مجازی و تولید محتوای الکترونیکی باعث شد تا در ابتدای کار نتوانند آن گونه که باید و شاید به صورت مفید و قابل قبول مفاهیم درسی را به دانش‌آموزان منتقل کنند.

حال اینکه نظام آموزشی کشور ما نیز فاقد زیرساخت و آمادگی قبلی برای ورود به این عرصه بوده و بسیاری از خانواده‌ها نیز با فرهنگ استفاده بهینه از گوشی‌ها و تجهیزات هوشمند آموزشی به عنوان ابزاری برای زندگی اجتماعی آشنایی نداشته و یا بعضاً به علت قیمت بالای تلفن هوشمند و تبلت و یا عدم پوشش شبکه اینترنت در برخی نقاط کشور با مشکلات عدیده مواجه شدند هم به جای خود.

در بررسی و تحلیل این موضوع کارشناسان با اشاره به اینکه آموزش‌های غیرحضور بر خلاف آموزش چهره به چهره نیازمند مهارت خودتنظیمی است و در فضای آموزش‌های مجازی از راه دور به علت غیبت جسمی دانش‌آموز، بخش عظیمی از سیستم آموزش ناکارآمد شده و معلمان و والدین نمی‌توانند قوانین پیچیده‌تر و سخت‌گیرانه‌تری برای دانش‌آموزان برای دنبال کردن مباحث کلاس درسی برقرار کنند، معتقدند: به علت عدم امکان حضور و غیاب واقعی دانش‌آموزان، مشخص نبودن و رسمیت نداشتن حریم کلاس، قرار نداشتن هم‌کلاسی‌ها در کنار یکدیگر و نبود ارتباط تعاملی و متقابل بین دانش‌آموز و معلم در سال‌های آینده باید شاهد حضور دانش‌آموزانی در کلاس‌های درس باشیم که با انباشتی از مطالب و اطلاعات اولیه یاد نگرفته مواجه شده‌اند.

از دیدگاه متخصصان این موضوع به ویژه درباره پایه اول ابتدایی که می‌تواند نوآموز به دهان معلم نگاه کرده و بخش کردن و صداکشی و شیوه گرفتن مداد در دست را بیاموزد، بسیار نگران‌کننده است.

آنها با اشاره به اینکه در شرایط کرونایی اُفت تحصیلی در سنین پایین‌تر بیشتر حس شده عنوان می‌دارند که برعکس دانش‌آموزان مقاطع بالاتر که خود دانش‌آموز باید مسئولیت‌پذیر بوده و به دنبال منابع علمی برود اما محصلان مقطع ابتدایی به واسطه قرارگیری در موقعیت یادگیری داده‌های اولیه علمی و شکل‌گیری ذهنیت

کاسته و به زمان درس و مطالعه بیفزایند.

آنها بر این باورند که یگانه راهکار و نسخه امیدبخش برون رفت از این گرفتاری و جلوگیری از تبعات و تعمیق آن در آینده افزایش کلاس های جبرانی، ادامه آموزش های مجازی همزمان با کلاس های حضوری به عنوان یک مکمل و مقوم جانی و در نهایت همکاری شانه به شانه معلمان و والدین برای محقق کردن این فرآیند است.

البته بیان این مسئله به معنای حذف کامل و یا حداکثری تفریح و بازی و ورزش و میهمانی از زندگی دانش آموزان و تعریف یک زندان تحصیلی برای کودکان نیست بلکه موضوع تلاش همگانی در جهت جبران دو سالی است که به هر شکل از دست رفته است.

حالا شاید این برنامه فشرده و زمان بر به مزاج برخی دانش آموزان خوش نیامده و موجب دلخوری و رنجش و حتی تضاد آنها شود اما در نهایت همه ما باید بر این امر راسخ و ثابت قدم بمانیم که در نهایت ثمرات این تلاش و کوشش فشرده را خود دانش آموزان کسب خواهند کرد نه کس دیگر.

لینک: خبرگزاری ایسنا

بسیار محتمل و قریب به اتفاق تر خواهد بود.

در گفتگوهای صورت گرفته با برخی صاحب نظران حوزه تعلیم و تربیت با محوریت راهکارهای برون رفت از گرداب افت تحصیلی دانش آموزان این گونه عنوان می شود که در واکاوی این مسئله باید به چند نکته مهم و اساسی توجه داشت؛ اینکه در ابتدا همه دست اندر کاران نظام آموزش و پرورش و نیز والدین باید بپذیرند که این اتفاق (تعطیلی طولانی مدارس) به هر شکل اثرات خود را البته با شدت و ضعف های متفاوت بر فضای آموزشی و دانش آموزان بر جای گذاشته بنابراین نباید و نه می توان به هر بهانه و تعارف آن را تکذیب و انکار کرد و یا با فرافکنی و انداختن توپ به زمین دیگران از زبیربار مسئولیت آن خارج شد.

در ضمن اگر از هم اکنون و با توجه به زنگ هشدارهای نواخته شده به معنای واقعی و با اراده و قصد متعهدانه به دنبال مرتفع کردن این مشکل نباشیم لاجرم در سال های بعد باید شاهد تعمیق و افزایش هر چه بیشتر برآیندهای منفی و هزینه های جبران ناپذیر این مسئله باشیم.

پس باید بپذیریم که زمان دکمه برگشت ندارد و نمی توان زمان را به گذشته برگرداند و به جبران مشکلات قبلی پرداخت و یا آن را متوقف و ساختار تحصیل را معلق کرد اما فراموش نکنیم که براساس منطق و عقل سلیم هر مشکل و مسئله ولو سخت و بزرگ دارای راهکاری هم هست که می توان با استفاده از آن حلش کرد، گو اینکه موضوع افت تحصیلی نیز مسئله مطلق و لاینحلی نیست که نتوان بر آن فائق آمد اما همانگونه که پیش تر نیز گفته شد باید قبول کنیم که حل آن هم یک باره و ناگهانی و با شیوه های آنی و یا شعار و همایش و نمایش میسر نیست بنابراین برای مقابله با این پدیده، به برنامه ریزی های درازمدت و زیربنایی و صد البته حقیقی و عملی احتیاج است.

برنامه ای که به صورت توامان هم باید به دنبال رفع مشکلات قبلی و استحکام و جبران عقب افتادگی ها باشد و هم آموزش های مصوب جدید را دنبال کند که تحقق این مسئله نیز لاجرم مستلزم یک اراده عملی و همکاری همگانی بین دستگاه های مسئول، مدرسه و والدین است.

البته از منظر صاحب نظران نقش دانش آموزان در این میان بسیار پررنگ تر از بقیه است چراکه به هر جهت این دانش آموزان هستند که باید برای برون رفت از این گرداب تلاش و مساعی بیشتری را به خرج داده و کمی از خواب و استراحت خود

از مشکلات ناشی از تدریس در فضای مجازی حل و اصطلاحاً روند حرکت قطار آموزش بر ریل کلاس های حضوری سرعت بیشتری به خود خواهد گرفت اما با کمی تأمل و به مجرد گذشت یک ماه از آغاز به کار رسمی کلاس ها و شروع تدریس بسیاری از معلمان و والدین شاهد یک مشکل اساسی و مشترک در بین قشر قابل توجهی از دانش آموزان شدند.

دانش آموزانی که هر چند با وجود دریافت نمره قبولی نسبتاً بالا در آزمون های مجازی مجوز راهیابی به مقطع بالاتر را دریافت کرده اند اما حالا و در فضای آموزش حضوری و ارتباط بی واسطه با معلم و یا هنگام فراگیری دروس جدید نه فقط توانایی پاسخگویی به همان سوالات را ندارند، بلکه بعضاً حتی از درک حرف معلم و محتوای دروس جدید نیز ناتوان هستند. گویی با هیچ گاه این کلمات و معادلات در ذهن آنها وجود نداشته و این کتاب و درس و مبحث آموزشی برایشان کاملاً غریبه و بیگانه است و یا قدرت آن را ندارند تا رابطه معنادار و مفهومی بین مطالب سال قبل دروس سال جدید برقرار کنند.

در این باره برخی معلمان به ویژه در مقاطع ابتدایی با اشاره به مشکلات محسوس و چشمگیر دانش آموزان در امر یادگیری معتقدند: فرآیند آموزش در فضای مجازی در دوران کرونا به ویژه برای کلاس اولی ها نتوانسته آن گونه که انتظار می رود به انتقال مفاهیم، اجبار دانش آموزان به یادگیری، ارزشیابی حقیقی و یا رفع اشکالات دانش آموزان کمک کند و اکنون نیاز است تا گاهی و دوباره همان مطالب را به آنها یاد دهیم.

برخی دیگر از معلمان نیز با اشاره به اینکه در زمان حضور و غیاب و یا آزمون با اطمینان نمی توانستند بگویند که شخص حاضر در جلسه خود دانش آموز بوده و یا فرد دیگر، بر این باورند که همین امر باعث شده تا بسیاری از دانش آموزان اساساً میلی به حضور در کلاس نداشته و یا در موقع آزمون به معنای واقعی از دانسته ها و آموزش های ارائه شده واقعی خود بهره بگیرند که برآیند این امر را می توان در نمره های به ظاهر عالی و بالا در آزمون مجازی اما ناتوانی در پاسخ به همان سوالات در پای تخته سیاه و کلاس حضوری دید و حس کرد.

و البته این وضعیت نامطلوب هم در حالی بر ساختار نظام آموزشی ما بار شده که با شروع کلاس ها نه فرصتی برای جبران نواقص و کم و کاستی های سال قبل وجود دارد و نه می توان با خیال راحت و براساس زمان بندی آموزشی به سراغ دروس جدید رفت چراکه بسیاری از دانش آموزان نه تنها هنوز نتوانسته اند پیش نیازهای قبلی را درک کرده و یاد بگیرند بلکه با کوله باری از مشکلات ریز و درشت مقطع قبلی اکنون دروس جدید را در پیش رو دارند که این معضل در دروس سلسله واری مانند ریاضی و زبان بسیار مشهود است.

در این رابطه برخی والدین هم با اعتراف به اینکه در موارد متعدد نه فقط فرزندان خود را ملزم به حضور در کلاس مجازی نکرده اند و یا حتی در موقع آزمون نیز به روش های مختلف کمک حالشان بوده اند، بر این باورند که نتیجه این خلأ ناخواسته تعطیلی مدارس و متعاقباً رویه اشتباه و بی توجهی به الزامات این شیوه آموزش را اکنون در قالب مشکلات روزافزون درسی بچه ها با تمام وجود حس می کنند و البته ماجرای بدتر نیز اینجاست که هر چه تلاش می کنند تا این نقیصه را در قالب ثبت نام در کلاس های جبرانی، خصوصی و ... برطرف کنند نه تنها راه به جایی نمی برند بلکه به علت فشارهای بیش از حد روی دانش آموزان نگران بروز چالش های روحی و روانی عمق و گستره در آنها نیز هستند.

به گزارش ایسنا، در این باره برخی رفتارشناسان با اشاره به تلاطمات فکری دانش آموزان و استیصال بسیاری از آنها در درک و فهم دروس جدید و یا ناتوانی در پیوندسازی مطالب سال قبل و سال جدید معتقدند که این اصرار به فشرده سازی دروس و یا توقع نمره بالا با این افت تحصیلی مشهود نه تنها عایدی مثبتی را به همراه ندارد بلکه ممکن است بعضاً کار را از خراب هم خراب تر کند.

از منظر آنها وجود این نوسانات و چالش ها در مسیر آموزش سال جدید یکی از مهمترین مسائلی است که باید در قالب افت تحصیلی، کاهش نمرات در آزمون ها، کندی روند آموزش و یا لزوم بازآموزی دروس قبلی و ... منتظر آنها بود که البته این امر در مقاطع ابتدایی و متوسطه دوم که دانش آموزان کنکور را در پیش دارند،

دانش آموز در بدترین شرایط قرار گرفته اند چراکه قسمت عمده ای از ارتباطات دوره ابتدایی به ویژه پایه اول ناشی از تعاملات مستقیم دیداری و شنیداری معلم و شاگرد است و چون در آموزش مجازی این تعامل برقرار نمی شود ناخواسته باید شاهد افت تحصیلی بیشتری باشیم.

این صاحب نظران با اشاره به اینکه افت شدید علمی نخستین آسیب آموزش غیرحضوری برای بسیاری از دانش آموزان است که در سال تحصیلی جدید باید معلمان و اولیای دانش آموزان به آن نگاه ویژه ای داشته باشند، معتقدند که جدا از برنامه های جانبی، تقویتی و جبرانی، بسیار لازم است تا معلمان و مربیان با دقت در کیفیت پایین آموزش های قبلی برای افزایش سطح توجه و دقت دانش آموزان، با توسل به تدابیر و روش های مختلف تلاش کنند.

به دیگر معنا اگر مسئولان و برنامه ریزان نظام آموزشی بتوانند با طراحی و اجرای برنامه هایی در غالب کلاس های فوق برنامه، جبرانی، حین تحصیل و یا حتی تابستانی تدابیری اتخاذ کنند که علاوه بر رفع نواقص و نوسانات شدید چند سال اخیر در امر آموزش و تدریس دانش آموزان مقطع جدید را با یادگیری کامل مفاهیم درسی طی کنند، نه تنها در کاهش هزینه ها گام های مؤثری خواهند برداشت بلکه باعث ایجاد رغبت و اعتماد به نفس در دانش آموزان و جلوگیری از مردودی و ترک تحصیل آنها نیز خواهند شد.

چالش های آغاز یک سال تحصیلی جدید

به گزارش ایسنا، و اما با فروکش کردن نسبی بیماری کرونا و بازگشت زندگی به روال عادی، مدارس هم با عبور از یک دوره سکوت و خاموشی نسبتاً طولانی مدت با آغاز سال تحصیلی جدید شاهد حضور پر نشاط و هیاهوی دانش آموزان شدند.

اینکه شاید از منظر برخی از سرگیری فعالیت دوباره مدارس و برقراری کلاس ها برای بسیاری از والدین و معلمان و بعضاً دانش آموزان خبر خوشی تلقی شده و بسیاری از آنها هم اعلام کنند که با عادی شدن پرورش آموزش و تعلیم بسیاری

ضرورت ارتقای کیفیت آموزشی در مدارس دولتی (بخش نخست)

توسعه عدالت آموزشی توازن بین مدارس دولتی و غیر دولتی

گالیا توانگر

| ۱۱ آبان ۱۴۰۱ |

به دانش‌آموزان رشته تجربی است که اکثر آنها با درک هندسه مشکل دارند. دلیل افت ریاضی سوم انسانی هم می‌تواند این باشد که این درس چون نهایی نیست، دانش‌آموزان اهمیت چندانی به آن نمی‌دهند و فقط برای نمره ده (۱۰) آن را می‌خوانند! در ریاضی (۳) فنی نیز به علت ضعف دانش‌آموزان در درس ریاضی هرساله با این مشکل روبرو هستیم و برای رفع آن باید کلاس‌های تقویتی برای دانش‌آموزان دایر کرد و آنها را با نمونه سؤالات نهایی آشنا کرد.»

مدارس دولتی که نماد مدارس رسمی تعلیم و تربیت کشور هستند در سال‌های گذشته از دو جهت آسیب‌دیده‌اند، نخست کاهش توجه و سرانه به این مدارس و دوم مشارکت مردمی که با رویکردی آمیخته با عوام‌گرایی به قهقرا برده شده است و خانواده‌ها و مدیران مدارس بلا تکلیف مانده‌اند. دیگر اینکه با توسعه مدارس خاص و کاهش انترگذاری مدارس دولتی، این مدارس از استعدادها خالی شده‌اند و توزیع استعدادها در مدارس مختلف از نمودار نرمال تبعیت نمی‌کند.

ناصر کوهستانی کارشناس حوزه آموزشی ضمن بیان اینکه کمبود نیروی انسانی در بدنه مدارس دولتی کاملاً محسوس است، می‌گوید: «سه‌م معلمان در مدارس تیزهوشان، غیردولتی، شاهد و نمونه دولتی در مقایسه با مدارس دولتی به طور کامل مشهود است که شاید آخرین رده‌بندی و اعزاز معلمان در مدارس به دولتی‌ها اختصاص پیدا می‌کند، با چنین وضعیتی بدون شک طی سال‌های آینده شرایط بدتر خواهد شد و این مصداق بارز بی‌عدالتی آموزشی است.»

وی در ادامه می‌گوید: «چرخ حرکتی و انگیزشی در مدارس، معلمان هستند، اما متأسفانه ما از آنها بهره‌مند نیستیم، چرا که به دلیل استخدام‌های متنوع در دیگر دستگاه‌ها با فقدان و کوتاهی استخدام و جذب نیروی انسانی مناسب طی سال‌های اخیر در آموزش و پرورش در عمل دیگر آموزگاری نداریم و به شدت از کمبود معلم رنج می‌بریم.»

مفهوم کیفیت در آموزش و پرورش مفهومی چندپهلوی، مشتبه و مبهمی است. به همین دلیل معیارهای متفاوتی برای قضاوت درباره کیفیت مدارس و آموزش و پرورش معرفی شده است. کیفیت آموزشی انجام تغییرات مورد نظر در دانش‌آموزان به صورت مطلوب و موفقیت‌آمیز است و یک مفهوم چندبعدی است که شامل ابعاد کارکردها و فعالیت‌های مدرسه، معلمان و دست‌اندرکاران آموزشی، دانش‌آموزان و مخاطبین و امکانات و تجهیزات آموزشی است.

سیف‌الله مفتخر یک فرهنگی توضیح می‌دهد: «تخصیص بودجه و منابع مالی کافی جهت انجام امور آموزشی و پرورشی از طرف دولت، تعیین اهداف کلان دوره‌های تحصیلی مختلف بر اساس نیازهای جامعه، فراگیران، علوم معاصر و واقعیت‌های حاضر و پرهیز از هرگونه آرمان‌گرایی تخیل‌گرایانه در انتخاب اهداف آموزشی، استفاده از تجارب آموزشی سایر وزارتخانه‌ها و ادارات در جهت کیفیت‌بخشی به امور آموزشی، تأمین معیشت مالی معلمان و نیازهای آنان و نیز اعتباربخشی به شغل معلمی موازی با سایر مشاغل دولتی، تغییر نگاه مصرف‌گرایانه به آموزش و پرورش به نگاه سرمایه‌ای آموزش و پرورش، توجه به اصل تمرکززدایی نظام‌های آموزشی و تعیین اهداف و سیاست‌های منطقه‌ای نظام آموزش و پرورش همسو با سیاست‌های کلی نظام جمهوری

اسلامی ایران در زمره راهکارهای برون‌سازمانی ارائه شده است که نظام آموزشی می‌تواند با تعامل سازنده و مؤثر با سایر نهاد‌های اجتماعی، نقش مهمی در اجرای آنها داشته باشد.»

حجت‌الله بنیادی یک پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت معتقد است: «زمانی که تراکم کلاسی از حد استاندارد (۲۰ نفر) و حد هنجاری (۳۵ نفر) فراتر می‌رود، بخشی از اولیا که تمکن مالی نسبی دارند برای دستیابی به حداقل کیفیت آموزش، ترجیح می‌دهند فرزندشان را به مدارس غیردولتی ببرند، هرچند که کیفیت آموزش در بسیاری از مدارس غیردولتی نیز جای تأمل دارد، ولی همین نسبت کمتر دانش‌آموز به معلم سبب می‌شود، این مدارس جذابیت بیشتری برای اولیا داشته باشند.»

وی در ادامه می‌افزاید: «تمرکز بر تقویت و توسعه مدارس خاص اعم از غیردولتی و تیزهوشان و... در کنار کم‌توجهی به مدارس دولتی نشان داده است که نتایج نظام آموزشی کشور بر مبنای ارزیابی‌های بین‌المللی و شاخص‌هایی همچون مهارت‌آموزی وضعیت مطلوبی ندارد، لذا بهترین راهبرد برای افزایش کیفیت و برابری آموزشی حمایت از کیفیت‌بخشی به مدارس دولتی است.»

بنیادی در ادامه می‌گوید: «با بررسی نظام تعلیم و تربیت کشورها، مشخص می‌شود که تقاضای مردم برای تحصیل فرزندانشان در مدارس خصوصی در دوره متوسطه به دلیل تنوع تقاضا و تمایل برخی دانش‌آموزان برای آموزش به صورت خاص و با شرایط ویژه‌ای است که در مدارس دولتی ارائه نمی‌شود. اما به نظر می‌رسد عمده‌ترین دلیل تقاضا برای مدارس غیردولتی، کیفیت نامطلوب آموزش در مدارس دولتی از یک‌سو و تمرکز مدارس غیردولتی بر آموزش‌های کنکوری و تست‌زنی در دوره متوسطه است.»

«انتظار اولیا در دوره ابتدایی، یادگیری مهارت‌های عمومی زندگی است که اگر در مدارس دولتی با کیفیت و مبتنی بر استانداردهای تعریف شده ارائه شود، ترجیح اولیا بر این است که فرزندانشان بدون توجه به خصوصی یا دولتی بودن مدرسه، از یک آموزش با کیفیت بهره‌مند شوند، اما به دلیل بالا بودن درصد دانش‌آموزان دوره ابتدایی در مدارس غیردولتی ایران، نه به دلیل ارائه آموزش متنوع و با کیفیت‌ترین مدارس، بلکه دلیل عمده ضعف آموزش و پرورش دولتی در ارائه یک آموزش با کیفیت به دانش‌آموزان است.»

 لینک: روزنامه کیهان

| ۱۴ آبان ۱۴۰۱ |

ردپای فقر و سوءتغذیه بر کاهش یادگیری

محبوبه محمدآبادی، مترجم

داده‌های فقر و سوءتغذیه اغلب منجر به فقر یادگیری می‌شود. در کودکان چنین موضوعی موجب می‌شود قادر به خواندن و درک یک متن کوتاه نباشند. به همین دلیل سرمایه‌گذاری در برنامه‌های آموزش اولیه با کیفیت و مقیاس‌پذیر دوران کودکی برای رسیدگی به شکاف‌های رشدی و پرورش ظرفیت‌های‌شان مورد نیاز است. به نقل از ویفروم، آموزش با کیفیت در اوایل دوران کودکی (ECE) یکی از مهم‌ترین سرمایه‌گذاری‌هایی است که جوامع می‌توانند برای کمک به کودکان در ایجاد پایه‌های قوی انجام دهند که از یک عمر یادگیری پشتیبانی می‌کند.

دسترسی به ECE در دهه گذشته به طور چشمگیری افزایش یافته است. امروز ۶۲ درصد از کودکان در سراسر جهان در ECE ثبت نام می‌کنند که این رقم در سال ۲۰۰۰ تنها ۳۳ درصد بود و همانطور که بحران عمیق یادگیری که امروز بسیاری از کشورهای با درآمد کم و متوسط با آن مواجه هستند، به ما آموخته است دسترسی به مدرسه بدون کیفیت کافی منجر به یادگیری نمی‌شود.

امروز تخمین زده می‌شود که ۷۰ درصد از کودکان ۱۰ ساله در کشورهای با درآمد کم و متوسط در «فقر یادگیری» زندگی می‌کنند و قادر به خواندن و درک یک متن کوتاه نیستند. فقر یادگیری اغلب در اوایل زندگی کودکان شروع می‌شود. در حال حاضر تقریباً ۴۳ درصد از جمعیت زیر پنج سال جهان در معرض خطر عدم دستیابی به ظرفیت رشدی خود هستند که دلیل آن تأثیرات تضعیف‌کننده فقر و سوءتغذیه است.

همه‌گیری کووید ۱۹ نیز تنها به چالش‌ها افزود؛ به ویژه کوچک‌ترین کودکان را تحت تأثیر قرار داد، دسترسی به فرصت‌های یادگیری را محدود کرد و محرومیت‌هایی از جمله افزایش نرخ فقر و ناامنی غذایی، کاهش دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی اولیه و افزایش سطح استرس و خشونت را تشدید نمود که همه این‌ها بر رشد این کودکان تأثیر می‌گذارد.

ECE با کیفیت این ظرفیت را دارد که شکاف‌های رشدی را برطرف کند و کودکان را در مسیرهای یادگیری و رشد قوی قرار دهد. کودکان خردسال ظرفیت بسیار زیادی برای یادگیری در سال‌های اولیه خود دارند و باید از طریق سرمایه‌گذاری‌ها پرورش داده شوند و از آن استفاده کرد تا اطمینان حاصل شود که سال‌های اولیه کودکان مملو از تجربیات یادگیری با کیفیت و لذت‌بخش است. پنج عنصر کلیدی نحوه یادگیری کودکان خردسال که زیربنای برنامه‌های تأثیرگذار ECE است شامل برنامه درسی موثر و آموزش، فرصت‌های آموزشی با کیفیت بالا برای ارتقاء مهارت نیروی کار ECE از جمله معلمان و رهبران، محیط‌های آموزشی و نظارت موثر بر سیستم‌های تضمین کیفیت و نیز سیستم‌هایی برای افزایش خدماتی است که یادگیری اولیه با کیفیت را ارائه می‌دهد، است. کشورها باید برای اولویت‌بندی سرمایه‌گذاری‌هایی که باعث تقویت یادگیری کودکان می‌شود، سریع عمل کنند. البته لازم نیست این سرمایه‌گذاری‌ها بسیار گران یا پیچیده باشد تا کیفیت در کلاس را بهبود بخشد. بسیاری از کشورهای اکنون فرصت منحصر به فردی برای ایجاد ECE با کیفیت دارند. در نهایت سرمایه‌گذاری‌ها برای بهبود کیفیت ECE باید با سیاست‌ها و برنامه‌هایی در سراسر بخش‌ها همراه باشد که یادگیری اولیه را در محیط‌های خانه و جامعه تقویت و حمایت می‌کند. محیط خانه نقش مهمی در شکل دادن به مسیرهای رشد و یادگیری کودکان دارد. فضاها و منابع یادگیری عمومی در جامعه که مکمل محیط‌های آموزشی مدرسه و خانه است نیز باید برای افزایش منابع و فرصت‌های یادگیری برای همه کودکان ترویج و حمایت شود.

 لینک: خبرگزاری ایسنا/خراسان رضوی

عذابی به نام تحصیل

یکتا فراهانی - روزنامه‌نگار

چرا فرزندم علاقه‌ای به درس خواندن ندارد؟

سال تحصیلی که شروع می‌شود، در دسر عده‌ای از والدین هم آغاز می‌شود. گاهی درس خواندن برای برخی دانش‌آموزان به عذابی تبدیل می‌شود و والدین را نگران می‌کند. آنها راه‌های مختلف را برای علاقه‌مند کردن فرزندانشان به درس خواندن امتحان می‌کنند؛ بچه‌ها را تشویق می‌کنند، جایزه می‌گیرند، تهدیدشان می‌کنند و از امتیازاتی محروم‌شان می‌کنند و گاهی از مشاوران تحصیلی و روانشناسان کمک می‌گیرند تا بتوانند این دانش‌آموزان را به درس خواندن وادارند. گاهی هم درس خواندن، در سال‌های ابتدایی تحصیل جذاب است اما هرچه می‌گذرد با افت تحصیلی برخی دانش‌آموزان روبه‌رو می‌شویم.

دکتر فرحناز کیان‌ارثی، روانشناس و مشاور درباره دلایل افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌گوید: «بی‌علاقه‌شدن دانش‌آموزان به درس خواندن و افت تحصیلی دلایل زیادی دارد. این موضوع علاوه بر سنگین‌تر شدن موضوعات درسی در مقاطع بالاتر به عوامل دیگری هم بستگی دارد. گاهی پدر و مادرها به اشتباه فکر می‌کنند اگر فرزندشان نمره‌هایش پایین‌تر از حدی می‌شود دچار افت تحصیلی شده و باید کاری کنند که نمره‌های او دوباره مانند قبل شود. در صورتی که افت تحصیلی یعنی دانش‌آموز به طرز معناداری از حد طبیعی توانایی‌های خود پایین‌تر برود»

به گفته کیان‌ارثی، تفاوت‌های ناچیز در نمره و کارایی دانش‌آموز، افت تحصیلی به حساب نمی‌آید. یکی از معیارها برای تشخیص افت تحصیلی در نظر گرفتن هوش دانش‌آموز است؛ یعنی اگر نمره هوش استاندارد کودک و نمره‌های درسی او فاصله زیادی از هم نداشته باشند، نشان‌دهنده آن است که او متناسب با توانایی‌های خود عمل می‌کند. ولی اگر فاصله زیادی بین این دو وجود داشته باشد یعنی دانش‌آموز پایین‌تر از حدی که از او انتظار می‌رود عمل می‌کند. این روانشناس می‌گوید گاهی تغییرات تحصیلی نباید باعث نگرانی بیش از حد والدین شود اما در مواردی هم باید مورد توجه و بررسی قرار گیرد؛ اگر سطح درسی دانش‌آموزی در یک مقطع تحصیلی بسیار پایین‌تر از حد معمول شود، مانند قبل به درس خواندن و مدرسه رفتن علاقه‌ای نشان ندهد و یا دچار اضطراب تحصیلی شود و... چون ممکن است عواملی روح و روان دانش‌آموز را تهدید کند و او نتواند درباره‌اش مستقیماً صحبت کند. معمولاً این موارد زمانی اتفاق می‌افتد که تغییراتی در محیط بیرونی دانش‌آموز به وجود آمده باشد؛ یعنی هنگامی که از یک مقطع تحصیلی به مقطع تحصیلی بالاتری می‌رود یا تغییرات و مشکلاتی در خانواده او به وجود می‌آید؛ مثلاً والدین‌اش از هم جدا می‌شوند، یکی از اعضای خانواده که به کودک نزدیک بوده سفر می‌کند، عزیزی را از دست می‌دهد یا مجبور به تغییر مدرسه‌اش می‌شود و....

کیان‌ارثی می‌گوید که بعضی والدین ملاک‌هایی که برای عملکرد تحصیلی فرزند خود در نظر می‌گیرند بسیار سختگیرانه است. در واقع آنها فکر می‌کنند با این روش فرزندشان بهتر درس می‌خواند و عملکرد خوبی هم خواهد داشت، در صورتی که سختگیری‌های بیش از حد هیچ‌گاه باعث علاقه بیشتر کودک به درس خواندن و تشویق او به تلاش بیشتر نخواهد شد. به علاوه گاهی والدین کوچک‌ترین کاهش در نمرات تحصیلی فرزندشان را به عنوان افت تحصیلی در نظر می‌گیرند و مدام او را شتمات می‌کنند. در صورتی که باید توجه داشته باشند قطعاً مشکلی متوجه فرزندشان نیست. چون گاهی انتظارات بیش از حد خود آنهاست که باعث بی‌علاقه‌شدن کودک به درس خواندن خواهد شد. به گفته این روانشناس وقتی پدر و مادرها این چنین با فرزندشان رفتار می‌کنند، آنها نیز به این نتیجه می‌رسند که نمی‌توانند تحت هیچ

| ۱۵ آبان ۱۴۰۱ |

شرایطی، والدین خود را راضی نگه‌دارند یا توسط آنها تشویق شوند. در چنین شرایطی، احتمال افت تحصیلی‌شان بیشتر خواهد شد؛ به‌خصوص اگر اینگونه رفتارهای والدین با تغییرات دیگری مانند تغییر مقطع تحصیلی همزمان شود.

کیان‌ارثی می‌گوید: بعضی والدین نمی‌دانند وقتی همه توجه خود را معطوف به درس خواندن فرزندانشان می‌کنند در واقع آنها را از این کار زده می‌کنند. چون کودکان باید یاد بگیرند به همه جوانب مهم زندگی خود توجه نشان دهند؛ نه فقط درس خواندن. آنها علاوه بر درس خواندن نیاز به تفریح و لذت بردن از زندگی، ورزش، پژوهش‌ها و مطالعات غیردرسی، رفت‌وآمد اجتماعی و خانوادگی و... نیز دارند.

دکتر کیان‌ارثی می‌گوید: افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌تواند به خصوصیات و مشکلات خود آنها مربوط شود. مثلاً بعضی از کودکان به دلایل مختلف نمی‌توانند تمرکز لازم را برای فراگیری داشته باشند. بنابراین طبیعی است نتوانند کارایی و موفقیت لازم را نیز به دست آورند. والدین باید توجه داشته باشند مشکلات مربوط به تمرکز حواس بسیار مهم است و عوامل زیادی از جمله مسائل خانوادگی، عاطفی، بهره هوشی، تنش‌های محیطی، نحوه آموزش و مشکلات یادگیری در آن دخیل هستند. به‌طور مثال هنگامی که دانش‌آموز در خانواده‌ای پر تنش زندگی کند و مشکلات زیادی داشته باشد طبیعی است یادگیری او نیز با مشکل مواجه خواهد شد چون نمی‌تواند تمرکز کافی داشته باشد.

به گفته این روانشناس، افت تحصیلی دانش‌آموزان گاهی همزمان با بلوغ نوجوانان به وجود می‌آید چون تغییرات دوران بلوغ در این زمینه نقش زیادی دارند. گاهی نیز دوستی با بعضی افراد باعث افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود و توجه و دقت آنها را به درس و مطالعه و انجام تکالیف‌شان کمتر می‌کند. البته با سنگین‌تر شدن مباحث درسی نیز دانش‌آموزان اضطراب و نگرانی بیشتری را تجربه می‌کنند که می‌تواند باعث افت تحصیلی آنها شود. کیان‌ارثی می‌گوید: وقتی والدین بیش از حد به فرزند خود فشار بیاورند او از درس خواندن بیشتر فاصله می‌گیرد. نظام آموزشی، نحوه تغییر نوع آموزش، مواجهه با سنگینی دروس در مقاطع مختلف تحصیلی، روش تدریس مربیان و معلمان و رفتار والدین نیز در کم‌شدن استرس و نگرانی دانش‌آموزان و میزان علاقه‌مندی آنها اهمیت زیادی دارد. نحوه آزمون دانش‌آموزان برای سنجش و ارزیابی و استانداردهای این روش‌ها نیز تأثیر بسزایی در عملکرد آنها دارد. ضمن آنکه والدین هم باید به فرزندانشان خود فرصت بیشتری بدهند تا راحت‌تر بتوانند خودشان را با شرایط جدید و موقعیت‌های سخت‌تر تطبیق دهند.

لینک: همشهری

گزارش‌های تحلیلی

الهام رحمت آبادی دانش آموخته دکتری جامعه‌شناسی:

کاهش یا افزایش شکاف جنسیتی در مقطع ابتدایی و متوسطه ارتباطی به افزایش نرخ باسوادی زنان ندارد

۱۲ آبان ۱۴۰۱

زیرا که ما با گروه‌های مختلفی از دختران دانش آموز مواجه هستیم که قادریم در گروه‌های همگن مختلفی آنان را مورد مطالعه قرار دهیم. دست کم می‌توانیم آن‌ها را به تفکیک مناطق شهری، روستایی و عشایری و در این مناطق براساس شاخص برخوردار، کم برخوردار و محروم بررسی کنیم. علاوه بر ارائه اطلاعات کمی، به مطالعه کیفی و دقیق این گروه‌ها بپردازیم. دو گروه از کودکان در معرض ترک تحصیل و بازماندگی از تحصیل هستند که باید به آن‌ها توجه ویژه داشته باشیم. گروه اول کودکان مناطق عشایری، حاشیه‌ای و روستاهای دور افتاده هستند که از همان ابتدا از ورود به چرخه آموزشی محروم شده و از سواد بی‌بهره مانده‌اند. این کودکان در حقیقت از «بی‌سوادان مطلق» محسوب می‌شوند. گروه دوم کودکانی هستند که در زمان مناسب، یعنی شش سالگی وارد مدرسه و سیستم آموزشی می‌شوند؛ اما پس از گذشت چند سال ناگزیر به ترک تحصیل هستند. از آنجا که اغلب کودکان این گروه سن و سال کمی دارند؛ به دو دلیل عمده اول به اجبار والدین و فشارهای اجتماعی نظیر ازدواج زودهنگام یا همان کودک همسری از چرخه تحصیل خارج می‌شوند که این مورد درباره دختران بسیار رایج است و دومی فشارهای اقتصادی و معیشتی که موجب می‌شود کودکان وارد بازار کار شوند؛ بخشی از پدیده کودکان کار را تشکیل بدهند و از ادامه تحصیل بازمانند. پس در نهایت با توجه به این تنوع در گروه‌های دختران دانش آموز از منظر اجتماعی - اقتصادی؛ باید اذعان کرد که وجود فرصت‌های آموزشی برابر برای همه زنان وجود ندارد. شکاف جنسیتی در ابعاد مختلفی مورد بررسی قرار می‌گیرد. آنچه مسلم است نرخ ورود به دانشگاه یا خروج از آن به هیچ وجه به معنای حذف شکاف جنسیتی مثلا در حوزه اقتصاد یا مدیریت زنان یا حضور در پست‌های سیاسی نیست. البته بررسی این موارد نیاز به مطالعات جدی‌تر و دقیق آمار و اطلاعات کیفی دارد؛ اما در همین گزارش مجمع جهانی اقتصاد به رتبه پایین ایران در حضور و برابری فرصت‌های اقتصادی زنان اشاره شده است. پس ممکن است زنان نسبت به گذشته بیشتر وارد دانشگاه شوند یا در برخی از رشته‌ها مناسبات پیشین را برهم بزنند، اما این‌ها به معنای دستیابی به برابری جنسیتی خصوصا در حوزه کار و اقتصاد نیست. اول اینکه باید صادقانه بپذیریم که رسیدگی و جبران بازماندگی کودکان از تحصیل نیازمند عزم ملی است و به احتمال بسیار قوی فقط از نهاد آموزش و پرورش ساخته نیست؛ اما اگر بخواهیم به صورت مختصر مواردی را جهت پیشگیری و توقف بازتولید کودکان بازمانده از تحصیل ارائه کنیم، اقدامات زیر مطلوب است: اولاً اینکه بپذیریم که ترک تحصیل و بازماندگی از تحصیل فارغ از مفاهیم جنسیتی بسیار مهم است و باید بصورت عاجل به آن رسیدگی شود. دوماً آگاه باشیم که نیازمند به مطالعات دقیق، گردآوری اطلاعات کمی و کیفی از وضعیت کودکان بازمانده از تحصیل هستیم. این اطلاعات حتما باید پراکنش جغرافیایی و بسیاری دیگر از شاخص‌ها را در بر بگیرد. سوماً با آگاهی از مسایل و آسیب‌های اجتماعی آتی و ناشی از ترک تحصیل و بازماندگی از تحصیل به کودکان در معرض ترک تحصیل که به دلایل اقتصادی مجبور به ترک مدرسه می‌شوند، یارانه تحصیلی ارائه شود. رابعا اجباری شدن تحصیلات تا پایان مقطع دبیرستان الزامی و رایگان شود. در نهایت پیشگیری از بروز شکاف جنسیتی در آموزش خصوصا در میان کودکان مناطق محروم به ویژه در مورد دخترانی که به دلیل فشارهای اجتماعی و خانوادگی تن به کودک همسری می‌دهند و مدرسه را ترک می‌کنند؛ عملیاتی شود.

لینک: پیام ما

۱۸ آبان ۱۴۰۱

گزارش‌های تحلیلی

از مدرسه تلویزیونی تا مدرسه کنکور: گام امیدوار کننده تلویزیون در جهت «عدالت آموزشی»

مجتبی بزرگر؛ خبرنگار

رویه جدید تلویزیون که «عدالت» را دال مرکزی سند تحولی خود تعریف کرده، امیدها را به رفع تبعیض‌ها و برخورداری از فرصت‌های برابر، لااقل در اندازه استعدادی که تلویزیون می‌تواند به میدان بیاورد افزایش داده است. عبدالعالی مدیر شبکه آموزش در این زمینه اعتقاد دارد «با مروری بر بیانات رهبر انقلاب در این زمینه می‌توان به کوتاهی‌هایی که نسبت به عدم استفاده درست از ساختار آموزشی در سراسر کشور اتفاق افتاده، رسید. در طرح جدید مدرسه تلویزیونی، هرکسی که به تلویزیون دسترسی دارد می‌تواند از مدرسه تلویزیونی بهره ببرد.»

راه‌اندازی مدرسه کنکور خبر خوب دیگری بود که می‌تواند زمینه‌ساز اتفاقات خوشایندی باشد، از جمله همان نکته مدیر شبکه آموزش که درباره جلوگیری از مافیایی شدن بازار آموزش کنکور مطرح کرد، همان نکته‌ای که سال‌ها در صداوسیما مورد نقد کارشناسان مختلف قرار می‌گرفت و البته در اقدامی کاملاً متناقض و سرمایه‌سالار بسترهای تبلیغی و آگهی‌های بازرگانی برای این کلاس‌ها و مؤسسات کنکور فراهم می‌شد.

این بار به نظر می‌رسد صداوسیما نه تنها به آگاهی آفرینی درباره این رویکردها بسنده نکرده بلکه پیشگام تحقق بهره‌مندی برابر از ظرفیت‌های آموزشی برای عموم دانش آموزان ایرانی نیز شده است. اهمیت این اقدام و ارزشمند بودن آن زمانی به درستی درک می‌شود که آمارهای منتشرشده در سال‌های گذشته از رتبه‌های برتر آزمون‌های سراسری مرور شود. بخش بزرگی از جامعه رتبه‌های برتر آزمون‌های سراسری در سال‌های اخیر در اختیار افرادی قرار گرفته است که سرمایه لازم برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های آموزشی ویژه و برجسته را داشته باشند و به این ترتیب این فاصله طبقاتی میان دهک‌های مختلف جامعه به صورت سیستماتیک در حال شدت گرفتن بود.

احسان سهرابی مسئول گروه آموزش‌های رسمی شبکه تلویزیونی «آموزش» که مسئولیت طراحی و برنامه‌ریزی دو مدرسه تلویزیونی و کنکور را در دستور کار دارد نکات قابل توجهی را درباره «عدالت آموزشی» با خبرنگاری تسنیم در میان گذاشته است.

مدرسه تلویزیونی، مدرسه‌ای است که درگامی عیان، دایره سطح مناسب آموزش را از مناطق مرفه‌نشین به سمت مناطق محروم کشور گسترش می‌دهد تا همه فرزندان ایران که استعداد و توانمندی ارزنده‌ای دارند، بتوانند از شرایط مناسب‌تری برخوردار شوند و به صرف نبودن امکانات از رقابت جا نمانند. هرچند مسئله محرومیت در نقاطی از کشور به حدی حاد است که این اقدامات چندان توانایی پرکردن این خلأ را ندارد اما در اندازه خود این اقدام مدیران سیما شایسته تقدیر است. دانش‌آموزانی که در نتیجه شهریه‌های سرسام‌آور نمی‌توانند وارد مؤسسات آموزشی خاص بشوند می‌توانند تا حدی این فاصله را با تکیه بر این اقدام تلویزیون کم کنند و امیدواری‌ها برای کسب جایگاهی خوب در لیست قبول شدگان کنکور تا حدی افزایش پیدا کند. در مورد موضوع عدالت آموزشی بحث حضور رسانه ملی به جهت پوشش ۹۹/۵ درصدی مخاطب که در سطح کشور دارد؛ بهترین شیوه است برای گسترش محتوای آموزشی برای تمام خانواده‌ها بدون اینکه هزینه جانی خاصی برایشان داشته باشد.

می‌دانید در کشور نزدیک به ۶۰ میلیون دستگاه تلویزیون داریم و تقریباً در دورافتاده‌ترین نقاط هم دسترسی خوب به آنتن و امکان دیده شدن این محتوا برای دانش‌آموزان آن مناطق وجود دارد، در مقابل تمرکز روی پلتفرم‌ها، وب‌سایت‌ها و ارائه محتوا به این شیوه‌ها با تمام ویژگی‌های مثبتی که دارد تعداد زیادی از مخاطبان

را شامل نمی‌شود؛ به این خاطر برای رسیدن به مفهوم عدالت آموزشی بهترین شیوه‌ای که می‌توان از آن بهره برد و سراغ آن رفت، آنتن تلویزیون است. در مورد مفهوم عدالت آموزشی اینجا نگاه‌مان هم کمی است و هم کیفی؛ یعنی می‌گوییم تولید بسیار فاخر و با کیفیت چه به لحاظ محتوایی و چه ظاهری، یعنی از نظر تولید محتوا تولید با کیفیت را به شکل حداکثری ارائه دهیم و بحث کمیتی را نیز با تکیه بر سبتر فراگیر آنتن دنبال کنیم، یعنی امکان این را داریم تمام دانش‌آموزان کشور را تحت پوشش ارائه محتوا قرار دهیم؛ از باب بحث کمی می‌توانیم ۹۹/۵ درصد کل کشور را پوشش دهیم و از حیث کیفی هم محتوای خوب را در قالب فول‌اچ‌دی تولید و ارائه می‌کنیم. تمام آیت‌ها نوشته می‌شوند، بازیگری دارند، حتی آیت‌های آموزشی که مستقیماً معلم در استودیو درس می‌دهد آنجا هم یک نگاه سرگرم‌آموزی وجود دارد، نمایش طراحی می‌شود و محتوا با فرمی جذاب و نمایشی به دانش‌آموز ارائه می‌شود.

همان‌طور که گفتیم معلمان هم مخاطب ما قرار می‌گیرند و به شیوه‌های مختلف و نوینی که همکارانی از همین قشر تجربه کرده‌اند و می‌توانند براساس آن محتوا به دانش‌آموز ارائه دهند هم آشنا می‌شوند و بر آن اشراف هم پیدا می‌کنند، به ایده‌هایی که مفهوم چگونه به دانش‌آموز ارائه شود، می‌رسند و آگاهی به این فضا و اتفاقات پیدا می‌کنند، مثال‌های جدید و جذابی را مشاهده می‌کنند، حتی فرم‌های نمایشی را می‌بینند و خودشان با کمک بچه‌های دیگر در کلاس و مدرسه‌شان یا به همان شیوه اجرا می‌کنند یا از آن ایده می‌گیرند و به نحوی بهتر خودشان اجرا می‌کنند و همه این‌ها به بالا بردن کیفیت آموزشی کشور و جذابیت در مدارس و کلاس‌ها کمک می‌کند و مشورت‌دهنده به معلمان هم می‌تواند شود.

لینک: خبرگزاری تسنیم

فرمان ایست به آمار صعودی بازماندگان از تحصیل

به گزارش همشهری آنلاین، آمار کودکان بازمانده از تحصیل طی سال‌های ۹۴ تا ۱۴۰۱ روند صعودی داشته و بیش از ۲۰۰ هزار نفر به جمعیت این کودکان اضافه شده است؛ عددی که براساس اعلام مرکز پژوهش‌های مجلس در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ بیش از ۷۰۰ هزار نفر بوده و در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به نزدیک یک میلیون نفر رسیده است. اصطلاح بازماندگی از تحصیل برای گروه سنی بین ۶ تا ۱۷ سال به کار می‌رود که با هرگز به مدرسه نرفته‌اند یا در نیمه دوران تحصیل به دلایل مختلف مجبور به ترک محل آموزش و تحصیل شده‌اند.

تاکنون هم رصد دقیقی درباره این کودکان انجام نشده است، اما بالاخره اوایل هفته جاری سامانه‌ای از سوی وزارت آموزش و پرورش رونمایی شد که با اتصال به سامان ثبت‌احوال و ثبت اطلاعات واجدان شرایط تحصیل، اطلاعات لازم برای پیگیری افراد بازمانده از تحصیل را در اختیار این وزارتخانه قرار می‌دهد. حالا وزارت آموزش و پرورش با رصد نقطه به نقطه ۵۷۰ مرکز آموزشی کشور، تمامی کودکان واجد شرایطی را که به دلایل مختلف از تحصیل بازمانده‌اند، شناسایی و آنها را جذب نظام آموزشی خواهد کرد. در این باره معاونت آموزش ابتدایی این وزارتخانه موظف است ظرف ۵۴ روز تمامی این اطلاعات را ثبت و طی ۲ روز اقدام به جذب این دانش‌آموزان کند.

راهبردهای انعطافی برای آموزش بازماندگان

«آموزش و پرورش موظف به ایجاد بستر آموزشی برای تمام دانش‌آموزان کشور است و راه‌اندازی این سامانه فرصت خوبی را پیش‌روی ما قرار می‌دهد که برای تمامی بازماندگان از تحصیل واجد شرایط، برنامه‌ریزی و راهکاری لازم برای جذب آنها به آموزش را در نظر بگیریم.» این نکته را هم محمد محمدی، مدیرکل آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش اعلام می‌کند و ادامه می‌دهد: «طی ۲ سال گذشته همه سامانه‌های آموزش و پرورش ذیل سامانه جامع دانش‌آموزی کشور تحت عنوان سامانه سیدا جمع‌آوری شده‌اند و اقدامات ما هم ذیل همین سامانه انجام می‌شود. در قسمت مدیریت سایت به ۷۰ هزار مدیر مدرسه ابتدایی، ۳ هزار راهبر آموزشی و تربیتی و همه فرهنگیان دوره ابتدایی دسترسی دادیم و به ازای هر ۵ کودک بازمانده از تحصیل به یک نفر امکان پیگیری و دسترسی داده شده است.»

به گفته محمدی، این افراد که غالباً در همان منطقه کمتر برخوردار مستقر هستند و خصوصیات فرهنگی و بومی منطقه را می‌شناسند به در خانه کودکان بازمانده از تحصیل مراجعه می‌کنند و اطلاعات آنان را به صورت میدانی جمع‌آوری و در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می‌دهند: «براین اساس متعهد شده‌ایم طی ۴۵ روز آینده، تمامی بازماندگان از تحصیل را به صورت کامل به روزرسانی کنیم. هم‌اکنون غیراز اطلاعات مربوط به ثبت‌احوال تمامی سوابق تحصیلی موجود در آموزش و پرورش هم به این سامانه اضافه شده است؛ یعنی اگر دانش‌آموزی در مدرسه ثبت‌نام کرد و رفت، آخرین نشانی و وضعیت او در این سامانه ثبت شده و می‌توان علل مراجعه نکردن او به مدرسه را پیگیری کرد. همچنین به محض بارگذاری مستندات در سامانه، راهکارهای بومی جذب دانش‌آموز بازمانده به کار بر معرفی می‌شود.»

برنامه جذب با شرایط دانش‌آموزان

وسعت جغرافیایی و فراهم نبودن دسترسی به مرکز آموزشی یکی از عوامل مؤثر در بازماندگی از تحصیل مطرح می‌شود. محمدی درباره اینکه رفع این مشکل با شناسایی این کودکان چگونه برنامه‌ریزی خواهد شد، گفت: «در دوره ابتدایی هر کودک لازم‌التعلیمی که شرایط جذب را داشته باشد، آموزش و پرورش موظف به ایجاد فضای آموزشی برای اوست. هم‌اکنون حتی در روستاهایی که دانش‌آموز امکان تردد برای حضور در کلاس را ندارد، انعطاف در برنامه درسی در نظر گرفته شده است. ما می‌خواهیم خود را با دانش‌آموز بازمانده از تحصیل منطبق کنیم؛ از جمله اینکه دانش‌آموز می‌تواند ۲ روز در هفته سرکلاس حاضر شود یا حتی شیفت متفاوت داشته باشد.» به گفته این مسئول،

اگر در هیچ صورتی دانش‌آموز قادر به تحصیل نبود، امکان آموزش از راه دور برای او فراهم می‌شود؛ «عزام معلمان سیار و تشکیل کلاس‌های سیار در منطقه محل سکونت این افراد هم یکی از همین راهکارهاست»

محمدی همچنین از فعال شدن سامانه شاد در این باره هم خبر می‌دهد و تأکید می‌کند: «در این باره خودمان را به یک یا ۲ روش محدود نکرده‌ایم. طرح آزمایشی اتوبوس سیار آموزش به‌زودی برای کودکان کار راه‌اندازی می‌شود. بخشی از دانش‌آموزان هم زیر نظر بهزیستی هستند و از طریق شاد تحت آموزش قرار دارند. اگر در منطقه‌ای هم کودک واجد شرایط تحصیل شناسایی شود و اینترنت برای آموزش از راه دور وجود نداشته باشد، معلم در آن منطقه حضور خواهد یافت. آموزش ابتدایی هیچ محدودیتی برای جذب کودکانی که شناسایی شده و شرایط دارند، ندارد. مدیرکل آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش درباره اقداماتی که درباره کودکان فاقد مدارک هویتی با توجه به راه‌اندازی این سامانه انجام خواهد شد، عنوان می‌کند: «کودکان فاقد مدارک هویتی ۲ دسته هستند؛ فرزندان ایرانی و فرزندان غیرایرانی. برای ایرانی‌ها دستورالعمل این است که سرپرست دانش‌آموز به هر مدرسه‌ای که مراجعه کند، فرمی به او ارائه می‌دهند که باید از سوی فرمانداری تأیید شود. حتی اگر این مسیر هم طی نشود مدیر مدرسه به استناد ماده ۴۵ آیین‌نامه اجرایی، اجازه دارد بدون درخواست مدرک، کودک را به صورت مشروط و حداکثر به مدت یک ماه در مقطع ابتدایی ثبت‌نام کند. ادامه تحصیل این دانش‌آموزان در صورت ارائه نشدن مدارک هویتی و تحصیلی با موافقت کمیسیون خاص اداره آموزش و پرورش تا پایان دوره اول متوسطه منعی ندارد. البته به این افراد کارنامه داده نمی‌شود تا زمانی که وضعیت هویتی آنها تعیین تکلیف شود.»

پیش‌بینی کاهش تعداد بازماندگان

«سامانه شناسایی کودکان بازمانده از تحصیل برای نخستین بار است که با چنین زیرساختی راه‌اندازی شده و این فرصت را به ما می‌دهد که با قدرت برای جذب این کودکان به فضای آموزشی تمرکز کنیم.» محمد محمدی، مدیرکل آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش با بیان این مطلب ۳ جمع‌بندی را درباره سامانه شهید محمودوند مطرح می‌کند و می‌گوید: «اول اینکه شناسایی کودکان بازمانده از تحصیل در ۷۵ منطقه آموزشی به صورت نقطه‌ای انجام شده و به محض رصد این کودکان، بانک اطلاعاتی برای رئیس منطقه ارسال و آنها موظف هستند حداکثر ظرف ۲ روز برای جذب دانش‌آموزانی که واجد شرایط هستند، اقدام کنند.» نکته دوم هم به گفته این مسئول هدف‌گذاری ۱۰۰ درصدی برای شناسایی دقیق و جذب حداکثری دانش‌آموزان دارای شرایط است: «برخی از این کودکان مشکلاتی به لحاظ جسمی دارند؛ از جمله اینکه ممکن است فلج مغزی باشند و نمی‌توان آنها را جذب کرد و باید در بهزیستی آموزش ببینند. مسئله سوم هم انعطاف در روش‌های جذب، آموزش و برگزاری کلاس است که با استفاده از خیرین و گروه‌های مردمی، بسیج فرهنگیان و گروه‌های جهادی انجام می‌شود.»

او همچنین در پاسخ به این سؤال که آمار دقیق کودکان بازمانده از تحصیل در سال تحصیلی چقدر است، می‌گوید: «این آمار در مقطع ابتدایی به روزرسانی شده و عدد دقیق آن تا چند روز آینده اعلام خواهد شد. در ۲ ماه گذشته تمام کودکان بازمانده از تحصیل به صورت منطقه به منطقه رصد شده‌اند و پیش‌بینی ما این است که با توجه به ضروری شدن آموزش (پس از وقفه ۲ ساله به دلیل شیوع پاندمی کرونا) و جذب آنها، در کل جمعیت بازمانده از تحصیل، کاهش چشمگیری داشته باشیم.»

نقطه روشن سامانه شناسایی بازماندگان

«تحصیل دوره عمومی طبق قانون هم رایگان است و هم اجباری. اگر این اطلاع به آموزش و پرورش داده شود که در جایی به دلیل نبود دسترسی، فرد واجب‌التعلیمی دچار محرومیت شده، وظیفه این نهاد است که دسترسی و شرایط آموزش را فراهم کند، اما همیشه اینگونه نیست و در برخی موارد با وجود دسترسی، فرد واجب‌التعلیم جذب نظام آموزشی نمی‌شود.»

به بازماندگی او از تحصیل می‌شود؛ به‌عنوان مثال در دوره کرونا برخی خانواده‌ها تصمیم گرفتند که شروع پایه تحصیلی فرزندانشان در پایه ابتدایی را تا زمان بازگشایی مدارس به تأخیر بیندازند. این درست که کودک دچار عقب‌ماندگی تحصیلی شد، اما اکنون در مدرسه حاضر شده است و این یکی از دلایل بازماندگی آنهاست.»

زارعی همچنین این سامانه را نقطه اتکای کاهش آسیب‌های اجتماعی عنوان می‌کند و می‌گوید: «با این پیگیری و شناسایی ۱۰۰ درصدی بازماندگان از تحصیل، دانش‌آموز با هر شرایطی تحت تعلیم و تربیت قرار می‌گیرد. در دنیای امروز حتی پذیرفته نیست که فرد سواد رسانه‌ای و مهارت‌های زندگی را نداند و مقدمات این مسئله بدون کسب دانش پایه یعنی حضور در فضای آموزشی فراهم نمی‌شود. این نکته مهمی است که نباید انتظار داشت این سامانه تمامی مشکلات را رفع کند، اما به دلیل اینکه برنامه‌ریزی بر پایه اطلاعات انجام می‌شود، چشم‌انداز کامل و هدف‌گذاری قابل دستیابی را در اختیار متولیان آموزش و پرورش قرار می‌دهد.»

لینک: همشهری آنلاین

بازماندگان از تحصیل سال‌های تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰-۱۳۹۹

سال تحصیلی	ابتدایی	متوسطه اول	متوسطه دوم	کل	درصد تغییر
۹۴-۹۵	۱۵۲,۲۲۵	۲۱۵,۸۵۴	۴۰۹,۷۸۳	۷۷۷,۸۶۲	
۹۵-۹۶	۱۶۱,۸۶۷	۲۱۵,۶۸۱	۳۷۰,۳۶۳	۷۴۷,۹۱۱	-۳,۸۵
۹۶-۹۷	۱۴۲,۵۰۲	۲۰۹,۸۸۴	۳۴۴,۰۱۳	۶۹۶,۳۹۹	-۶,۸۹
۹۷-۹۸	۱۴۱,۹۴۴	۲۰۸,۶۱۹	۵۷۸,۳۳۶	۹۲۸,۸۹۹	۳۳,۳۹
۹۸-۹۹	۱۴۷,۱۱۸	۲۱۰,۸۹۸	۵۸۰,۵۹۸	۹۳۸,۶۱۴	۱,۰۵
۱۳۹۹-۱۴۰۰	۲۱۰,۲۲۱	۲۰۴,۷۳۵	۵۶۵,۹۱۵	۹۸۰,۸۷۱	۴,۵۰
۱۴۰۰-۱۴۰۱	۲۵۸,۱۲۶	۱۸۹,۵۳۴	۵۳۵,۹۲۵	۹۸۳,۵۸۵	۰,۲

رتبه‌بندی استان‌های دارای بیشترین نرخ بازماندگی (۹۵-۱۳۹۴ و ۱۴۰۰-۱۳۹۹)

رتبه	رتبه بر اساس فراوانی مطلق			
	۱۳۹۴-۱۳۹۵	۱۳۹۹-۱۳۹۸	۱۳۹۵-۱۳۹۶	فراوانی نسبی (نسبت به جمعیت دانش‌آموزی استان)
۱	سیستان و بلوچستان (۱۱۷,۲۴۵)	سیستان و بلوچستان (۱۴۸,۸۶۸)	سیستان و بلوچستان (۱۸۰,۵۹۸)	سیستان و بلوچستان (۱۷/۹)
۲	خراسان رضوی (۸۶,۹۳۳)	خراسان رضوی (۱۲۰,۴۱۱)	آذربایجان غربی (۹۰,۸۶۶)	آذربایجان غربی (۹/۷)
۳	خوزستان (۶۸,۱۷۵)	تهران (۹۷,۳۰۷)	خراسان شمالی (۹۰,۰۱۰)	خراسان رضوی (۸/۹)
۴	تهران (۶۵,۳۲۶)	خوزستان (۸۶,۷۲۸)	گلستان (۸۰,۱۳۳)	خراسان شمالی (۸/۴)
۵	آذربایجان غربی (۵۶,۱۸۱)	آذربایجان غربی (۶۶,۰۱۷)	خراسان رضوی (۸)	گلستان (۸/۳۴)

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس

گزارش‌های تحلیلی

گزارش «پیام ما» از مشکل مدارس غیردولتی غیررسمی در تامین کتاب‌های درسی

دانش آموزان مهاجر و بی‌شناسنامه‌ها بی‌کتاب مانده‌اند

نازنین افتخار | بنا به بخشنامه آموزش و پرورش، دانش‌آموزان برای دریافت کتب درسی باید از طرف مدیر مدرسه با کد ملی یا کد ۱۱ رقمی اتباع معرفی شوند

با وجود سپری شدن دو ماه از سال تحصیلی جدید، هزاران کودک از دریافت کتاب‌های درسی‌شان محروم مانده‌اند. این کودکان یا از جمله مهاجران بدون کد اتباع هستند یا کودکان بدون شناسنامه‌اند که کد ملی ندارند. سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی یا کتاب‌های درسی آموزش و پرورش که با هدف بهبود فرایند توزیع و جلوگیری از اتلاف منابع علم شد، دسترسی به منابع درسی را برای دانش‌آموزان دشوار کرده و حق تحصیل را از آنها گرفته است. تا سال‌های گذشته سایت این سازمان از اوایل آبان برای دسترسی دانش‌آموزان به خرید تک جلدی کتب درسی فراهم بود اما امسال در حالی در آستانه شروع آخرین ماه فصل پاییز به سر می‌بریم، هنوز پای کتاب‌های درسی نو به کیف دانش‌آموزان باز نشده است. کودکان در سن تحصیل در همه پایه‌ها اگر مدارک کافی برای احراز هویت نداشته باشند، یا به دلیل مهاجرت ظرف یک سال اخیر به ایران آمده باشند، برای دریافت کتاب درسی به مشکل خورده‌اند.

برخلاف گفته‌های علیرضا کریمیان، مدیرکل آموزش و پرورش شهر تهران که هفته گذشته ادعا کرده بود: «تمامی مدارس در تمامی پایه‌های تحصیلی در شهر تهران کتاب‌های خود را دریافت کرده‌اند و چنین چیزی وجود ندارد که دانش‌آموزی به دلیل نبود کتاب درسی از تحصیل جا بماند»؛ بررسی‌های «پیام ما» نشان می‌دهد که مدارس غیررسمی و مردم نهاد در تهیه کتب درسی با مشکل مواجه بوده‌اند. از طرفی محمد علوی‌تبار، معاون سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی نیز سال گذشته وعده داده بود که «سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی متصل به سامانه ثبت‌نام دانش‌آموزی (سیدا) است، بنابراین نداشتن کد ملی به هیچ عنوان مانعی برای ثبت‌نام این دانش‌آموزان در سامانه کتاب نیست و پس از ثبت‌نام در سامانه سیدا و دریافت کد دانش‌آموزی به راحتی می‌توانند برای سفارش کتاب درسی اقدام کنند.» اما امسال از این خبرها نیست. سال که عوض شد، مدیران هم تصمیم‌های تازه گرفتند و به گفته فعالان سازمان‌های مردم‌نهاد بخشنامه‌های تازه این امکان را از دانش‌آموزان گرفته است. در حالی که در سال گذشته با ثبت هر کد ملی امکان دریافت کتاب درسی فراهم بود، اما امسال احراز هویت دانش‌آموز تنها از سوی مدیران مدرسه و معرفی آنها به سامانه توزیع کتاب ممکن است و اگر دانش‌آموزی در مدارس خودگردان و دولتی و رسمی حضور نداشته باشد از این حق محروم است.

رودابه اکبری، مدیر داخلی کانون توانمندسازی مادران و نوجوانان آینده که یکی از موسساتی است که برای آموزش کودکان افغان، بی‌سرپرست و بدسرپرست نیز فعالیت می‌کند، در این رابطه می‌گوید: این مشکل برای بچه‌های افغانستانی وجود دارد. گروه‌های مهاجری که ظرف یک سال اخیر به ایران آمده‌اند چون کد سرشماری و اتباع نداشتند، نتوانستند در مدارس رسمی ثبت‌نام کنند، حالا در دسترسی به کتاب‌های درسی نیز مشکل دارند.

کتاب‌های درسی چندبرابر قیمت کف خیابان

قمر تکاوران، پژوهشگر حوزه مهاجرت و فعال اجتماعی با انتقاد از اظهار نظر معاون سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و امکان دریافت کتب درسی بدون کد ملی، به «پیام ما» می‌گوید: «۱۸ مدرسه غیردولتی به من مراجعه و اعلام کردند که کودکانی که کد اتباع یا کد ملی ندارند، در دریافت کتاب‌های درسی مشکل دارند.» این فعال اجتماعی توضیح می‌دهد که کتاب‌های درسی آموزش و پرورش از سوی شرکت چاپ و نشر آفست منتشر می‌شوند که سال‌های گذشته همکاری خوبی با سازمان‌های مردم‌نهاد داشتند اما امسال

| ۲۱ آبان ۱۴۰۱ |

گزارش‌های تحلیلی

پاندمی کرونا چگونه سد راه مدرسه رفتن دختران شد؟

باز ماندن «برابری جنسیتی» از ادامه تحصیل!

در حوزه مسائل مربوط به زنان، طبق آمار منتشره در CNN، با وجود حصول پیشرفت‌های جهانی، تنها ۶۸/۱ درصد از شکاف جنسیتی برطرف شده و ۱۳۲ سال دیگر طول می‌کشد تا زنان به برابری جنسیتی در سراسر جهان برسند! و قابل توجه اینکه این نابرابری در تمام حوزه‌ها؛ اعم از سیاست، علم، هنر، فرهنگ و اقتصاد کم‌وبیش خود را نشان می‌دهد. در این فرصت نگاه متمرکزتری به تحصیل و شکاف آن میان دختران و پسران خواهیم داشت.

با وجودی که «بانک جهانی» اعلام کرده آموزش دختران یک اولویت توسعه استراتژیک است و بسیاری از جوامع باور دارند که سرمایه‌گذاری در بخش آموزش دختران، جوامع، کشورها و کل جهان را متحول می‌کند؛ اما هنوز هم آمارها خبر از نارسایی‌های فراوانی در این حوزه می‌دهد. قابل تأمل و البته تأسف آور است که در همین قرن و در حالی که به‌ویژه زنان تلاش می‌کنند برای رسیدن به شرایط مطلوب گام‌های بلندتری بردارند، در گوشه‌ای از دنیا به‌نام افغانستان با روی کار آمدن حکومتی واپس‌گرا که به‌خودی‌خود در قرن ۲۱ تعجب‌برانگیز است، از سال گذشته تا کنون بیش از یک میلیون دختر نوجوان در کل کشور، از تحصیل محروم شده‌اند. حالا اگرچه «سازمان ملل متحد» در بیانیه اخیر خود ممنوعیت حضور دختران دبیرستانی افغان در مدرسه را غم‌انگیز و شرم‌آور خوانده و از طالبان خواسته مدارس دخترانه را بازگشایی کند؛ اما واقعیت این است که هرچقدر هم گفته شود این ممنوعیت مشابهی در جهان ندارد و این رفتار، غیرانسانی است؛ باز این چرخه در حال تکرار شدن است و باور کنیم یا نه، دیر یا زود، دانسته یا ندانسته تاوان حقوق تضییع‌شده دختران این نسل افغان را در دهکده جهانی امروز تمام داعیه‌داران دموکراسی و اخلاق باید بپردازند. از سوی دیگر، در آفریقا نیز اوضاع چندان بهتری حاکم نیست؛ هرچند در آنجا عمده دلایل این شکاف نه به‌سبب دیکتاتوری سیاسی حاکم؛ بلکه متوجه دیکتاتوری فرهنگی و اجتماعی آن منطقه است. «یونیسف» در تازه‌ترین آمار خود اعلام کرده تنها ۴۹ درصد از کشورها در آموزش ابتدایی به برابری جنسیتی دست یافته‌اند و در سطح متوسطه، این شکاف بیشتر می‌شود؛ ۴۲ درصد جوامع در آموزش متوسطه ابتدایی، به برابری جنسیتی دست یافته‌اند و ۲۴ درصد در آموزش متوسطه عالی.

همان‌طور که گفته شد؛ وجود این شکاف دلایل بسیار دارد. موانع تحصیل دختران از فقر و ازدواج کودکان گرفته تا خشونت مبتنی بر جنسیت در کشورها و جوامع متفاوت وجود دارد. این واقعیت نیز همچنان دیده می‌شود که خانواده‌های فقیر معمولاً هنگام سرمایه‌گذاری در آموزش، از «پسران خود» حمایت بیشتری می‌کنند. در برخی نقاط، مدارس، نیازهای ایمنی و بهداشتی دختران را برآورده نمی‌کنند. در برخی دیگر، شیوه‌های آموزشی به جنسیت پاسخ مناسبی نمی‌دهد و منجر به شکاف‌های جنسیتی در یادگیری و توسعه مهارت‌ها می‌شود. براساس گزارش منتشره در وب‌سایت Africarenewal حدود ۳۳ میلیون کودک در جنوب صحرای آفریقا در سال ۲۰۱۲ از مدرسه بازمانده بودند؛ مثلاً در «نیجریه» حدود ۵/۵ میلیون دختر و در «اتیوپی» بیش از یک میلیون نفر. در حالی که وضعیت تحصیل دختران در آفریقا از کشوری به کشور دیگر و بین مناطق روستایی و شهری متفاوت است؛ اما این گزارش می‌افزاید که به‌طور کلی ۵۶ درصد از کودکان بازمانده از تحصیل، دختر هستند. در آمار منتشرشده توسط «یونیسف» در جون سال ۲۰۲۲ آمده است: «در حالی که بیش از دو سوم کشورها در تعداد ثبت‌نام دانش‌آموزان دختر و پسر در آموزش ابتدایی به برابری جنسیتی (با شاخص GPI بین ۰/۹۷ تا ۱/۰۳) رسیده‌اند؛ اما در کشورهایی که به برابری نرسیده‌اند؛ به‌ویژه در آفریقا، خاورمیانه و آسیای جنوبی، همچنان دختران بیشتر از پسران در معرض خطرند؛ مثلاً در «چاد» و «پاکستان»، مقدار GPI به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۸۴ است؛ به این معنا که به‌ازای هر ۱۰۰ پسر، ۷۸ دختر در «چاد» و ۸۴ دختر در «پاکستان» در مدارس ابتدایی ثبت‌نام می‌کنند»

برپایه برآوردهای «یونسکو»؛ در سراسر جهان، ۱۲۹ میلیون دختر از تحصیل بازمانده‌اند که ۳۲ میلیون نفر در سن دبستان و ۹۷ میلیون نفر در سن دبیرستان هستند. به‌همین سبب

| ۲۲ آبان ۱۴۰۱ |

باز ماندن «برابری جنسیتی» از ادامه تحصیل!

اگرچه در سطح جهانی، نرخ ثبت‌نام مدارس ابتدایی و متوسطه برای دختران و پسران (۹۰ درصد مرد، ۸۹ درصد زن) به یک برابری نسبی نزدیک می‌شود؛ اما در همین حال که نرخ‌های ثبت‌نام مشابه است و در واقع، دوسوم کل کشورها در ثبت‌نام مدارس ابتدایی به برابری جنسیتی رسیده‌اند، نرخ تکمیل تحصیلات برای دختران در جوامع کم‌درآمد که تنها ۶۳ درصد دانش‌آموزان دختر دبستان، تحصیلات ابتدایی را به پایان می‌رسانند، کمتر است. در کشورهای کم‌درآمد، نرخ تکمیل دبیرستان برای دختران نیز همچنان جای تأمل دارد؛ به‌طوری‌که تنها ۳۶ درصد از دختران، دوره متوسطه ابتدایی را در مقایسه با ۴۴ درصد پسران به پایان می‌رسانند. نرخ‌های تکمیل دوره متوسطه در کشورهای کم‌درآمد، نابرابری مشابه دارد؛ این نرخ برای مردان جوان ۲۶ درصد و برای زنان جوان ۲۱ درصد است. این شکاف‌ها در شش کشور «کنگو، کوزوو، مالی، موزامبیک، توگو و زیمبابوه» که تحت تأثیر عوامل سه‌گانه «شکندگی، درگیری و خشونت» (به اختصار و اصطلاحاً FCV) قرار دارند، آشکارتر است. در این کشورها دختران ۲/۵ برابر بیشتر از پسران در دوره دبستان ترک تحصیل می‌کنند و این رقم، در دوره متوسطه این کشورها، نسبت به جوامعی که تحت تأثیر آن عوامل سه‌گانه (FCV) نیستند، ۹۰ درصد بیشتر است.

همان‌طور که اشاره شد؛ مشکلات بر سر راه تحصیل دختران یکی، دوتا نیست و طیف گسترده موانع، قابل توجه است. شاید باورکردنی نباشد؛ اما در جاهایی مانند «هند»، دختران بسیاری به‌دلیل نبود امکانات بهداشتی مجبور به ترک تحصیل‌اند. اگرچه دختران آنجا به دلایل مختلفی ترک تحصیل می‌کنند؛ اما در بسیاری از موارد، این دلایل ارتباط مستقیم با «کمبود سرویس بهداشتی» و «وجود توالت‌های غیربهداشتی» در مدارس آن‌ها دارد؛ چرا که با ورود دختران به دوران نوجوانی، امکانات حمام مناسب و آب تمیز برای ماندن در مدرسه حیاتی‌تر می‌شود. «اوشا باتنایز» در مقاله‌ای منتشره در Safetykart می‌نویسد: «طبق مطالعاتی؛ ۳۰ درصد زنان حاشیه‌نشین هند برای دسترسی به توالت عمومی مورد تجاوز فیزیکی و جنسی قرار می‌گیرند.» ۷۰ درصد دختران نوجوان در محله‌های فقیرنشین دهلی هر روز تحقیر را تجربه می‌کنند و به‌دلیل کمبود امکانات در سرویس‌های بهداشتی، ۲۳ درصد از دختران نوجوان ترک تحصیل می‌کنند. دختران بسیاری از مدارس مختلف دولتی در پایتخت، کمبود توالت و مسائل بهداشتی را از دلایل ترک تحصیل خود برشمرده‌اند. طبیعتاً در این شرایط با افزایش سن دختران، موانع بیشتر نیز می‌شوند. «باتنایز» به موارد مختلفی اشاره می‌کند؛ از جمله اینکه بحران دوران چالش‌برانگیز بلوغ برای دختران با وضعیت کمبود امکانات بهداشتی در «هند» تشدید شده. دختران در مدرسه اغلب مجبور می‌شوند با دانش‌آموزان پسر توالت مشترک داشته باشند و تهدیدهایی که آن‌ها در نتیجه این فقدان حریم خصوصی متحمل می‌شوند، باعث می‌شود که بسیاری از مدرسه غیبت؛ یا کلاً ترک تحصیل کنند. از طرفی، با توجه به فیزیولوژی دختران، شرایط بد بهداشتی و توالت‌های غیربهداشتی در مدارس باعث می‌شود آن‌ها ساده‌تر به عفونت‌هایی مانند عفونت ادراری و غیبت از مدرسه مبتلا شوند؛ همچنین اغلب، مدارس دارای طراحی ضعیفی برای دختران هستند، بدون توجه به دفع مواد زائد قاعدگی. در این نوشته آمده است: «حدود ۵۲ درصد از جمعیت زنان در سنین باروری هستند و اکثر آن‌ها هرماه پیروید می‌شوند. اکثریت آن‌ها به محصولات بهداشتی تمیز و ایمن دسترسی ندارند. یا به فضایی تمیز و خصوصی که در آن پارچه‌ها یا پدهای قاعدگی را عوض کرده و بشویید. فقدان محصولات بهداشتی مناسب، ممکن است دختران قاعده را موقتاً یا گاهی برای همیشه از مدرسه خارج کند»

همان‌طور که گفته شد؛ متأسفانه دختران بسیاری در سراسر جهان به‌دلیل فقر، هنجارها و شیوه‌های فرهنگی، زیرساخت‌های ضعیف، خشونت و شکندگی با موانع جدی برای آموزش مواجه‌اند؛ اما کلاً می‌توان چندمورد را در شرایط کنونی جهان برشمرد. اولینش، «فقر» است؛ یکی از مهم‌ترین عوامل که می‌تواند یک دختر را به سمت ناتمام گذاشتن تحصیلاتش سوق دهد. مطالعات به‌طور مداوم تأکید می‌کنند دخترانی که با چندین

| ۲۴ آبان ۱۴۰۱ |

گزارش‌های تحلیلی

شوک کمبود فضای آموزشی و ایست قلبی مدارس گرگان

جدیدی دارند چرا که گفته می‌شود شهرستان گرگان از لحاظ سرانه فضای آموزشی در تنگنای شدید قرار دارد تا جایی که برخی از کلاس‌های درس ۴۵ نفر شده که قطعاً تحصیل در یک کلاس با این تراکم دانش آموزی بستر مهی برای شیوع بیماری‌های ویروسی به شمار می‌رود فارغ از آن حضور تعداد زیاد دانش آموز در یک کلاس تا حد زیادی از کیفیت آموزش می‌کاهد.

وحید فراهی - مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس گلستان در این باره به ایسنا گفت: در شهرستان گرگان به ویژه در جنوب شهر از محدوده گلشهر تا بلوار ناهارخوران از لحاظ فضای آموزشی دچار مشکل هستیم و درصدد هستیم از دستگاه‌های مرتبط و مراجعی که می‌توانند زمین در اختیار ما قرار دهند زمین مناسب برای ساخت مدرسه بگیریم. مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس گلستان با بیان اینکه جاهه جایی سال مالی موجب شده تا ابلاغ اعتبارات سال جدید با تأخیر همراه شود، بیان کرد: اولین ابلاغیه اعتبارات امسال نیز اواخر مهر ماه دریافت شده و این مسئله پرداخت به موقع مطالبات پیمانکاران را با مانع مواجه کرد البته این مسئله موجب تعطیلی پروژه‌ها نشد و در مهر امسال حدود ۱۷ پروژه با ۱۱۳ کلاس درس را تحویل داده‌ایم.

لینک: ایسنا

ایسنا/گلستان در حالی که بر اساس مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش، حداکثر تراکم دانش آموزی در مقطع ابتدایی تا ۲۶ نفر، در مقطع متوسطه اول و متوسطه دوم تا ۲۸ نفر و در هنرستان‌ها تا ۱۸ نفر اعلام شده اما در گرگان که عنوان محروم‌ترین و فقیرترین شهرستان از لحاظ سرانه فضای آموزشی را یکد می‌کشد تراکم کلاس‌ها به ۴۵ الی ۴۵ نفر رسیده است!

در آستانه آغاز مهر تحصیلی بود که مدیرکل آموزش و پرورش استان گلستان اعلام کرد کمبود شدید فضای آموزشی در شهر گرگان بیداد می‌کند و این شهرستان را فقیرترین و محرومترین شهرستان از لحاظ سرانه فضای آموزشی دانست.

معضلات کمبود فضای آموزشی و تراکم بالای دانش آموزان برکسی پوشیده نیست، به طور قطع افزایش تراکم دانش آموزان ضمن اختلال در روند آموزش، موجب کاهش کیفیت آموزش و یادگیری می‌شود از سویی دیگر معلم هم در فضای شلوغ کلاس درس امکان رسیدگی به تمامی دانش آموزان را ندارد.

از سویی دیگر کرونا موجب شد تا خانواده‌ها بیش از گذشته نگران فرزندان خود در محیط آموزشی مدارس شوند چراکه مسئولان بهداشتی کانون‌های جمعی را یکی از عوامل شیوع کرونا عنوان کرده بودند این مسئله موجب شد آموزش و پرورش در سال‌های گذشته سال تحصیلی را با پروتکل‌های جدیدی آغاز کند حتی از بخشی از شبکه آموزشی مدارس به صورت مجازی در آید.

اما این روزها با شیوع آنفلوآنزای نوع A خانواده‌های دانش آموزان گرگانی نگرانی

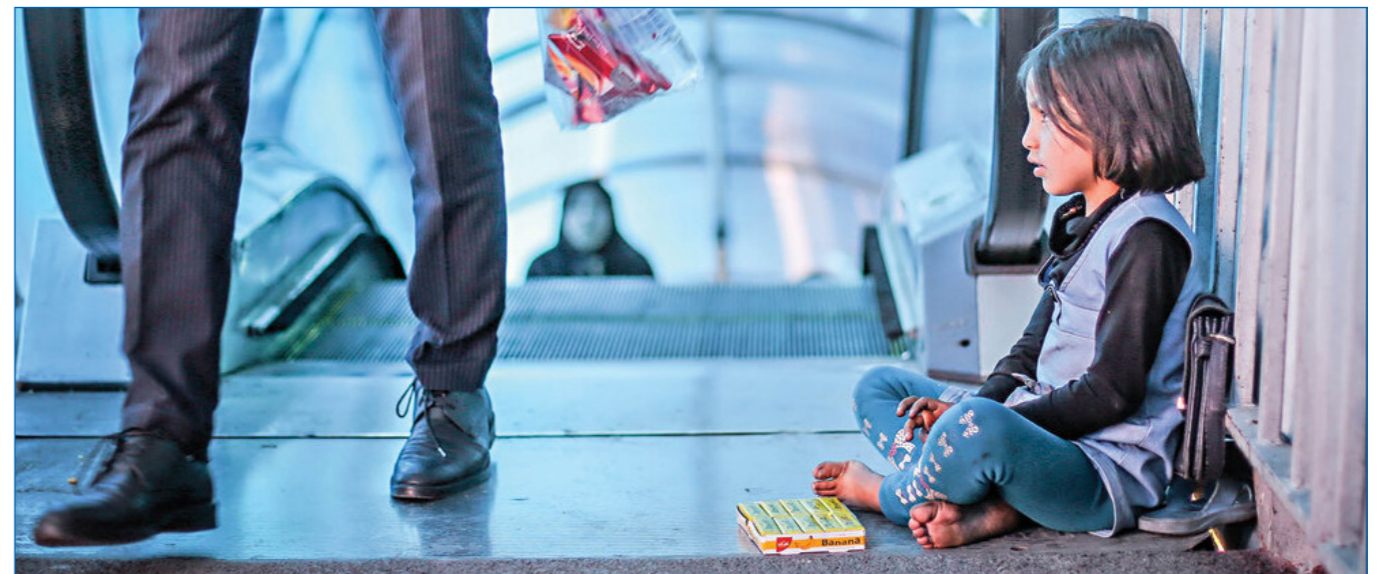
از بازگشت به مدرسه منع شدند. حال در دو سال اخیر با بسته شدن مدارس در جهان و رواج آموزش‌های مجازی به ویژه در جوامع در حال توسعه (جایی که ننگ درمورد بارداری نوجوانان غالب است)، احتمالاً با باردارشدن یا ازدواج دختران نوجوان، شاهد افزایش نرخ ترک تحصیل خواهیم بود. در بسیاری از نقاط جهان نیز از آنجایی که دختران به دلیل تعطیلی مدارس در خانه می‌مانند، ممکن است بارکار خانگی آن‌ها افزایش یابد و در نتیجه، به جای مطالعه، زمان بیشتری را برای کمک در خانه صرف کنند. به نظر عجیب است؛ اما کاملاً واقعی است که در برخی نقاط جهان ممکن است این شرایط، والدین؛ به ویژه آن‌ها که ارزش کمتری برای تحصیل دختران قائل‌اند را تشویق کند حتی پس از بازگشایی مدارس، دختران خود را در خانه نگه دارند. علاوه بر این؛ تحقیقات نشان می‌دهد که دختران در هنگام فوت والدین بیشتر در معرض خطر ترک تحصیل هستند؛ زیرا معمولاً باید (تاحدی) وظایف والد خود را برعهده بگیرند؛ پس حتی با همه گیری کرونایی کووید-۱۹، نیز ممکن است شاهد کمک دختران بیشتر از پسران در خانه، عقب‌ماندن از تحصیل و ترک تحصیل آن‌ها باشیم. مطالعات انجام شده در سال ۲۰۲۰ نشان داد که تعطیلی مدارس باعث شد حدود ۹۰ درصد دانش آموزان در سراسر جهان از مدرسه خارج شوند؛ از این تعداد، ۸۰ میلیون نفر دختر بودند.

تمام این‌ها در حالی است که امروزه ثابت شده تحصیل دختران موجب تقویت اقتصاد و کاهش نابرابری‌ها در جهان می‌شود. این به جوامع پایدارتر و انعطاف‌پذیرتر کمک می‌کند که به همه افراد؛ از جمله پسران و مردان فرصت دهد پتانسیل خود را به کار گیرند و در نتیجه به توسعه اقتصادی کشور خود کمک کنند. سیستم‌های آموزشی مکلف به برابر جنسیتی، دختران و پسران را توانمند می‌سازد و توسعه مهارت‌های زندگی را مانند خودمدیریتی، ارتباط، مذاکره و تفکر انتقادی که جوانان برای موفقیت به آن نیاز دارند، ارتقا می‌دهند. مجموعه این عوامل راه را بر شکاف‌های مهارتی که شکاف دستمزدها را تداوم می‌بخشد، می‌بندند و دختران تحصیل کرده برای کشور خود و در نهایت کل کشورها رفاه ایجاد می‌کنند. در عین حال، نظام‌های آموزشی که بر مبنای برابری جنسیتی استوار باشند، می‌توانند به کاهش خشونت‌های جنسی و کاهش عوامل بازدارنده؛ از جمله ازدواج کودکان و ختنه زنان کمک کنند. در عین حال آموزش عاری از هنجارهای منفی جنسیتی برای پسران نیز فواید مستقیم و غیرمستقیم به همراه دارد. در بسیاری کشورها، هنجارهای مربوط به مردانگی می‌تواند باعث جد شدن از مدرسه، کار کودکان، خشونت گروهی و استخدام در مشاغل خاص شود. نباید از یاد برد؛ نظام‌های آموزشی نابرابر در خصوص پسران نیز آسیب‌زا بوده و گاهی به نوعی دیگر به ترک تحصیل آن‌ها منجر می‌شود؛ با در نظر گرفتن این مسئله که طبق اقتضائات همان کلیشه‌های رایج و نیاز یا تمایل به کسب درآمد افراطی در جامعه‌ای که به پسران این باور را می‌دهد که باید برای «مهم‌بودن»، درآمد هنگفتی داشته باشند، پسران نیز از تحصیل در مقاطع بالاتر انصراف می‌دهند؛ مشابه همان اتفاقی که در چند سال اخیر درباره آمار نابرابر دختران و پسران متقاضی شرکت در کنکور سراسری شنیده می‌شود؛ اینکه بسیاری از پسران معتقدند برنامه‌های درسی ارتباطی با ایجاد فرصت‌های شغلی بهتر ندارد. بر این مبنای شاید در نگاه اول چنان قابل اعتنا نباشد؛ اما لزوم دستیابی به برابر جنسیتی در حوزه آموزش واقعی است که در دنیای امروز دیگر نمی‌توان نادیده‌اش گرفت.

لینک: سایه

عامل بازدارنده مواجهه؛ مانند درآمد کم خانواده، زندگی در مکان‌های دورافتاده یا ضعیف یا افرادی که دارای معلولیت هستند یا به یک گروه قومی-زبانی اقلیت تعلق دارند، از نظر دسترسی و تکمیل آموزش از همه عقب‌تر می‌ایستند. «خشونت» مانع دیگری سر راه تحصیل و تکمیل تحصیلات دختران است. اغلب دختران مجبور می‌شوند مسافت‌های طولانی را تا مدرسه پیاده‌روی کنند و طبیعتاً در معرض خشونت بیشتری نسبت به پسران قرار می‌گیرند و در کشورهای متعددی در مدرسه نیز خشونت را تجربه می‌کنند. آخرین داده‌های منتشر در وب‌سایت «یونیسف» تخمین می‌زند که تقریباً ۶ میلیون دختر هر ساله در راه یا در مدرسه مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرند. این مسئله اغلب پیامدهای جدی برای سلامت روحی و جسمی آن‌ها به همراه دارد و در عین حال منجر به کاهش حضور و افزایش نرخ ترک تحصیل در دختران می‌شود. تخمین زده می‌شود ۲۴۶ میلیون کودک، هر ساله خشونت را در مدرسه و اطراف آن تجربه می‌کنند؛ به همین سبب پایان دادن به خشونت‌های جنسیتی مرتبط با مدرسه امری بسیار مهم است. «ازدواج کودکان» نیز چالشی حیاتی و بسیار مهم است. دخترانی که در سنین پایین ازدواج می‌کنند، نسبت به هم‌سالان خود که دیرتر ازدواج می‌کنند، احتمال ترک تحصیل و تحصیلات کمتری دارند. حال در کشورهایی که به‌فراخور مسائل فرهنگی، سن ازدواج دختران در آن‌ها پایین‌تر است، دختران شرایط بحرانی‌تری نیز دارند. چنین دخترانی در سنین پایین بچه‌دار می‌شوند و در معرض سطوح بالاتری از خشونت هستند که گاه توسط شریک زندگی خود صورت می‌گیرد. این امر به نوبه خود بر تحصیل و سلامت فرزندان آینده آن‌ها و همچنین توانایی‌شان برای کسب درآمد تأثیر می‌گذارد. طبق گزارش اخیر؛ روزانه بیش از ۴۱۰۰۰ دختر زیر ۱۸ سال ازدواج می‌کنند که پایان دادن به این روند، امکان دستیابی به دستاوردهای آموزشی مورد انتظار زنان و همراه با آن، کسب درآمد بالقوه آن‌ها را افزایش می‌دهد. عامل دیگر که بیشتر بر عدم ادامه تحصیل دختران اثرگذار است، سوگیری جنسیتی در مدارس و کلاس‌های درس است که امکان دارد پیام‌هایی را تقویت کند که بر سرکوب جاه‌طلبی‌های مثبت دختران و ادراک آن‌ها از نقش‌هایشان در جامعه تأثیر می‌گذارد و با تزیین کلیشه‌های موجود به ذهن آنان باعث ایجاد نابرابری برای مشارکت فعال دختران در بازار کار می‌شود؛ روندی که نهایتاً به تفکیک شغلی دامن می‌زند. وقتی کلیشه‌های جنسیتی از طریق طراحی سوگیرانه محیط‌های آموزشی مدرسه و کلاس درس یا از طریق رفتار اساتید، کارکنان و هم‌سالان در مدرسه به کودک منتقل می‌شوند، تأثیرات پایداری بر عملکرد تحصیلی و انتخاب رشته تحصیلی آن‌ها می‌گذارد که بخش عمده‌ای از آن تأثیرات منفی هستند. شاید اگر چنین نبود، شاهد حضور زنان جوان بیشتری در رشته‌های علوم، فناوری، مهندسی و ریاضیات (STEM) بودیم.

از سویی دیگر، شاید جالب باشد بدانید در دو سال اخیر با همه گیری کووید-۱۹ این شکاف به شکل دیگری نیز نمود یافته. در واقع، یافته‌ها حاکی از آن است که کرونا تأثیر منفی بیشتری بر سلامت و رفاه دختران داشته و بسیاری از آن‌ها پس از بازگشایی مدارس در معرض خطر عدم بازگشت به مدرسه‌اند. تحقیقات موجود نشان داده شیوع خشونت علیه دختران و زنان طی همه گیری کرونا افزایش یافته و سلامت، ایمنی و رفاه کلی آن‌ها را به خطر انداخته است. پیش‌تر نیز با اعمال تعطیلی مدارس و قرنطینه در طول شیوع ابولا در غرب آفریقا در سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۱۶، زنان و دختران، خشونت جنسی، اجبار و استثمار بیشتری را تجربه کردند. تعطیلی مدارس در ایام شیوع ابولا با افزایش بارداری در نوجوانان همراه بود. پس از بازگشایی مدارس نیز بسیاری از «دختران باردار آشکار»

خبرنامه فقر و نابرابری آموزشی (مشق ما) تلاش دارد:

دغدغه‌مندان این حوزه را به یکدیگر معرفی کند.
اخبار مرتبط با مسائل مرتبط با فقر و نابرابری آموزشی را تجمیع و در اختیار
علاقه‌مندان قرار دهد.
راهکارهای مقابله با این مسئله مهم را مورد بحث و گفت‌وگو قرار دهد.
زمینه‌ساز همکاری نیروهای مردمی با دولت برای تامین عدالت آموزشی باشد.
از طریق سایت روزنامه پیام ما می‌توانید مشترک این خبرنامه شوید.

۰۲۱ - ۸۸۰۱۹۸۴۶

نشانی: خیابان شریعتی، ابتدای شهید بهشتی، پلاک ۲۶ (ساختمان ۳۵۳) واحد ۵

۰۲۱ - ۲۸۴۲۱۹۱۰

فاطمه صمدیان ۰۹۱۹۲۷۶۹۸۳۹

زهرة فرسنگی ۰۹۳۹۱۹۹۹۱۶۱

۰۲۱-۲۸۴۲۱۹۱۰ داخلی ۱

تماس مدیرمسئول
دفتر تهران

بازرگانی
روابط عمومی
سرپرستی استان‌ها